ATEITIS

Nr. 7-8 1932

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

TURINYS

Maironis. Jei kada pančiai nukris 338
„ Nebeužtvenksi upės bėgimo 340
Dr. Michael Buchberger. Gyvenimo krizio ir nusmukimo priežastys. 341
Jonas Jakštas. Rudenio klegesiu. 345
M Svyriūtė. Šiandien pasakysiu tau viską. 346
Dr. Jakob Hoffmann. Tapk tikru vyru! 352
Anakreontas. Lyrai. 356
Mahatma Gandhi. Mokyklinis amžius 358
D-ras S. A Bačkis. Tautų Sąjunga ir Nuolatinis Hagos Tribunolas. 365
Kazys Zupka. Iškeliavimas. 372
A. Vaičiulaitis. Keli anglų romantizmo bruožai. 373
Jaroslavas Hašek. „O meile, meile, visagalinti!“ 376
A. P. Tėvelis Haydnas. 379
S. T. Sakramentalinė Bažnyčios veikmė. 385
A. Gražević̆ius. Liaudies padavimai V. Krėvės kūryboje. . 389
Knygos. 399

„ATEITIES“ { Redakcija ir Administracija:
Kaunas, Laisvės Alėja 3, Telef. 26-76.

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt., pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt., pusm. 10 lt. Moksleiviams perpus pigiau. Atskiras num. 1,75 lt.

„Ateities“ ir „Ateities Spindulių“ platintojai

mokyklose tuojau praneškite, kiek egz., kieno vardu ir kokiu adresu siuntinėti š. m. II-rą pusmetį ir kaip galint greičiau baikite, kurie dar galutinai neatsilyginę, siųsti užsilikusias skolas. Žurnalų medžiaginė būklė iš jūsų to ypatingai reikalauja.

Skelbtąsias premijas už platinimą laimės

tie š. m. „Ateities“ platintojai, kurie turės daugiausia surinkę prenumeratorių š. m. I ir II pusm. ir kurie už juos pavyzdingiausiai atsilygins. Premijos yra tokios:

viena premija knygomis 100 lt. vertės.
viena „ „ 50 „ „
trys premijos „ 25 „ „

Tad prašydami platintojų siųsti, kas dar nėra pilnai atsilyginęs, š. m. I ir II pusmečių prenumeratą, kreipiame dėmesį ir į premijų laimėjimo sąlygas.

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

7-8 Nr. 1932 m. liepos — rugpiūčio mėn. XXII

Š. m. birželio mėn. 28 dieną Lietuva neteko vieno garbingiausių savo sūnų. Iš gyvųjų tarpo išsiskyrė didis lietuvių tautos Dainius ir jos laisvės Pranašas Maironis.

Visa tauta liūdi savo Dainiaus, kuris sunkiais tėvynei laikais savo skambiomis dainomis žadino tautiečius į garbingus žygius šviesiai tėvynės ateičiai kurti.

Liūdi prie tautos veterano kapo ir lietuvių jaunuomenė, kurią garbingasis Dainius taip mylėjo, kuriai savo dainas kūrė ir kurios net savo testamente neužmiršo.

Bet nors Maironis mirė, jis gyvas savo kūryboje, savo skambiose dainose, kurios amžinai skambės mūsų tėvynėj ir ves mūsų tautą į tai, kas aukšta, kilnu ir dora.

Maironis

Jei kada pančiai nukris

Jei po amžių kada skaudūs pančiai nukris,
Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis
Ar jiems besuprantamos bus?

*

Ką mums žada rytojus?.. Tikėk, jei gali!
Nes ir kaip begyvent ir kentėt be vilties?
Rodos, Dievas užmiršo!.. o žmonės mieli,
Palauk, iki ranką išties!

*

Tarp vargų sopulių, be rasos ir žvaigždės,
Mūsų mėlynos akys apteko kraujais;
Kam mirtis jas užmerkė, laimingas ilsės,
Širdies nebekruvins vargais.

*

O tačiau mes be ašarų jungą dienos
Nešdami, be nakvynės keliaujame sau,
Ar mums audros užkauks, ar kas kelią užstos!
Aukščiausis tarnaujame Tau.

*

Nei vaitoti, nei verkti nepratę visai
Vien atstatom krūtinę, apkaltą ledu!
Ne be žado širdies mes kokie milžinai,
Bet sielą prakalbint sunku!

*

O, kad oro plačiau kiek pasemt krūtinė!
Kiek ten jausmo gilaus: nepradėtų jėgų!.
Ar tai viskas užmirs vien svajonių sapne?
Ar žūsme keliais be darbų?

*

O, kaip kartais sunku! Ar kas norint supras?
Bet gana, ne be vardo mus audros išgriaus!
Užgiedokime, vyrai, sau dainas linksmas!
Kaip vyrai keliaukim toliaus!

*

Jei po amžių kada skaudūs pančiai nukris,
Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis
Ar jiems besuprantamos bus?

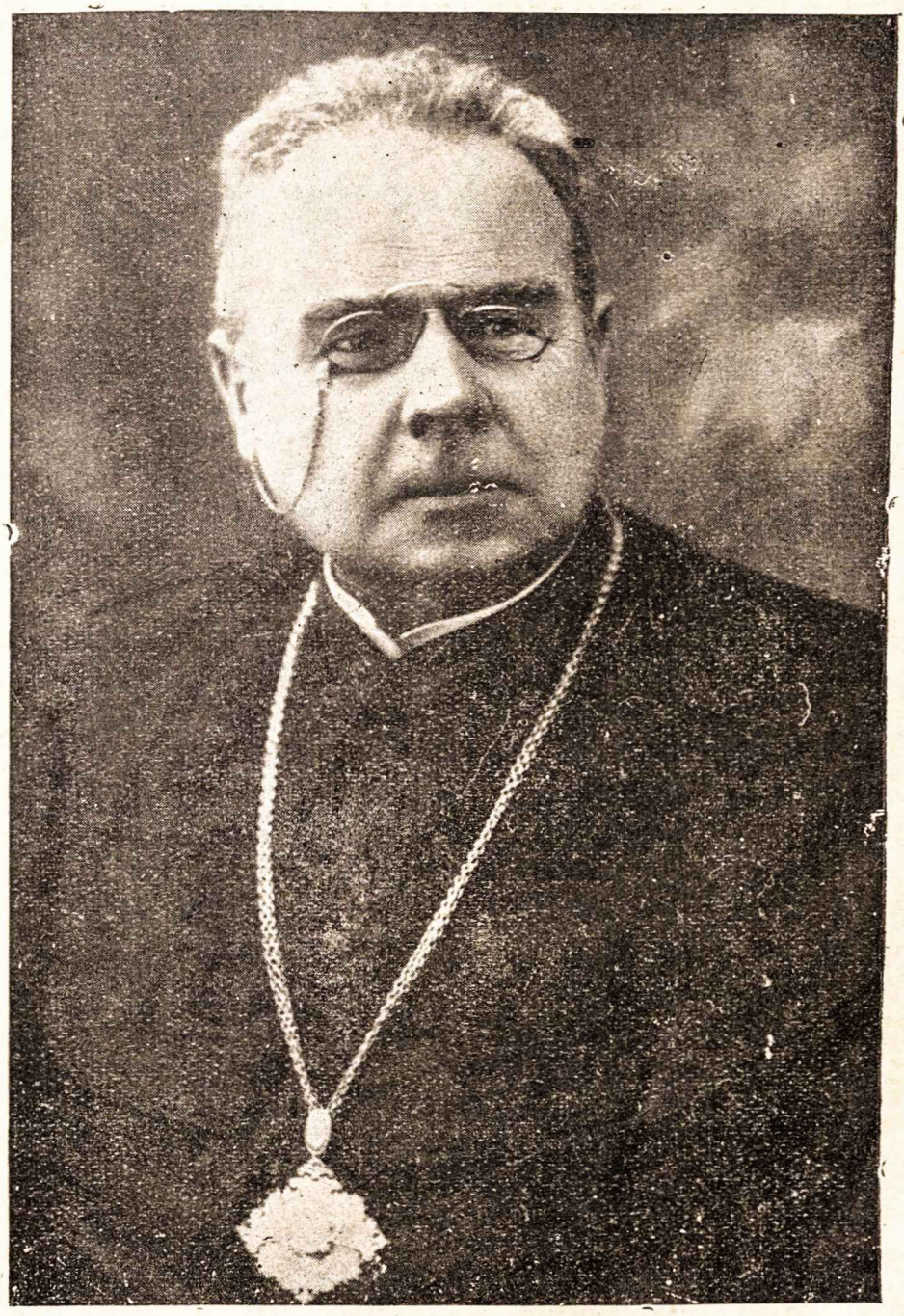

Maironis,

Didysis lietuvių tautos dainius ir Lietuvos laisvės pranašas

Apie jo gyvenimą, darbus ir kurybą išsemiamą straipsnį duosim kituose „Ateities“ numeriuose.

Maironis

Nebeužtvenksi upės bėgimo

Nebeužtvenksi upės bėgimo,
Norint sau eitų ji pamažu;
Nebsulaikysi naujo kilimo,
Nors jį pasveikint tau ir baisu.

*

Naujos idėjos — darbas ne vaiko:
Užtvenktos mėto audrų žaibus!
Nesustabdysi bėgančio laiko
Vaikas tik trukdo amžių darbus.

*

Vyrai lietuviai, auštančią dieną
Mūsų nors sūnūs vis gi išvys!
Griaukime amžiais užverstą sieną,
Norint gailėtųs jos beprotys!

Amžiais pavergta kelias tėvynė;
Jos atgimimą jaučia dvasia.
Ginkim, ką mūsų proseniai gynė!
Žadinkim brolius meile drąsia!

*

Ginkime kalbą, žemę, jos būdą!
Stokim į darbą, kaip milžinai!
Laimina Dievas sėjamą grūdą,
Laimina vaisių: gema šimtai.

*

Kas vakarykščio sapno ieškotų,
Tam labą naktį galim užtraukt;
Svetimą rūbą kas dar nešiotų,
Tam nusibostų galo belaukt.

Dr. Michael Buchberger,
Regensburgo vyskupas

Gyvenimo krizio ir nusmukimo priežastys

Dabartinio visuotinio nusmukimo ir nepaprasto krizio priežasčių yra labai daug ir jos labai įvairios. Jų reikia ieškoti ne tik ekonominiam arba socialiniam, bet daug daugiau religiniam, dvasiniam ir moraliniam gyvenime. Pabandykim iškelt jų svarbiausias, tokias būtent, kurios žada baisiausias pasekmes.

Pirmoj vietoj reikia laikyt *nutolimą nuo Dievo* visose gyvenimo srityse. Tai reikia laikyt didžiausia mūsų gyvenimo žaizda, nes ji yra labiausiai išsiplėtus ir jos veikimas beveik nepagydomas. Kaip visa kita, taip ir bedievybė šiandien jau skverbiasi į mases ir kaip viskas šiomis dienomis organizuojama, taip organizuojamas ir Dievo neapkentimas bei kova su juo. Šiandien „kovojantieji bedieviai" skaitomi jau tūkstančiais. Šita atvira revoliucija prieš Dievą plečias į mases — daugiausiai darbininkus — veikia kaip koks slogutis, kuris prislegia, sutriuškina visa tai, kas yra aukštesnio, dvasiškesnio. Gal dar didesnė armija yra tų, kurie formaliai, išoriniai šiai revoliucijai prieš Dievą nepritaria, tačiau iš tikrųjų yra atšalę nuo Dievo. Ir ši *praktinė* bedievybė ir *nutolimas nuo Dievo* dvasinį bei moralinį gyvenimą atpalaidavo nuo amžinųjų tiesų ir Dievo įsakymų. Vietoj buvusio pamaldumo šiandien pastebimas nepaprastas nutolimas nuo Dievo: švelnus, vaikiškas atsidavimas užleido vietą šaltam, net paralitiškam santykių nutraukimui. Gyvenimas neteko dieviško bei amžinatvės atspalvio. Tarp dangaus ir žemės darosi vis didesnė ir didesnė bedugnė. „Jokūbo kopėčios"*) jau sulūžo. Tačiau juo labiau gyvenimas ir pasaulis tolsta nuo Dievo, tuo labiau jis darosi beprasmingesnis, neramesnis ir džiaugsmas gęsta jame. Pasaulis miršta, jam per maža dvasios ir saulės. Griuvimas ir irimas jame darosi kasdieniniai įprasti reiškiniai. Jei žmonės nežino kam ir dėl ko jie gyvena, dirba ir kenčia, iš kur jie gaus aukštesnių užsimojimų bei kilnesnių sumanymų?

Logiška ir praktiška nutolimo nuo Dievo pasėka yra *nutolimas nuo Kristaus,* Dievo sūnaus, Dievo ir žmogaus. Bedievybė, aišku, savaime atitolima nuo Kristaus, nes netikint į vieną trijuose asmenyse Dievą, negalima pripažint ir Kristaus asmens bei jo darbų. Tačiau net ir tie, kurie dar norėtų būt tikintys, pasidarė akli Įsikūnijimo ir Išganymo paslapčiai. Tam tikrose „išmokslintų ir išauklėtų" žmonių grupėse jau gan ilgą laiką buvo

*) Jokūbas sapnavo kopėčias, jungiančias dangų su žeme, kuriomis laipiojo angelai. J. B.

įprasta į Kristaus Dievybės, kaip ir į kitas dogmas, atsakyt tik skeptišku pečių patraukimu. Tačiau, kad pasirodytų esą tolerantingi ir palankūs krikščionybei, sakydavo Kristų buvus nepaprastai idealų žmogų, galingos dvasios ir genialų. religijos kūrėją. Šiandien jau ir tai nepriimta ir nelaikoma reikalingu. Juo daugiau „kritikai" Kristų smurtu įtempia į siaurus gryno žmogiškumo rėmelius, tuo daugiau tai atatinka šių dienų „publikos" skonį. Daugelis domisi Kristaus gyvenimu tik dėl jo nepaprastumo, panašiai kaip domimasi Napoleono arba Aleksandro Didžiojo gyvenimu ir žygiais. „Arijų rasės biologinio karališkumo įpėdiniai net prikiša Kristui — menkesnio ir mizernesnio priekaišto jau negalima ir sugalvoti — kad jis buvo „žydas". Socializmui ir komunizmui tikėjimas į Atpirkimą tuo nepriimtinas, kad žmonijos „atpirkimas" turįs įvykti ne vieno žmogaus auka, bet pačios žmonijos, organizuoto proletarijato; jie taip pat nepripažįsta atpirkimo nuo kalčių ir nuodėmių naštos, o tik išvadavimą nuo kapitalo — kiek jis ne jų pačių rankose — vergovės

Prie nutolimo nuo Kristaus veda ir krikščioniškų ne katalikų religijų *skaldymasis*. Daugelis visą krikščionių religijos mokslą ir pačius pagrindus — šv. Raštą —tiek savaip išnagrinėjo, kad jau nieko daugiau nebelikę. Jie taip iškiša racionalizmą ir individualizmą, „laisvą apgalvojimą ir kriticizmą visų tikėjimo tiesų, kad kiekvienas mano, kad jis pats galįs susirinkt tikėjimo lobį, kad jis galįs tai, kas jam nepatinka iškirpt, o pridėt tai, kas jam tinka. Todėl net tokie žmonės, kuriems religijos esmė ir krikščionių tikėjimas nėra tik nublukusi idėja, pasidaro tikėjimo kritikai ir naujos religijos kūrėjai ir net randa sau pritarimo. Tokiais atvejais tikėjimas atrodo esąs nepastovus, reliatyvus dalykas, kuris, nenustodamas savo universalios vertės, keičiasi, atsižvelgiant į laiką, aplinkybes, žmones etc. Tik dogmatinis tikėjimas išvengia nepasitikėjimo ir yra amžiams pastovus, tuo tarpu, kai įvairios sektos priima kartais nepaprastai fantastiškas formas, žinoma, žiūrėdamos, kad nenukentėtų populiarumas ir kad patrauktų mases.

Nutolimą nuo Kristaus seka *nutolimas nuo Bažnyčios*. Bažnyčia vis daugiau stumiama iš gyvenimo. Valstybė žino tik konfesines draugijas. Teisiniu atžvilgiu jos turi jai lygios vertės, nežiūrint to, ar jos egzistuoja jau 2000 metų ir yra suaugę su tautos istorija, kultūra ir gyvenimu ar jos tik vakar išdygę, ar jas įkūrė Dievo sūnus ar koks nors fantastas, ar jų tikslas yra laikina gerovė ir amžinas išganymas, ar tik „religinio jausmo tenkinimas". Taip pat ypatingas nepalankumas reiškiamas Bažnyčiai kaip matomai išorinei įstaigai, kuri reikalauja paklusnumo ir jos autoriteto pripažinimo. Su šiuo jausmu lygiagrečiai eina nepalankumas kunigijai ir popiežiui. Daugelis labiausia nepakenčia „kunigų profesijos", nes į kunigiją, nusižiūrėjus į Azijos religijų bonzas, žiūrima, kaip į tam tikrą kastą.

Maironis gimnazijos laikais su savo motute ir seselėmis.

Prie mūsų laikų dvasinio puolimo daug prisideda taip pat *dvasios elgetiškumas* ir *iškrikimas*. Dvasinį gyvenimą ir jo kūrybą paraližuoja materijalistinis gyvenimo supratimas. Idealizmas visiškai užgniaužiamas. Ne tik menas, bet net ir mokslas šiandien atrodo kaip elgeta, prašąs išmaldos. Mokslinė knyga neranda sau leidėjų, o jei ir pasiseka išeiti iš spausuvės, tai išeina liesa, įdubusiais šonais. Kinas, „iliustracijos“, lengvo turinio, tačiau slegią dvasią, romanai, jazzband'as, negrų šokiai, futbolas, boksas, rekordai šiandien daug daugiau interesuoja, negu mokslinės temos. Mes jau beveik taip toli nuėjom, kaip kadais romėnai, kurie jau tegeidė tik ‚panem et circenses“ (duonos ir cirko žaidimų).

Kartu su dvasiniu puolimu eina *sielos pamiršimas*. Šiandien viskas eina pramonei, tačiau pramonė nepripažįsta sielos — tik jėgą ir mašinas. Ši pramonė užmuša sielą ir patį žmogų padaro mašina. Ji užmuša taip pat meilę, kuri yra sielos siela. Be dva-

sios, be meilės, be džiaugsmo, be ramybės šliaužia žmonės — mašinos per gyvenimą.

Žmogus, nustojęs Dievo, nustojęs dvasios bei sielos, savaime nustoja ir bet kokio moralinio pagrindo. Dabar jo aistroms ir palinkimams nėra jokių ribų. Žmogaus galingiausias ir aistringiausias palinkimas — geidulingumas — pasidaro tikras tironas, kuris gena prieš save didžiausius žmonių būrius, kaip gyvulių kaimenes ir užvaldo jų visą protą, visus jausmus, visą valią. Ant jo kelio lieka nesuskaitoma daugybė jo aukų: kūno ir dvasios paliegėliai bei elgetos, nusižūdėliai, girtuokliai, vagys, „savanoriai bedarbiai" — valkatos. Daugybė išardytų šeimų — taip pat jo nuopelnas.

Taip pat labai liūdnos ir slegiančios pasekos yra mūsų dienų *autoriteto nepripažinimo*. Autoritetas nyksta šeimoj, mokykloj, dirbtuvėj, katedroj, viešbuty, Parlamente. Tačiau, jei „Tautos vadas" nesiskaito su prigimtim ir įstatymais, iš kur gali kilti pagarba įstatymo „šventumui". Juk kiekvienas gauna įspūdį, kad įstatymas ir bausmė yra tik tiems, kurie nemoka elgtis taip, kaip kai kas nori. O jei kiekvienas nekliudomas gali kilti prieš įstatymus, kurie saugoja šeimos ir valstybės pamatus, jei kiekvienas paūglys ir nemokša gali kilti prieš bet kokį autoritetą ir tvarką ir jei tame nepripažinime bet kokio autoriteto ir vadovavimo įžiūrimas moderniškumas ir subrendimas bei vyriškumas, tai to viso naturali paseka yra tik anarchija ir chaosas, sauvaliavimas ir pasileidimas.

Teisinis ir *ekonominis gyvenimas* daugiau normuojamas jėga bei smurtu, negu teisingumu ir morale. Iš to seka nuolatinis bangavimas, nepastovumas ekonominio ir socialinio padėjimo, destis, kaip kuriam punkte pasiskirsto jėgos; ar spaudimas ar priešinimasis didesnis. Ekonominiai faktoriai panėši ne į vieno kūno narius, bet į diametraliai priešingas jėgas, kurios stengiasi viena kitą nugalėt. Ramybės, taikos ir tikrumo šių dienų socialiniam bei ekonominiam gyvenime nė ieškot neverta.

Vis mažiau berandama ir *krikščioniškos artimo meilės*. Socializmas ir komunizmas jos nenori, kadangi jie jaučia, kad artimo meilė turi Dievo meilės antspalvį. Į jos vietą jie nori pastatyt „teisę" ir bet kokią „išmaldą" su panieka išmest iš gyvenimo. Tačiau, kadangi gyvenimas stipresnis negu jų idėjos, jie vietoj šv. Vincento à Paulio ir panašių draugijų ketina steigt savišalpos fondus, ar pan. Apsirūpinimo klausimas ir čia eina pirmon galvon.

Darbo ir *jo pareigos* pozicija rodo didelį netikrumą ir netikslumą. Darbininkas nelygiomis jėgomis nuolat kovoja prieš visgalingesnį kapitalizmą, tačiau net dar daugiau prieš savo didžiausį priešą — mašinas ir darbo sumašinimą. Seniau taip garbinta technikos pažanga pasirodė nesanti nei darbininko nei visuomenės draugas. Algos ir atlyginimo didinimas, neatsižvel-

Jonas Jakštas.

Rudenio klegesiu

Rudenio šmėklomis, rudenio klegesiu
Nulėkė dienos, ilgėsiu vystančios.
Išvežė laimę, įaustą į debesį,
Išvežė ir nesulaukti sugrįžtančios.

Oras pakvipo vasaros vaišėmis,
Lankos auksinės saulę pavogę;
Rudenio kregždės širdį apkvaišino,
Apkvaišino kaimo pastogėj.

Apvogtas bėgu iš žaliojo kaimo.
Beržas nusviręs verkia palaukėj,
Beržas, pavogęs akis, širdį, laime,
Verks vakarais vis, manęs nesulaukęs.

Senos sodybos ir kryžiai šalykelėj
Likite, rudeniu laimę užkalę.
Gal grįšiu. Nelaukit manęs, to išdykėlio.
Gal grįšiu išvaikščiojęs kelią.

---

giant į bendrą ekonominį padėjimą, privedė prie ekonominio krizio ir gresia pasauliui katastrofa, kuri visiškai paraližuotų pasaulį. Nesveikas ekonominis padėjimas ir dabartinio padėjimo baimė slogina pagrindinius pašaukimus ir atbaido nuo jų žmones. Ypatingai nuo to kenčia žemės ūkis, viso ekonominio gyvenimo pagrindas.

Katalikybės gyvenime taip pat matyt spragų ir trūkumų. Jaučiamas trūkumas katalikiškos akcijos, aktyvumo, veiklumo. Per daug apatijos, letargiškumo, resignacijos, laiko gaišinimo nesvarbiems dalykams, defensyvos, o per maža ofensyvos, agresyvumo ir vieningumo. Reikia sužadint ir sukelt visas jėgas, kad atlaikytume priešininkų puolimo ir religiją vėl pastatytume į galingiausių valstybių, visuomenės, dvasinio ir socialinio gyvenimo faktorių eilę.

Tik nereikia nustatot ūpo, pasitikėjimo, karžygiškumo ir drąsos!!

Vertė *Jon. Burbulevičius.*

M. Svyriūtė

Šiandien pasakysiu tau viską

Aš tau atrodau nebemylinti ir keista. Sakei, kad nekviestas pas mane nesilankysi. Kaip greit sulaužei savo žodį! Juk iš tikrųjų aš regiu tave. Ir vėl tylos debesys skverbiasi į mūsų tarpą. Bet aš šiandien nugalėsiu tylą ir pasakysiu tau viską...

Ar tu atsimeni tą rytmetį, rausvom tulpėm nusnigtą? Juk tai buvo iš tikrųjų laimės perteklius. Saulė, pušys, minkštos žalios samanos, prisirpusios žemuogės, aš ir tu. Ak, kaip visa tai buvo trumpai... Tau įkando pikta nuodinga gyvatė, o aš žaizdą iščiulpiau savo lūpomis. Manyje turėjo likti nuodų, nes tavo dienos džiaugsmu užtvino, o manosios vyto kaip žalios pradalgės lankoj. Bet nieko nėra amžino. Grįžo pavasaris, nubarstė pievas gėlėmis, ir aš vėl pajutau naują, žiedų sultimis pripildytų gyvenimą. Aš pamiršau viską, net tave; ir čia buvo mano didžiausia nelaimė. Aš nežinojau, kad mes vėl turime susitikti.

Ar tu atsimeni rausvą saliono prieblandą, sklidiną muzikos ir juoko; kur ankštai sukosi poros net po vidunakčio? Tik pirmas ryto šyptelėjimas privertė svečius išsiskirstyti. Išėjai tu ir jis — jis su mano plaukų pluoštu prie blizgančios sagos kairėje pusėje. O aš iš malonaus nuovargio sukniubau ant rausvo kilimo. Aksana gi sėdėjo prie pianino skambindama Šopeno noktiurnus. Jai buvo ilgu ir liūdna po šio viso triukšmo. Besirūpinant svečiais, mažai šiandien jai teko būti su savo sužadėtiniu, kuriam ji taip ištikima.

— Marina, tu dabar laiminga, tiesa? — tarė atsigręžusi į mane ir nuleisdama rankas nuo klavišų nusišypsojo.

— Taip. Svečiai juk be galo patenkinti. Jie atvirai pasisakė nenorį eiti namo, — atsakiau šaltai jai.

— Aš ne apie tai kalbu, Marina. Juk jeigu Eugenijus praleido pas tave savo vardines, tai jau turi būti be galo malonu. Bet tu esi šelmiška. Perdaug žiūrėjai leitenanto Vilento.

— Tu dar nieko nežinai... atrodo, kad šokau, pasikeičiau žvilgsniais — tai viskas. Bet aš neskubu savęs kritikuoti, smerkti. Aš klasta pavogiau iš gyvenimo keletą valandų grynai sau. Ir taip laimingai — niekas nežinojo, nematė. Kas šnekučiavos, kas šoko, o aš, atsiprašiusi leitenantą Vilentą, nuėjau į savo kambarį plaukų pasitaisyti. Šis kambarys su mėnulio šviesa ir palmėmis pagaliau buvo skirtas poilsiui; ir durys į salioną lig galui atdaros. Atsistojau prie tualeto stalelio ir abiem rankom rūpestingai taisiaus. Kažkas sulaikė mano rankas ant galvos. Veidrodyje pasirodė Vilento profilis.

— Aš noriu pamatyti veidrodyje mus abu, — šnabžda man į ausį, lūpomis prisilietęs prie smilkinio.

— Pagaliau man trukdote, — tariau.

— Tiesa, laikas brangus...

Po tų žodžių apkabino mano liemenį. Ilgas pabučiavimas, ir paslaptinga aimana mano plaukams užkliuvus už jo sagos. Aš klausiau, kodėl jis taip padarė.

— Naivus atrodo man jūsų klausimas, bet jei taip norite, atsakysiu kitą kart, — ir abi mano ranki pakėlė prie lūpų. Aš sudrebėjau. Ant sienos aiškiai pamačiau Eugenijaus šešėlį. Dar vienas žingsnis, ir jis būtų matęs tai, ko niekad iš manęs nesitikėjo. Mes abu išėjome pro kitas duris, kurios vedė į valgomąjį. Aišku, patekti į šį kambarį nebuvo prasmės, jei ne tas šešėlis, kuris uždarė duris į salioną. Bet argi aš leisiu Vilentui tai žinoti? O jis rengiasi įspėti — taip klastingai šypsosi. Jis perdaug drąsus. Žinoma, mano, kad aš pasirinkau šį kambarį tik dėl to, kad jis daug nuošaliau ir durys uždarytos ne tik į prieškambarį, bet ir į salioną. Čia staigus sumanymas patarnavo man.

— Ar galiu jums pasiūlyti kavos su citrina? Aš pati jau seniai apie tai galvoju, bet toks stiprus noras šokti, kad vis neprisiruošiau.

— Aš kavą paprastai geriu su krupninku.

— Labai prašau.

Bet mūsų kava liko nepaliesta. Mes vėl nuėjome šokti. Po kelių minučių aš kažkaip netikėtai susitinku Eugenijų. Prieškambaryje tik mes abu. Jis nervingai dega papirosą. Aš sumišau.

— Eugenijau, aš ieškau tavęs. Valgomajam paruošiau kavos — skubėkime, atauš, — ir paėmus jį už rankos traukiu paskui save. Jis eina nenoromis. Kava, kaip sakiau, buvo nepaliesta. Jis nė žodžio netaręs ima puodelį ir visai nekreipdamas dėmesio į mane pakelia prie lūpų. Staiga pasipurto ir pastato puodelį ant stalo.

— Eugenijau, kas tai?

— Kam tai darai, Marina?

— Eugenijau...

— Žinai gi, kad aš negaliu gerti net paprasto vyno, o tu man duodi kavą su krupninku.

— Aš norėjau pamėginti pati ir padaviau tau ne tą puodelį.

— Mažiausiai pageidauju, kad mėgintum, ką nors kita ragauti. Tavo jaunystei tinka tik silpnas vaisių vynas.

— Na, gerai, to niekad nepakartosiu, — atsakiau nuleidusi akis.

Kada svečiai rengėsi atsisveikinti, aš tyliai paklausiau Vilento:

— Kada atsakysit į mano klausimą, atsimenat — ten prie veidrodžio?

—Ir prie neišgertos kavos, — nusijuokė. Aš kiek nusiminiau. Jis paėmė mano ranką:

— Gerai aš atsakysiu. Kada galiu pas jus užeiti?

— Šeštadienį 7 v. v., — pasakiau prisidengusi lūpas, nes Eugenijus laukė atsisveikinti. Staiga pamačiau savo plaukų pluoštą prie jo sagos ir, norėdama tai paslėpti atsigręžiau į Eugenijų, savo žvilgsniu įsakydama žiūrėti tik į mane.

Daugiau Aksana negalėjo klausyti mano pasakojimo. Ji pakilo nuo pianino aštriu kaltinimo žvilgsniu degindama man akis.

— Laiku, sese, taip susijaudinai, aš jau viską papasakojau lig laukiamo šeštadienio, — atsakiau dar jai neprabilus.

— Marina, Marina, tavo elgesys veda mane prie neapykankantos!

— Nes tavo laimingas susižiedavimas ir džiaugsmo perteklius neleidžia pažvelgti į mano laimės griūvėsius.

— Ką nori tuo pasakyti?

— Kad turiu jį ir neturiu jo.

— Apie kurį tu kalbi?

— Jei taip nori, galiu kalbėti apie abu; bet man rodos, turėtum suprasti, kad noriu kalbėti apie Eugenijų. Mudviejų romanas prasidėjo kartu. Tu jau prie galo, o aš? Mūsų santykiai panašūs į sumazgytą virvę.

— Jie kitoki ir nebus, jei dažnai taip elgsies kaip šiandien.

— Prašau man nepertraukti. Taigi. Aš Eugenijų mylėjau visa siela, buvau jam atvira kaip vaikas. Tačiau jis nežinojo, kad buvau angelas, ir dėl to šiandien esu demonas.

— Neaiškų kaltinimą tu dabar meti Eugenijui.

— Nes niekad nesi patyrus to jausmo, kuris nesiliauja manęs persekioti. Viena mintis, kad Eugenijus buvo kurį laiką nuo manęs nusigręžęs, graužia mane.

— Bet jis grįžo ir grąžino tau viską.

Grąžino man praėjusios laimės griaučius. Perdaug užnuodinta mano širdis, kad pasitenkintų dabartimi. Žinai, kaip didelis buvo anuomet mano skausmas. O paskui aš jį numarinau. Viena tik žinau, kad mokėjau būti linksma ir pageidaujama draugijoje.

Tiesa Eugenijus ir anksčiau nemokėjo kalbėti gražių žodžių, sekti meilės pasakų. Reti skaistūs jo pabučiavimai buvo man šventi. O kartą pasakė: „Tavo akys tokios tyros, kad jose matyt paslėpta brangenybė“. Tai buvo patys gražiausi žodžiai, kuriuos aš iš jo girdėjau. Šiandien gi tos akys sudrumstos ir lūpos nudegintos beprotiškos liepsnos. Jo šaltumas manęs nebepatenkina. Aš noriu būti tikrai mylima, aš turiu būti jo pirmutiniu džiaugsmu, o ne proferansas, linksmi draugai ir visa kita. Dėl jo manęs išsižadėjo tėvas, dėl jo aš ne provaslavė, o katalikė. Juk tu žinai, Aksana, kokia ašarų kaina aš visa tai nupirkau. Ak, ką čia ir bekalbėti... aš ryžaus būti atstumta, išsižadėjus visų, nes troškau turėti tiktai jį. Jį, kuris atjaustų, suprastų, paguostų, ir tai, rodos, būtų viskas. Juk moteris trokšta globos, rūpestingumo, ji trokšta būti atsidavusi visa siela.

Šios bendros žymės manyje labai ryškios. Aš noriu, kad jis bent retkarčiais susidomėtų tuo, ką aš branginu. Tu žinai, kaip aš myliu gėles, man atrodo, kad jos jaučia, mąsto, svajoja ir kenčia. Eugenijus gi drįso pasakyti, kad jam vistiek — gėlės ar šiaudai. Tokių pavyzdžių aš pririnkčiau labai daug. Tad dabar nesistebėk, kad aš panėriau rankas į juodas purias Vilento garbanas, kai jis kugždėjo: „Gražutė mano gėle, kiek daug panašumo tarp moters ir gėlės". Aš glosčiau jo kaktą. Mano akys pilnos dėkingumo. Aš pamiršau Eugenijų.

Po šių žodžių atsidusau ir laukiau, ką ji pasakys. Aksana tylėjo. Ir suprato mane, bet kalbinti manęs nedrįso. Aš gi laukiau prabylant, toks atvirumas buvo vertas sprendžiamojo žodžio, kurį turėjo tarti Aksana, būdama mano sesuo.

— Marina, ne visiems vienodas laimės saikas. Priežastis beveik aiški: jis realistas, o tu svajotoja. Žinok tik viena, kad Eugenijus — sveikos moralės žmogus.

— Argi visi sveikos moralės žmonės nemoka atskirti gėlių nuo šiaudų?

— Žinoma, Marina, didžiausias mano pageidavimas, kad tu pati suprastum savo klaidą, todėl aš leitenanto Vilento meilikavimų visai netrukdysiu.

— Ačiū už malonią progą, — tariau ironiškai.

— O vis tik aš daug labiau gailiuos šiandieninio tavo pasielgimo, negu sulaukus sekmadienio, kada aš einu į cerkvę, o tu į bažnyčią. Bet tu įnirtusi, Marina, labanakt! — pasakė nusišypsodama ir išėjo palikusi mane vieną.

Matai, Eugenijau, čia buvo pilnas vaizdas mano ir Aksanos pašnekesio svečiams išsiskirsčius.

Po to visą savaitę mes beveik nesikalbėjom. Kaip sakiau, šeštadienį turėjo ateiti Vilentas. Aksana, žinai, duoda muzikos pamokas ir retai kada būna namie. Aš pasilikau viena. Jeigu sesuo buvo ir pamiršusi, tai mano šventadieniška išorė turėjo jai priminti Vilentą, bet ji netarė nė žodžio. Vilentas labai apsidžiaugė radęs mane vieną. Aš ir šį kartą buvau pasirengusi užmiršti Aksanos žodžius ir tave. Atleisk, Eugenijau, dabar to nekartosiu, žinok, kad visa kartojasi... kada aš buvau bepradedanti klausti, kodėl jis tai daro, jis vietoj atsakymo užspaudė mano žodžius ant lūpų. „Štai mano atsakymas". Aš norėjau supykti, bet neįstengiau. Pagaliau išdidus šypsojimasis iš mano pastangų mane privedė prie atkaklumo.

— Vis tik jūs turit atsakyti į mano klausimą, rodos, tik dėl to ir atėjot.

Aš pavargusi žvilgterėjaus į jo veidą, akis ir nustebau. Jis buvo labai keistas. Tu, Eugenijau, gal suprasi... sunku man tai nupasakoti. Tik dabar iš jo miglotų akių išplaukė tavo paveikslas. Tavo akys buvo tyros, veidas ramus. Mane apėmė baimė.

— Būk gera, brangioji, — šnabžda jis.

— Pagaliau duokit man ramybę, — sakau įnirtusi.

— Turiu aš tik jėgą, ir man to pakanka.

— Šitokį jūsų didvyriškumą aš niekinu, žinote ar ne? žinote ar ne?

Tik dabar jis, kaip elektros trenktas, nuo manęs pasitraukė.

— Koks įžūlus pasikarščiavimas! Ar jūs pagalvojot prieš pasakydama?

— Gailiuos, kad anksčiau nežinojau, kokios kulkos tamsta labiausiai bijai.

— Prašau ne taip drąsiai, juk, rodos, Tamsta turi kam būti ištikima.

Aišku, jis kalbėjo apie Tave. Šie žodžiai mane užmušė. Puoliau į sofą ir pravirkau. Lengvu apkabinimu jis pakėlė.

— Leisk dar kelis kartus Tave pabučiuoti ir garbės žodžiu patvirtinsiu, kad visa tai liks paslapty. Tokio pasityčiojimo aš negalėjau pakęsti. Dar ašarotom akim pakilau nuo sofos ir paklausiau:

— Ar didesnių reikalavimų tamsta nesugebėjai pastatyti? Tamstos užgaidos daug stipresnės. Garbė jūsų plėšrumui! Pakaks mano nusikaltimo, kuriam išpažinti turėsiu drąsos ir pati. Dabar tamsta savo įtemptą dėmesį gali nukreipti į duris, — tai tarusi išėjau į kitą kambarį.

Kada grįžo Aksana, rado mane labai nusiminusią. Žinoma, ji galėjo iš manęs pasijuokti, ko aš ir laukiau. Bet tu nežinai, Eugenijų, kokia gera Aksana. Ji pabučiavo mane ir tiek tepasakė.

— Dieve duok, kad ši pamoka būtų Tau paskutinė.

Tą naktį aš sapnavau tavo motiną. O tu juk žinai, kad ją mačiau vos vieną kartą. Ji tada buvo vaišinga, maloni ir visa siela atsidavusi svečiams. Aš slėpiaus, kad ji nežinotų, kas aš esu ir kaip vadinuos, o vis tik norėjau, kad ji su manim kalbėtų, aš norėjau visuomet atsiminti jos balsą, nusišypsojimą. Jau tau sakiau, kad mano motina mirė, kada aš pirmą kartą pravirkau pasauly. Aksana tada buvo tik septynerių metų ir ji nedaug tegali papasakoti apie mūsų mamą. Paskui aš sužinojau iš tavęs, kad motina jaučia vaikų sopėjimus, kad ji pamiršta save ir gyvena tik vaikams. Tu niekad nemokėdavai taip gražiai šypsotis, kaip minėdamas savo motiną. Mano visa viltis būdavo didžiosios šventės, nes tu prieš važiuodamas atostogų susirūpindavai savo sveikata, stengamasis mažiau rūkyti, daugiau valgyti ir miegoti. Mano prašymai tau praeidavo pro ausis, o vis tik yra kažkas aukšta, brangintina ir šventa, kas verčia tave netiesiogiai išpildyt mano prašymus. Aišku tai motina. Jos akys skliidinos meilės ir susirūpinimo, ir visai teisingai tu sakai, kad tos akys turi nušvisti, o ne apsiniaukti, sulaukusios tavęs didžiosioms šventėms. Tavo motinos paveikslą išsipaišiau sąmonėje, ir nuo to laiko aš pradėjau kas vakaras melstis už dvi motinas.

Leisk man tai pasisakyti daug su visom kaltėm, kurias tau neseniai taip atvirai išpažinau.

Taigi sakau — ją sapnavau. Ten tėviškėje, kur tamsiai žalias vasarojus, žydinčios pievos ir balti beržai. Rytuose dangus prieš saulės tekėjimą buvo nedrąsiai rausvas. Aplinkui nė gyvos būtybės, tik aš vieškeliu kažkur ėjau pro tavo tėviškę. Ir štai prie palinkusio kryžiaus pakelėje stovi tavo motina. Vienplaukė, žila jos galva priglausta prie aptrūnijusio medžio, o akys atgręžtos į vieškelį. Prieinu artyn. Akys sklidinos ašarų. Ir kada aš žengiau dar porą žingsnių, ji sumirkčiojo, ir dvi didelės ašaros nusirito skruostais. Ji man netarė nė žodžio, bet aš supratau, kodėl ji verkia. Ji, tas šventas perspėjimas mano suteptos sąžinės rūbuose, privedė mane prie tokio atvirumo. Aš gyvenau nerimu. Vengiau tave susitikti, bet tas dar labiau didino mano sielvartą. Eugenijau, aš nesuprantu, kaip mes gyvename. Mes nesam patenkinti vienas kitu, bet neturime jėgų išsiskirti. Kartais aš mąstau: gal būt, tik pasigailėjimas veda tave prie manęs, gal būt, tu ir nemyli? Tu jauties nusikaltęs, kad manęs išsižadėjo tėvas, ir jauti pareigą manęs neapleisti. Taip pat jaučiu, kad negali būti manimi patenkintas, nes po to, kai vėl grįžai į mane, aš jau nebe ta. Supranti, aš išmokau save vertinti ir to pat reikalauti iš tavęs. Atsiskyrimo laikotarpis prasidėjo ašarom, o baigėsi? Baigėsi muzika, juoku ir triumfu. Tu mane vos pažinai — taip aš buvau linksma ir žavinti, kuo neabejoju nė pati, nes apie mane spietėsi būriais. Tada atbudo ir tavo užslopintas jausmas, o gal tu bijojai mano pražūties — nežinau. Tu įsiveržei į mano garbintojų tarpą ir juoku nualpusią išnešei ant rankų. Bet vos tik pamačiau tave, sudužo mano juokas. Pažvelgiau į įdubusias tavo akis ir jose pamačiau visą tavo skaudžią prateitį, kurią man vienintelei anuomet papasakojai. Tada prisiglaudžiau prie tavęs ir ilsėjaus tavo akių pavėsyje. Bet muzika, juokas ir laisvė, saldžiais nuodais suvilgiusi mano žaizdas, išmokė nebesitenkinti tuo laimės saiku, kuris anuomet atrodė taip didelis. Už širdį mokėk širdimi, o jei neįstengi, tai dar šiandien galime atsisveikinti amžinai. Nevirpės ištiesta ranka ir mano akių laisvas žvilgsnis įtikins, jog laimės ieškoti dar mums nevėlu.

Dr. Jakob Hoffmann

Tapk tikru vyru!

Tu gali ir privalai pats veikliai imtis lavinimosi

Mano jaunasis drauguži! Prieš kiek laiko užėjo pas mane žmogus. Kai pažvelgiau į jį, man išgąstis kiaurai per širdį nuėjo. Tuoj pažinau, kad tai vienas mano kadaise buvusių mokinių, gimnazijoje, kurioj aš esu tikybos mokytojas, prieš kokį septyniolika metų išlaikęs baigiamuosius egzaminus. Jo drabužiai buvo nudriskę, jis pats buvo biaurus. Nusikaltimo ir nuodėmės pėdsakai giliai veide įsispaudę. Liga, kylanti iš neskaistaus gyvenimo, baisiu pavidalu šovėsi aikštėn. Nuleidęs akis jis paprašė mane išmaldos ir pridūrė ieškąs labai darbo, nors kad ir gatvių šluoti; bet nenorįs niekas jam duoti ir to. Į mano klausimą, kaip jis, garbingų ir taip pasiturinčių tėvų sūnus, medicinos studentas, į tokį padėjimą galėjo patekti, jis poversknis atsakė. Nuo tryliktų metų, kada užsiėmė jo kūno ir dvasios plėtojimasis, pakliuvęs jis į šunkelį. Aistra širdyje ir blogų draugų suvadžiojimas buvusi jo nelaimės kaltė. Jau mokykloje jis buvęs giliai nuslydęs ir tik iš bėdos galėjęs pagaliau dar eiti gimnaziją, tuo tarpu kai žemutines klases su geriausiu pasisekimu buvo lankęs. Paskum vis labiau pasidavęs girtavimui ir paleistuvavimui; kartu žuvęs jam visas valios tvirtumas. Taip jis atsidūręs į šią pasigailėjimo vertą būklę. Egzaminų universitete negalėjęs išduoti; jis dabar gyvenąs, atstumtas savo giminių, iš išmaldos ir iš atsitiktinio paprasčiausio uždarbio. Daviau jam išmaldos; bet mano žodžius išklausė atsidūsėdamas: «Nebėr kas darą; esu dingęs su kūnu ir siela!»

Neužilgo po to užėjo kitas žmogus pas mane; jis pasveikino mane sušukdamas: «Dvasios tėve, savo tikslą aš pasiekiau; esu paskirtas pagelbininku miesto valdybos matininkų tarnyboj. Tiesa, tai iš karto kukli vietelė, bet aš tikiu čionai savo pašaukimą atradęs; vyliuos net ligi matininko pakilti!» — «Mano nuoširdžiausi linkėjimai!» tariau aš. «Žinote tamsta», traukė toliau jaunuolis, «kaip man blogai sekėsi žemutinėse klasėse. Buvau vėjavaikis ir išsiblaškęs. Mano tėveliai vos išgalėjo man butą ir maisto parūpinti. Vis tik aš šiaip taip baigiau šeštą gimnazijos klasę. Paskutiniais laikais aš turėjau tikrai sunkias kovas nugalėti. Mano viduje šėlo tam tikri jausmai ir jutimai, kurie grėsė atitraukti nuo pareigos kelio; draugai viliojo mane į uždraustus daiktus. Dažnai būdavau jau bepasiduodąs. Tačiau išsaugojau aš savo savarankiškumą prieš blogus širdies linkimus ir prieš tuos, kurie norėjo mane suvadžioti. Dabar esu sunkumus nugalėjęs; drįstu tikėti, kad tapsiu tikru vyru!» Kalbtelėjau dar kiek laiko su juo. Tuomet jis su didžia laime paliko mane.

Ką aš čia tau papasakojau, tai yra tikri atsitikimai. Galėčiau tau dar šimtais tokių patiekti. Dažniausiai žmogaus apsisprendimas geram ar blogam įvyksta, kai jis pasiekia kūno ir dvasios plėtojimosi laiką, taigi nuo 13 iki 16 gyvenimo metų.

Ir tu, mano drauguži, eini į tuos metus arba tu esi jau į juos suėjęs. Tu paliksi dabar iš berniuko greit jaunuolis, vyras. Tuo tarpu visose gyvenimo srityse pasirodo tam tikrų savotiškumų. Kūnas, dvasia, valia ir visas sielos gyvenimas pakelia toli siekiančių permainų. Audrose, kurios su tuo yra susijusios, kyla tavyje naujas žmogus: *suaugėlis.* Pagalvok taip pat: kuo tu dabar tapsi, tuo paliksi visą savo gyvenimą! Dėl to tavo dabartinis gyvenimo laikas yra nepaprastai reikšmingas, lemiamas tavo ateičiai.

Kai pavasarį sultys medelyje pradeda kilti aukštyn, kai jo liemuo ir šakos ima tiestis, sodininkas deda dėl jo nepaprasto rūpesčio. Ir tavyje pasikelia dabar gyvenimo pavasaris. Argi tau mažiau reik dėmesio ir globos, kaip augančiam medeliui? Aš noriu atkreipti tavo akį į vieną dalyką, kuris tave gal tikrai džiugina, bet kuris taip pat ir didelį atsakingumą kelia: *Juo daugiau tu amžiumi žengi į priekį, tuo daugiau tavo auklėjimas tampa auklėjimusi.* Taip, nebe tėvai tave dabar auklėja, tu pats tai darai. Jie gali tiktai dėsnius nurodyti ir daryti perspėjimus, pagal kuriuos tavo gyvenimas privalo būti tvarkomas. Taip pat gali jie tam tikrą prievartą tau vykdyti, kad tu jų pamokymus pritaikintum. Bet tu pats esi tas, kuris tuos pamokymus savinasi ir darbu pakeičia. Todėl įsidėmėk: *tu pats darais tuo, kuo kada nors tapsi!* Tą saviveiklą tu gali ir privalai daugiausia pareikšti pastarajame savo gyvenimo laikotarpyje, kuriame dar reik ypatingo auklėjimo, taigi metuose, kuriuose tu esi. Pažink ir atsižvelgk į tą gražią savo dabartinio amžiaus teisę! Vesk pats savo lavinimą į laimingą užbaigą! Dėl to su drąsa ir Dievo pasitikėjimu į darbą!

Kas tu esi?

Mano jaunasis drauguži! Nuo kai kurio laiko tu pastebi savyje ir prie savęs vykstant dalykus, kurių tu ligi šiol nebuvai pažinęs. Todėl tu pirmiausia iš tikro atkreipki dėmesį pats į save. Tu pakeli gal dažnai sau klausimą: *Kasgi iš tikro aš esu?* Noriu tau šiandie į tą klausimą atsakyti ir trumpai išdėstyti, kas tu esi. Tu privalai gerai pažinti savo vertę ir privalai įžvelgti, kokių rūpesčių reikalinga tavo išlavinimui. Aš turėsiu pasakyti tau ką-ne-ką, kas iš dalies sunku suprasti. Tačiau tik pasistenk, tai tavo pabundantis protas išgalės mane sekti. Tolimesniuose laiškuose nebeisiu aš prie tavęs su tokiais sunkiais dalykais.

Tu turi šį tą matoma: *savo kūną.* Jis savyje nešioja žemės medžiagą, dėl to jai priklauso ir po tavo mirties vėl į tenai

grįš. Tu žinai iš tikybos pamokų, kaip Dievas Adomo kūną iš dulkių sutvėrė, ir tu atsimeni kaip Sutvėrėjas po nusidėjimo mūsų pirmiesiems tėvams pasakė: «Savo veido prakaite tu privalai savo duoną valgyti, kol tu vėl į žemę pavirsi, iš kurios esi paimtas.» Taigi tavo kūnas yra kūrinys iš žemės.

Bet tam kūriniui Dievas įkvėpė gyvybės kvapą, jis jam davė *nemirtingą sielą*. Dvasia kūnas yra gyvas ir tampa nepalyginamu meno kūriniu, kurs viršesnis yra už viską, ką tiktai Dievas dar sutvėrė žemiškajame pasaulyje. Dar daugiau dangiškasis Tėvas tą tavo kūną pažymėjo; jis iškėlė prieš akis jam pašaukimą kitam gyvenimui ir leido dalyvauti ne žemiškoje malonėje. Tavo kūnas, tas kūrinys iš dulkių, privalo kada nors po savo supuvimo vėl iš žemės atsikelti ir nušvisti; jis privalo gauti tokias ypatybes, kaip jas turi nušvitęs Kristaus kūnas Tėvo dešinėje. Tada Dievas jam dovanos dangišką aptaisalą, kad jis jį, savo Viešpatį, galės matyti ir turėti, idant nesuvokiamai taptų laimingas ir išganytas. Žiūrėk, dėl to mielasis Dievas pasiruošimą pritaikė, kad tavo kūnas jau ir žemėje būtų pašvenčiamas! Per krikštą jis esti nuplaunamas, per sutvirtinimą patepamas ir per šventą komuniją jis esti Kristaus, dievžmogio, kūnu ir krauju papenimas. Per tai jis gauna jau savo žemiškajame gyvenime aukštesnę gyvybę ir aukštesnę jėgą. Iš to požiūrio, mano drauguži, žiūrėk į savo kūną, ir tu suprasi, ką aš tau kai kuriuose kituose laiškuose apie tavo užsilaikymą prieš jį, prieš kūną, pasakysiu.

Bet *kas yra siela*, kuri kūnui duoda pavidalą ir gabumus? Žinoma, mes sielos negalime matyti; bet mes matome ką ji veikia. Iš čia galime spręsti, koki ji yra. Ji yra Dievo sukurta dvasinė būtybė, ji yra nemirtinga ir protu ir laisva valia apdovanota. Ji yra paties Dievo paveikslas ir palyginimas. Siela tuo turi didingą pirmenybę, kuri jos esmėje glūdi. Šalia to Sutvėrėjas jai dar nori pasiūlyti dovanų, kurios pakyla virš visko, ką ta esmė savy turi ir ką pati siela vartoja savo prigimtam pašaukimui pasiekti: jis galėjo jai dovanoti nežemiškų dorybių ir pašvenčiamąją malonę, jis nori jai suteikti brangakmenių spinduliuose blizgančius jaunosios rūbus.

Kūnas ir siela tavyje yra sujungti į *vieną* gyvą būtybę, jie sudaro tavo prigimtį. Bet kame yra tas susivienijimas? Mįslę užmena tas klausimas, paslaptį jis kelia mums prieš akis. Savo laiškuose aš kartas nuo karto apie tai kalbėsiu, kaip kūnas ir siela iš vieno veikia, ir č a pat noriu tau šį tą nurodyti. Be abejo, negaliu aš tos mįslės visiškai išaiškinti, bet galiu duoti kokį paaiškinimą.

Pažvelk į augalą! Jame viešpatauja mums nesuprantamas įstatymas, kuris negyvą žemės medžiagą traukia. Jis tą augalą suvienija ir veikia taip, kad jis esti tam tikroj naujoj formoj. Taip turi augalas pagal planą augimą. Kiekvienas atskiras augalas išlaiko ypatingą pavidalą ir vienas skiriasi nuo kito. Ogi

Prof. P. Dovydaitis tik ką grįžęs iš Marijampolės kalėjimo jį sutikusių studentų tarpe.

žmoguje yra siela, kuri dulkes iš žemės į kūno pavidalą perdirba ir duoda jam gyvybę. Medžiaga iš žemės ir siela tampa nauja būtybe, žmogumi. Kai siela atsiskiria, kūnas vėl pasikeičia į negyvas dulkes, kurios nuo kitų niekuo nesiskiria.

Tavo siela yra dvasinė būtybė ir dėl to apdovanota aukštais gabumais; ji turi protą ir laisvą valią. Kai ji nori vykdyti savo veikimą, pavartoja kūną, jo organus ir pojūčius; jai patarnauja ypač nervai ir smagenos. Pojūčiai tiekia jai materialo mąstyti, smagenomis ji tai apdirba. Ką pojūčiai pagauna, tas esti performuojama į dvasinius paveikslus. Taip regi, girdi siela per kūną. Tad kūnas yra instrumentas arba įnagis, kurį ji savo veikime panaudoja.

Pojūčių organai, nervai ir smagenos įgalina jai tą darbą. *Dėl to sielos veikimas yra priklausomas nuo daugelio kūno gyvenimo aplinkybių.* Prašau tave šitą faktą tuo tarpu įsidėti į galvą; aš kituose laiškuose kartas nuo karto tai turėsiu vėl užkliudyti.

Turtingai ir įvairiai pasireiškia tavo prigimtis. Bet pamatas, kuriuo viskas remiasi, yra tavo kūnas. Kaip tu turi būti dėkingas mielajam Dievui, kad jis tave ir tavo gabumus taip labai išmintingai ir tinkamai sukūrė! Dėl to kaip reikšmingas yra tavo uždavinys sau pasidėti, kad viskas tavyje tinkamai ir tobulai išsiplėtotų! Kokia kaltė, jei per tavo apsileidimą tavo asmenybė netobulai susiformuotų arba visai išsigimtų!

Verčia *J. M.*

(Bus daugiau)

Anakreontas

Lyrai

Noriu dainuoti Atridus,
Ir Kadmą dainuot ima noras.
O barbitonas stygomis
Skamba man apie Erotą!
Neseniai pertardžiau
Ir stygas aš, ir lyrą,
Ir Alkido žygdarbius
Tariaus paskelbt pasauliui, —
Bet lyra pertardyta
Erotą vėl šlovina! —
Atleiskite, didvyriai:
Nuo šios lyros stygos
Tegresti vienintelę meilę!..

Laisvai vertė P. B.

Simonidas

Korintiečiams, žuvusiems prie Salaminos

Žuvom mes čia, gindami savo brangią tėvynę
Nuo neišvengiamos ir baisios nelaimės, svetimojo jungo.
Mūsų mirtis graikams buvo džiaugsmas, o persams
Didžiausia gėda, kurios ilgai jie neužmirš.
Salamino krante ilsisi mūsų kaulai, o Korinte
Mūsų tėvonys mūsų garbei tą paminklą pastatė *).

Laisvai vertė P. B.

Žuvusiems prie Termopilų spartėnams atminti

O keleivi! Tark, kai ateisi į Lakėdėmoną, kad visi mes,
Ištikimi jo įstatymams, čia kaulus paguldėme.

Laisvai vertė P. B.

Atėnų nugalei

Atkakliuos mūšiuos sužeidė Atėnų piliečiai narsuolius
Fivėnus ir didžiuosius sūnus priešininkės Chalkydos žemės.
Grandiniais juos surakinę, iš nelaisvės čia varžyklę
Vario dovanų skyrėm, mergele Atėna, tau.

Laisvai vertė P. B.

Iš senovės graikų lyrikų. Anakreontas gimė VI a. prieš Kr. Lezbo saloj, kaip Alkajas su Safo, yra melinės poėzijos atstovas, epikūrinių pažiūrų. Jo poėzija — meilės ir pasismaginimo. Tai „rožių, vyno ir meilės“ dainius. Jis kūrė: elegijas, puotų dainuškas ir himnus, skiriamus pasaulinėms netikybinėms šventėms (ne taip, kaip Pindaras).

Simonidas (650—600 m. prieš Kr.) rašė satyras ir elegijas, iškilmingosios mėlinės poėzijos atstovas. Be kitko, apdainavo iš Persų karų herojus, kaip tais laikais gyvenęs žmogus. Tai buvo vienas iš didžiausių moterų priešų; plg. jo „Moterų veidrodžių“ eilėraštį. Jo kūrybos maža teišliko.

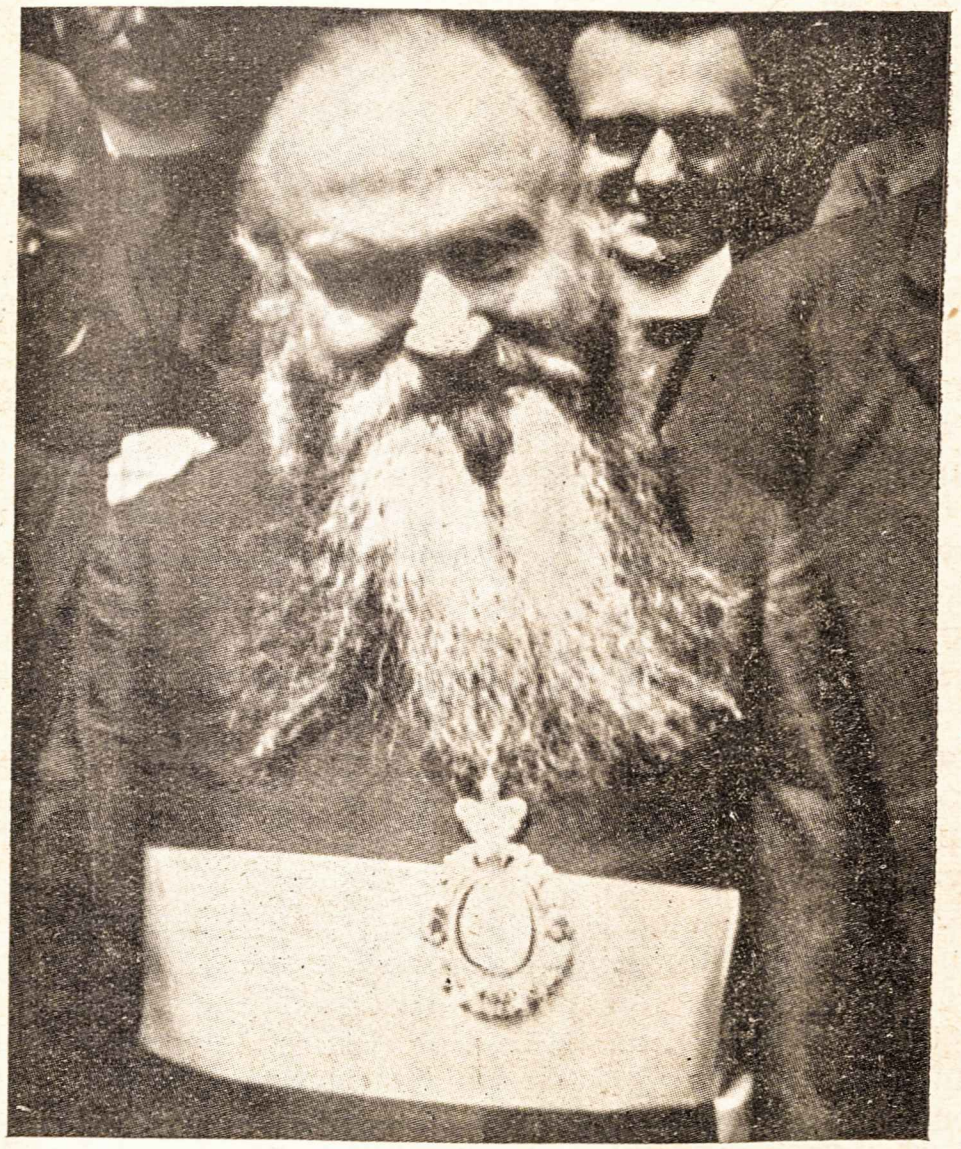

J. E. Vyskupas Petras Bučys,

titularinis Olimpo vyskupas, Marijonų kongregacijos generolas, š. m. rugp. 27 dieną sukako 60 metų amžiaus.

Garbingasis Ganytojas yra žymus visuomenininkas, rašytojas, apologetas mokslininkas ir pedagogas.

Jis daug dirbo Bažnyčiai ir tautai Lietuvoje, vėliau kurį laiką Amerikos lietuvių tarpe, o grįžęs buvo išrinktas 1924 metais Lietuvos Universiteto rektoriumi. Dabar gyvena Romoje, kur jį Popiežius pakvietęs paskyrė visų Vakarų Europos unitų vizitatoriumi.

Ši nuotrauka padaryta Airių sostinėj Dubline, laike Eucharistinio šių metų kongreso.

Mahatma Gandhi.

Mokyklinis amžius

Iš išverstos knygos «Mano gyvenimas»

Didysis Indijos kovų už laisvę vadas Mahatma Gandhi gimė 1869 m. spalių mėn. 2 d Porbandare. Tenai praleido savo vaikystę ir pradėjo lankyti mokyklą. Būdamas septinerių metų jau sužadėtas, o trylikos metų (dar tebelankydamas mokyklą) apvesdintas.

Vertėjas

Iš naujų draugų turėjau du, su kuriais susiartinau po vienas antro. Viena iš šitų draugysčių neilgai truko, nors aš niekuomet nebuvau tam draugui neištikimas. Jis mane paliko, kai tik aš pradėjau draugauti su antru. Į šią draugystę žiūriu kaip į savo gyvenimo tragediją. Ji, prasidėjusi vieno atsivertėlio sieloje, truko gana ilgai. Šis draugas pirmiau buvo vyresniojo mano brolio bičiulis. Jie buvo vienos klasės draugai. Aš žinojau visas jo silpnąsias puses, bet laikiau jį ištikimu draugu. Motina, vyresnysis brolis ir žmona įspėdavo mane, kad aš pasirinkęs blogą draugą. Buvau perdaug išdidus vyras, kad paklausyčiau savo žmonos balso, bet motinos ir vyresniojo brolio nuomonei aš tada priešintis negalėjau. Vienok prieš juos išsikalbinėdavau sakydamas:

— Aš gerai žinau, kad jis turi ydų, kuriuos jį žemina, bet jūs nežinote jo dorybių. Jis negali mane iš kelio išvesti, nes mūsų draugystė siekia ji atvesti į tikrąjį kelią. Aš esu įsitikinęs, kad, jei tik jis norės, bus iš jo kada nors šaunus vyras. Užtat prašau manimi nesirūpinti.

Nemanau, kad juos tai nuramino, bet su tuo aiškinimu sutiko ir leido man elgtis, kaip tinkamam. Tačiau aš tuojau pamačiau apsivylęs.

Tuo laiku, kai aš susipažinau su šituo draugu, Rajkote buvo stengiamasi «atsiversti» arba reformuotis valgyje. Jis man pasakodavo, kad daug mūsų mokytojų slaptai valgą mėsą ir gerią vyną. Išvardino keletą gerai pažįstamų Rajkoto žmonių, kurie taip pat buvo įtariami priklausą šitam reformatorių būreliui tarp jų buvo ir keli jauni mūsų mokyklos mokiniai. Tai išgirdęs, aš be galo nustebau ir paklausiau savo draugą, kuo remdamasis jis tai sako. Šis paaiškino taip:

— Mes esame silpna tauta dėl to, — tarė jis, — kad nevalgome mėsos. Anglai mus valdo dėl to, kad jie yra mėsėdžiai. Tu žinai, koks aš pats esu tvirtas ir geras bėgikas. Tai vis dėl to, kad aš valgau mėsą. Kas valgo mėsą niekuomet neturi skaudulių ir vočių; o jei kada nors vienas kitas ir iškyla, tai greičiau išgyja. Mokytojas ir kiti žymūs žmonės, kurie valgo mėsą,

nėra kvailiai. Jie žino, ko jiems reikia. Tu turėtumei taip elgtis. Bandyti reiškia tą pat, ką ir studijuoti. Tik pamėgink, o pamatysi, kiek tai suteikia jėgų.

Visi tie argumentai apie malonų mėsos valgymą ne tik tą vieną kartą atėjo mums į kalbą. Tai buvo tik gemalas ilgų ir nuodugnių pasikalbėjimų, kuriais laikas nuo laiko draugas vis iš naujo mane užimponodavo. Vyresnysis mano brolis jau įtikėjo ir jam padėdavo. Prisipažinsiu, kad ir aš tarp savo brolio ir minėtojo draugo tikrai labai silpnai laikiausi. Juodu abu buvo daug energingesni, tvirtesni, patvaresni ir drąsesni už mane. Tik stebėdamasis žiūrėjau, ką anas draugas darydavo. Jis tikrai nepaprastai greitai galėdavo prabėgti ilgas distancijas ir labai pasižymėdavo šokimais į aukštį ir į tolį. Lengvai pakeldavo kiekvieną, kad ir labai sunkią, fizinę pabaudą, ir dažnai man didžiuodavosi tais savo gabumais. Kaip paprastai, žmonės žiūrėdami į kitų ypatybes, kurių patiems trūksta, apjanka, taip ir aš, žiūrėdamas į savo draugo herojiškus darbus, apjakau. Šitai tuojau manyje paskatino aistringą norą su juo susilyginti. Nė valandėlės neapleisdavo manęs apgailėtina mintis: kodėl aš negalėčiau būti toks pat tvirtas?

Nežiūrint to, aš bijojausi. Visuomet mane persekiodavo vagių, dvasių, gyvačių baimė ir aš nedrįsdavau naktį net iš namų išeiti, — tamsa man įvarydavo baimės. Tamsoje beveik negalėdavau užmigti, nes aš vis matydavau iš vienos pusės dvasią, iš antros vagį, iš trečios prie manęs besiartinančią angį. Dėl to aš negalėdavau tamsiame kambary nemiegoti. Kaip aš galėčiau tuo baikštumu pasidalyti su savo žmona, kuri, dar kaip kūdikis, gulėdavo šalia manęs? Žinojau, kad jinai drąsesnė už mane, ir gėdindavausi. Jinai visai nebijodavo nei gyvačių nei dvasių, visai ramiai visur vaikščiodavo patamsy. Draugas žinojo tuos mano silpnumus. Jis man gyrėsi, kad gyvą angį galįs laikyti rankoje ir su kiekvienu vagiu apsidirbti, o į dvasias visai net nebetikįs. Ir viskas, žinoma, tik dėl to, kad jis valgydavo mėsą. Tada tarp mūsų mokinių buvo madoje Normado bulvarinės eilutės:

Žiūriu į didį anglų vyrą,
bauginantį mažą indusą,
Dėl to, kad jis valgo mėsą
Turi penkis mastus ilgio.

Visa tai, aišku, atitinkamai mane veikė, ir galu gale aš nusidėjau. Pradėjau pats sau įsikalbėti, kad mėsą valgyti esąs geras darbas, kad tai mane sustiprintų ir padrąsintų, ir jei taip visas kraštas sau įsikalbėtų, sugrįžtų jėgos ir anglams nusikratyti.

Taigi buvo paskirta diena, kurią turėjo būti pradėtas tas eksperimentas. Tai žinoma, turėjo įvykti slaptai. Gandhi'ai buvo vaishnavos. Mano tėvai buvo ypatingai griežtų įsitikinimų. Mūsų šeima turėjo net atskirą savo šventyklą. Be to, Gujarate gana stipriai laikėsi ir jainaizmas, kurio įtaka buvo visur jau-

čiama. Iš visos Indijos ir apylinkių griežčiausiai prieštaravo ir biaurėjosi mėsos valgymu Gujarate jainasai ir vaishnavos. Aš buvau išaugęs šiose religinėse tradicijose, kurioms mano tėvai buvo labai karštai atsidavę. Man buvo viena aišku: jeigu jie sužinotų, kad aš valgiau mėsą, tai jiems būtų mirštamas smūgis. Be to, man labai trukdė ir mano paties tiesos branginimas. Gerai žinojau, kad pradėdamas valgyti mėsą turėčiau meluoti savo tėvams. Tačiau jau buvau tai «reformai» pasiryžęs, ir niekas negalėjo manęs sutrukdyti. Aš nė negalvojau, kad mėsa turėtų kokį ypatingai gerą skonį. Labai paprastai: aš tik norėjau būti stiprus ir drąsus, ir toki pat turėjo būti mano tautiečiai, nes tik tada mes galėtumėm sumušti anglus ir išvaduoti Indiją. Tada aš dar nebuvau girdėjęs žodžio «Swaraj» (pačių valdymasis), bet jau žinojau, kas tai yra laisvė. Reformų troškimas mane apjakino, ir aš įsikalbėjau, kad kokio nors darbo slėpimas tik nuo savo tėvų nebūsianti jokia neteisybė.

Taigi atėjo ir ta didžioji diena. Mano savijautą sunku ir aprašyti. Iš vienos pusės stovėjo «reformos» troškimas ir naujas jausmas galįs turėti didžią reikšmę pakreipti visą mano gyvenimą. Iš antros pusės, — gėda, kad aš turėjau, tarytum vagis, slėptis. Sunku pasakyti katras iš tų jausmų buvo manyje stipresnis. Suradome paupy tinkamą slėpynę, ir čia aš pirmukart savo gyvenime prinešiau prie savo lūpų mėsišką maistą. Turėjome taip pat angliškos duonos. Nepažinau nei vieno nei antro skonio. Ožkos mėsa buvo kaip oda tąsi, ir tiesiog negalėjau jos nuryti. Taip visa tai buvo šlykštu, jog aš slankiodavau išalkęs ir biaurėdamasis visokiu maistu.

Naktis po to taip pat praėjo blogai. Mane vargino baisūs sapnai su visokiomis šmėklomis. Kai tik sudėdavau akis savo viduriuose tarytum išgirsdavau bliaunant gyvą ožką. Taip sąžinės graužiamas ėjau tolyn. Bet visuomet vadovavausi mintim, kad išpildžiau tik savo pareigą, ir tai bent iš dalies mane nuramindavo.

Mano draugas buvo ne toks žmogus, kuris lengvai atsisako nuo savo sumanymų. Dabar jis pradėjo gaminti visokius skanėstus su mėsa ir padarydavo gana skaniai. Pagaliau savo pietų slėpynę iš paupio perkėlėme į valstybinių namų valgomąjį su patogiais stalais ir kėdėmis. Draugas susitarė su vyriausiuoju virėju, ir šis sutartį išlaikė. Aš nugalėjau tą savo angliškos duonos neapykantą, išsižadėjau nemalonumo su ožkomis ir suradau mėsiškų patiekalų skonį, jei tik ne iš vienos mėsos jie būdavo pagaminti. Taip praėjo beveik ištisi metai. Bet tokių puotų teįvyko nedaugiau kaip pusė tuzino, nes nevisada būdavo galima į viešbutį įeiti ir, be to, taip dažnai valgyti tokius skanius mėsos patiekalus, labai brangiai kaštuodavo. Aš, be to, neturėjau pinigų tokiai reformai siekti. Dėl to mano draugas turėdavo visuomet pasirūpinti visomis reikmenimis, o man visai nerūpėjo, iš kur jis tai gaudavo. Bet jis varė savo darbą

toliau, nes galutinai buvo pasiryžęs iš manęs padaryti tikrą mėsos valgytoją. Bet ir jo ištekliai buvo dažnai riboti. Jis pradėjo vis rečiau ir rečiau dalyvauti tuose mūsų pietuose.

Kiekvieną kartą artinantis tokiai panašiai į vagystę puotai, aš turėdavau namuose išsisukinėti nuo valgio. Motina kaskart, žinoma, šaukdavo, klausinėdavo kodėl aš nevalgau.

— Šiandien neturiu apetito, — virškinimas kažkodėl netvarkoj.

Tai praeidavo, be abejo, ne be sąžinės graužimo. Žinoma, jaučiau, kad melavau, ir dargi savo motinai. Man taip pat buvo aišku, kad tėvai labai susijaudintų ir susirūpintų, jei sužinotų mane valgant mėsą. Tas graužė mane be paliovos. Dėl to aš maniau sau:

— Kad patraukčiau savo tautiečius prie maisto «reformų», reikia, be abejonės, ir pačiam valgyti mėsą. Bet meluoti ir apgaudinėti savo tėvą ir motiną yra daug blogiau, negu nevalgyti mėsos. Kol mano tėvai gyvi, negali būti apie tai nė klausimo, bet kai jie jau nebegyvens ir kai aš būsiu visai laisvas, tada aš viešai prieš visą pasauli valgysiu mėsą. Ligi to laiko aš dar susilaikysiu.

Savo nusprendimo ištikimai laikiausi ir pasidalinau su savo draugu. Tėvai niekuomet nesužinojo, kuo nusižengė du jų sūnūs. Taip dėl griežto nusistatymo neapgaudinėti savo tėvų atsisakiau valgyti mėsą. Bet neatsisakiau bičiuliauti su anuo draugu. Mano troškimas jį patraukti išėjo mano paties nelaimei, bet aš į tai nekreipiau dėmesio.

Turiu dar papasakoti apie kai kurias kitas šio laikotarpio ir pirmesnes klaidas, prieš ir po mano jungtuvių. Kartą vienas mano giminietis ir aš paragavome rūkymo malonumo. Ne dėl to, kad tame būtumėm matę kokios nors naudos ar malonumo papiroso dūmuose, ne. Labai paprastai, susitarėme žaisti, burna pūsdami dūmų debesis. Mano dėdė rūkydavo, ir mes, matydami jį papsint, panorėjome pamėgdžioti. Bet neturėjome pinigų. Tad pradėjome rinkti dėdės numetamus papirosgalius. Tačiau tai nevisada mums pasisekdavo, be to, tuos galiukus maža tegali rūkyti. Taigi pradėjome vogti iš tarnautojų kišenių variokus pirkti indiškiems papirosams. Ištisas dvi savaites mes rūkėme indiškus papirosus už vogtus pinigus. Tada išgirdome, kad yra rūkomi ir poriniai vieno augalo stiebai. Išmėginome. Bet tai mūsų nepatenkino. Užsimanėme būtinai tapti nepriklausomi. Mums rodėsi nepakenčiama, kad mes nieko negalime veikti be savo tėvų sutikimo. Galų gale nutarėme tauriai pasipriešinti nusižudydami.

Bet kaip mes tai padarysime? Kur gausime nuodų? Girdėjome, kad stiprių nuodų turinčios durnaropių sėklos. Tuojau išbėgome į džiungles ieškoti šitų sėklų ir tikrai suradome. Mums atrodė, kad bus patogiausia vakare. Nuėjome į Kedarji Mandirą, prie šventyklos lempos ištirpinome sviestą prieš altorių,

pasimeldėme ir dabar ieškome tiktai ramaus užkampio. Bet mums pradėjo nykti drąsa. O kad mes dar nemirtume? Ir kokia mums, pagaliau nauda iš to, kad mes patys save žudomės? Kodėl nepamėginti susilaikyt su ta priklausomybe? Vis dėlto du ar tris gradelius įmetėme į svies o tirpinį. Daugiau nedrįsome imti. Abu vis dėlto bijojova sutikti mirtį. Nusprendėme eiti į Ramji Mandirą, grįžti į save ir išsivaduoti nuo visokių savižudystės minčių. Dabar supratau, kad kur kas lengviau yra nuspręsti nusižudyti, negu tai įvykdyti. Nuo to vakaro aš visai nekreipiu nė dėmesio, jei kas grasina nusižudysiąs.

Šitas savižudystės patarimas pasibaigė tuo, kad abiem visai dingo noras toliau rūkyti papirosgalius ir vogti nuo tarnų paskutinius pinigus. Nuo to laiko, net kaip vyras, nejaučiau nė mažiausio noro rūkyti. Paprotys rūkyti ligi šiol man atrodo barbariškas, nešvarus ir žalingas. Man visai nesuprantama, kodėl visame pasaulyje taip išsiplėtęs tas rūkymo pašėlimas. Keliaudamas traukiniu negaliu kęstis toje kupėje, kur nuolatos švampiamas tabakas, ir visada smarkiausiai reikalauju tyro oro.

Daug rimtesnis įprotys buvo vagiliavimas, dėl kurio aš tuojau nukentėjau. Pradėjau dar būdamas penkiolikos metų. Tai buvo gabaliukas aukso, kurį aš pavogiau iš mėsą valgančio savo brolio apirankės. Brolis jau buvo nusikaltęs, buvo pavogęs berods dvidešimt penkias rupijas. Ant rankos jis nešiodavo tikro aukso apirankę. Nesunku buvo dalis iš josios išimti.

Ir pasisekė, kaltė įvyko. Bet tai pranešė mano jėgas. Aš nusprendžiau niekuomet daugiau nebevogti. Nusprendžiau net tėvui apie tai pasisakyti, bet nedrįsau praverti lūpų. Ne tai, kad būčiau bijojęsis, jog nuo tėvo mušti gausiu, nes jis niekuomet nė vieno iš mūsų nėra mušęs, ne, aš tik bijojau, kad tai bus jam perdaug skaudu. Bet aiškiai jaučiau, kad vis dėlto turiu tai iškelti aikštėn, nes be nuoširdumo negali būti nė jokio taurumo. Pagaliau pasiryžau tą išpažintį parašyti, įteikti ją savo tėvui ir prašyti dovanoti. Taigi parašiau ant popieriaus lapo ir padaviau jam pačiam į rankas. Tame rašte aš ne tik prisipažinau kaltas, bet prašiau ir tinkamai mane nubausti. Viskas ir baigėsi tik mano prašymu, aš ne tik nebuvau už savo nusižengimą apkrautas atgaila, bet netgi pasižadėjimu daugiau nebevogti.

Atidavęs tą išpažintį savo tėvui, visą laiką virpėjau. Jis tada sirgo fisteliu ir turėjo gulėti. Jo lova buvo storos, plikos lentos. Aš padaviau jam savo raštą ir atsisėdau priešais. Jam skaitant, kaip perlų lašai riedėjo per veidus ašaros ir drėkino popierių. Trumpą valandėlę susimąstydamas, užmerkė jis akis, paskiau suplėšė popierių. Skaitydamas buvo atsisėdęs, o dabar vėl atsigulė. Aš, matydamas tėvo širdgėlą, taip pat pravirkau. Jei būčiau dailininkas, galėčiau ir šiandien dar tą sceną atvaizduoti, taip gyvai išliko jinai mano sieloje. Tos tyros meilės

Gražus Lietuvos vaizdelis su vieniša šešiom viršūnėm pušim ir kryžiais-smutkeliais.

ašaros apvalė mano širdį nuo nuodėmių. Tiktai tas, kuris pats gavo tokią meilę patirti, žino kas ji yra. Dainius sako:

Tiktai tas,
Ką užgavo meilės strėlė,
Pažįsta jos jėgą.

Tada aš pradėjau šešioliktuosius metus. Tėvas dėl fistelio skausmų buvo tikras ligonis. Didžiausi jo slaugytojai buvome motina, sena tarnaitė ir aš. Aš buvau tiesioginis ligonio slaugytojas. Svarbiausia čia buvo: perrišti tėvui žaizdas, duoti vaistus, juos maišyti, jei jie būdavo namie rengiami. Kas vakarą masažuodavau jam kojas ir išeidavau tik tada, kai jis mane to prašydavo arba kai užmigdavo. Tos pareigos man buvo malonios ir brangios. Neatsimenu, kad kada nors būčiau jų neatlikęs. Visą dieną nuo pat ryto paskirdavau mokyklai ir toms pareigoms. Tik vakare, jei jis man leisdavo arba jei geriau jausdavosi, eidavau pasivaikščioti.

Tuo tarpu tėvo sveikata diena iš dienos ėjo blogyn. Veltui bandydavo visoki gydytojai savo tepalus, hakimsus ir plasterius ir vietiniai šundaktarai visus savo gydymo metodus. Ir anglų daktaras mėgino savo gabumus. Galų gale kaip vienintelę pagelbą jis rekomendavo chirurgines priemones, bet mūsų namų daktaras tam pasipriešino. Jis nepritarė operacijai tokioje žiloje senatvėje Namų daktaras buvo darbštus vyras ir vispusiškai išsilavinęs žmogus. Jo patarimas nusvėrė. Nuo operacijos buvo atsisakyta. Atpuolė ir visokie tam tikslui paruošti vaistai. Aš gavau įspūdžio, kad žaizdos tuojau išgytų, jei tik mūsų daktaras sutiktų su operacija. Tą operaciją turėtų atlikti garsūs tuomet Bombėjaus chirurgai. Tačiau Dievo buvo kitokia valia. Kas gali padėti, jei už durų jau stovi mirtis? Tėvas sugrįžo iš Bombėjaus su visomis priemonėmis, kurios buvo paruoštos operacijai padaryti, tačiau dabar liko nesunaudotos. Jis visai nustojo vilties gyventi ir ėjo vis silpnyn ir silpnyn.

Pagaliau atėjo skausmų naktis. Dėdė jau buvo Rajkote. Gerai neatsimenu, ar jis atvyko pakviestas dėl to, kad tėvui blogiau pasidarė. Broliai stipriai apsikabino. Dėdė kiaurą dieną sėdėjo prie tėvo lovos ir, nusiuntęs visus mus ilsėtis, nesutiko net prie jo lovos miegoti. Mes nė vienas nenujautėmė, kad nelaimė buvo jau taip arti, nors, žinoma, visą laiką grėsė pavojus. Buvo prieš pusę vienuoliktos ar vienuolikta valanda. Dar nebaigiau masažo, kai dėdė man liepė pasitraukti. Aš apsidžiaugiau ir tuojau nuėjau į savo miegamąji. Vargšė mano žmona jau giliai miegojo. Bet kaip jinai galėjo miegoti, kada aš atėjau? Ją prižadinau. Po penkių ar šešių minučių tarnas pasibeldė į duris. Aš nusigandęs pašokau.

— Kelkis, — tarė jis, — tėvas labai susirgo.

Aš jau žinojau, ir tuojau įspėjau, ką reiškė tas «labai susirgo».

— Kas yra? Sakyk!

— Tėvas jau nebegyvas.

Taigi, viskas baigta! Man nieko daugiau nebeliko, kaip tik sudėti rankas. Pasijutau smarkiai sugėdintas, niekingas ir nusiskubinau į tėvo kambarį. Jei nebūtų manęs apakinusi gyvuliška aistra, tai ir šiandien nereikėtų jausti to skausmo, kad nebuvau net paskutinę akimirką prie savo tėvo. Būčiau jį masažavęs, ir jis būtų numiręs ant mano rankų. O dabar mano dėdė gavo tą garbę. Jis tapo atlygintas už nuoširdžią meilę vyresniajam broliui: jisai paskutinį kartą jam patarnavo. Tėvas nujautė, kas artinasi. Jis paprašė plunksną, popieriaus ir parašė:

— Pasiruošk paskutiniams žygiams!

Tada jis nusiplėšė nuo rankos amuletą ir nuo kaklo pauksuotą Tulato-perlų[1]) grandinelę ir abi numetė į šalį. Po valandėlės jis mirė.

Vertė *P. Karpavičius*

---

[1]) Tulasi yra šventi Indijos augalai. Veisiami taip, kaip rožės.

D-ras S. A. Bačkis.

Tautų Sąjunga ir Nuolatinis Hagos Tribunolas

I. Tautų Sąjunga: kilmė, tikslai, santvarka, darbas, Lietuva ir Tautų Sąjunga. II. Nuolatinis Tarptautinio Teisingumo Tribunolas: jo įsikūrimas, organizacija, veikimas, reikšmė Lietuvai ir Klaipėdos byla šiame Tribunole.

I.

Kilmė.

Paskutinis teisininkų ir moralistų žodis — tegalimas ir teleistinas tik teisingas karas, kuriam sąlygas tenka imti iš šv. Tomo Akviniečio [Somme théologique, Secunda Secundae, Quaestio XL (de bello)]. Tos sąjungos šitokios: reikia vyriausybės, kurios įsakymu karas pradedamas, teisingos priežasties, tai yra, kad tie, kurie atakuojami, būtų užsipelnę tos atakos dėl savo kaltės ir, pagaliau, reikia geros intencijos tų, kurie kovoja, tariant, kad jie manytų, jog daro gera arba nori išvengti pikta.

Nežiūrint, kad galutiniame atsitikime karas yra pateisinamas, vis dėlto žmonijai karo siaubas yra baisenybė, kurios norima išvengti. Tuo ypač susirūpinta, kada karo technika yra tiek išsiplėtojusi, jog dujų pagalba galima išnuodyti ne tik kariuomenes, bet ir ištisas tautas. Todėl Didžiojo Karo metu buvo žmonių, kurie ieškojo išeities ir norėjo surasti antrąją Ameriką, būtent būdų, kuriais būtų galima, jei ne visai išvengti karų, tai bent sumažinti jų galimumus iki minimumo. Tame darbe pagarsėjo W. Wilsonas, žymių pagelbininkų padedamas. Tačiau nereikia manyti, jog tai jo išradimas. Visai ne. Projektų projektai, it kine paveikslai, prabėgo pasaulio istorijoje ir žlugo be įžymesnių pėdsakų. Dievo taikos, Dubois, Sully, abbé Saint — Pierre, Em. Kanto amžinoji taika, Rusų caro Aleksandro I projektai taikai įgyvendinti, nuolatiniai Popiežių balsai — vis tai yra pirmtakūnai ieškotojų taikai palaikyti.

Prieš karą buvo vadinamoji „ginkluotoji taika“, nes taika laikėsi vien dėl to, jog bijoma buvo pradėti karą, kad karo iniciatorius nebūtų pergalėtas. Tai buvo „lygsvaros“ gadynė Europos diplomatijoje, kur sutartimis, sąjungomis buvo stengiamasi visas valstybes suburti grupėmis, lygiomis savo pajėgomis, kad tuo būdu būtų taika išlaikyta.

Galop sprogo įtempta sąjungų gadynė ir 1914 m. rugpiūčio 1 d. prasidėjo Didysis Karas.

Sekė taika, pasipuošusi milijonais lavonų, invalidų. Tokia brangia kaina įgyta taika rūpėjo visiems išsaugoti. Todėl besiderant nugalėtojams su nugalėtaisiais dėl taikos sąlygų, rūpėjo ką nors pastovaus sukurti, kur būtų galima taikiai išspręsti ginčus ir išvengti karų. Tokiais tat sumetimais buvo įkurta Tautų Sąjunga, pagal Tautų Sąjungos Sandorą, sudarančią Versalio sutarties 1—26 straipsnius.

Pačioje Tautų Sąjungos užuomazgoje grūmėsi dvi pažiūros: anglų — saksų pažiūra ir lotynų kraštų. Anglo—saksams atstovavo amerikiečiai, anglai ir jų dominijos. Jų pažiūra rėmėsi doroviniais argumentais: pakaks paskelbti gražius ir kilnius principus, žmonės jais susižavės ir taika viešpataus. Lotynų kraštus atstovaujančios tautos, prancūzai ir italai, sutiko su tuo, kad reikia paskelbti gražius principus, bet pabrėžė, jog kilnių principų permaža. Reikia konkrečių žygių numatyti, kurie gąsdintų karinguosius ir tokiu būdu būtų išvengta dažnų karų.

Buvo ir kitų projektų: šveicarų, skandinavų. Jie buvo arčiau lotynų pažiūros. Laimėjo anglo—saksų koncepcija ir gimė Tautų Sąjunga luoša: gražiais šūkiais, bet be sankcijų, išskyrus Sandoros 16 straipsnį, kuriame yra numatytos prekybos ir finansinės priemonės, prieš nenuoramas tautas.

Tikslai.

Tautų Sąjungos sandora nustato Tautų Sąjungos egzistenciją. Tąja sandora prisiimama tam tikrų prievolių: nesiimti karo, palaikyti viešai tarptautinius santykius, pagrįstus teisingumu ir garbe, griežtai laikytis tarptautinės teisės nuostatų, pripažintų nuo šiol tikrąja vyriausybių elgimosi taisykle, įgyvendinti teisingumą ir uoliai gerbti visas iš sutarčių einančias prievoles organizuotųjų tautų tarpusavio santykiuose, — tai Tautų Sąjungos sandoros įžangos žodžiai.

Šiais žodžiais pasakoma, kad Tautų Sąjungos tikslas yra dvejopas. Vienas jos uždavinys — laiduoti tautų santykiuos taiką ir saugumą, teritorinę neliečiamybę ir politinę nepriklausomybę Sąjungos narių (10 str.), pagrindžiant savitarpius santykius teisingumu ir garbe, išvengiant karų; antras — Tautų Sąjunga savo veikime pasižymi ypatingu susirūpinimu išplėsti tautų bendradarbiavimą ekonominėje ir dvasinėje srityse ir padaryti tautų gyvenimą kilnesnį, pagrįstą teise, ne jėga.

Esant dideliam tautų priklausomumui vienai nuo antros, paminėti Tautų Sąjungos tikslai atrodo visai sąmoningi ir praktiški. Reikia, kad būtų ramybė ir plėtotųsi pažanga. Kad ta ramybė viešpatautų, reikia, kad žmonės bendradarbiautų, susipažintų vieni su kitais ir tuo būdu kylą įvairūs konfliktai būtų

lengviau išsprendžiami. Trumpai tariant, Tautų Sąjungos tikslas leisti teisei tvarkyti santykius, bet ne jėgai, pagrįsti teisę, ne karais tautų santykiavimą.

Tačiau teisė remiasi morale, todėl moralinis momentas ir pabrėžiamas Tautų santykiuose: rūpintis intelektualiniu bendradarbiavimu, tautų auklėjimu, kovoti su prekyba narkotikais, moterimis, vergais, etc.

Ar Tautų Sąjunga pajėgs atsiekti savo tikslus — sunku atsakyti. Greičiausia kad tada tepajėgs, jei visos valstybės vadovausis teisingumu, **nes tik teisingumas gali pagrįsti teisę, tik teisingumas gali išlaikyti taiką.**

Santvarka ir darbas.

Tautų Sąjunga yra tarptautinis organizmas. Ji yra tikrovėje Valstybių Sąjunga. Aiškiau ją suprasti, turime ją vaizduotis, kaip atskirą ir savitą organizmą, kuris turi narius — valstybes, organus — Pilnatį, Tarybą, Sekretoriatą ir kitus pagelbinius organus. Ji nėra valstybė, nėra nei virš valstybė, nes jos nariai lieka nepriklausomi. Juristai ją vadina tarptautiniu savitos rūšies organizmu. Jos ginklas — **viešoji opinija,** jos veikimo metodas — viešumas ir todėl skelbiama, jog Tautų Sąjunga panaikino slaptąją diplomatiją tautų tarpe.

Tautų Sąjungos nariais tuojau tapo valstybės, pasirašiusios Versalio, Saint — Germaino, Neuilly, Trianon'o sutartis. Kitos — galėjo įstoti ir būti priimtos Pilnačio dviem trečdaliam valstybių nutarus. Taip Lietuva buvo priimta 1921 m. rugsėjo 22 d. į Tautų Sąjungą. Šiandien Tautų Sąjunga turi 56 narius. Nariai turi pareigų: ginklavimos ribas, teikti žinias apie ginklavimąsi, palaikyti teritorinę neliečiamybę ir politinę nepriklausomybę, kilus ginčui jį pavesti Tarybai, įvykdyti nutarimus ar sprendimus, kuriais likviduojami ginčai, pranešinėti Tautų Sąjungos sekretoriatui apie pasirašytas sutartis, laiduoti žmoniškas darbo sąlygas vyrui, moteriškei, vaikui, laiduoti teisingą elgimąsi su jiems pavestų valdyti kraštų gyventojais, imtis žygių laiduoti tranzitui ir susisiekimui ir jį palaikyti, teisingai elgtis prekyboje su visais Tautų Sąjungos nariais, išvengti tarptautinėmis priemonėmis ligų ir kovoti su jomis.

Kiekvienas narys yra laisvas išstoti dvejais metais iš anksto pranešęs apie išstojimą.

Išsilaikyti Tautų Sąjungos organams valstybės — jos nariai — moka metinį mokestį, kuris yra ne visai mažas.

Organai, su kuriais susiduriama, yra be Pilnačio, Tarybos ir Sekretoriato, dar Nuolatinis Tarptautinis Teisingumo Tri-

bunolas ir Tarptautinė Darbo organizacija, kurios šiuo straipsneliu neliesiu.

Gretinant T. S. su valstybės gyvenimu, atrodytų, kad vykdomoji valdžia yra Taryba, įstatymo leidimo valdžia — Pilnatis ir tarnautojai bei vadybos — sekretoriatas. Teismus — atitiktų Nuolatinis Tribunolas Hagoje.

Tad politiniais organais T. S. yra Pilnatis ir Taryba. Pilnatį sudaro visos valstybės, Sąjungos nariai; pilnatis renkasi kartą į metus, rugsėjo mėnesį. Taryba, kurios sudėtis keitėsi, šiandieną turi 14 narių, iš kurių penki nuolatiniai, 9 nenuolatiniai Pilnaties nariai, išrenkami trejiems metams iš kitų narių tarpo. Taryba paprastai posėdžiauja 4 kartus į metus. Pilnačio ir Tarybos posėdžiai vyksta Tautų Sąjungos buveinėje — Ženevoje.

Į pilnaties posėdžius vyksta nuo valstybės po tris atstovus, neskaitant techniško personalo, kurie atstovauja valstybę ir teturi vieną balsą per valstybę, kokia pastaroji bebūtų didumo. Tuo pabrėžiama valstybių teisinė lygybė.

Pilnatis ir Taryba gali spręsti visus klausimus, kurie įeina į Sąjungos darbo sritį ar kurie liečia pasaulio taiką. Apskritai veikimo sritys Pilnaties ir Tarybos yra neatskirtos griežtai ir jų ryšys dar glaudžiau palaikomas sekretoriato. Specialiau Pilnatis sprendžia šiais klausimais: naujų narių priėmimą, nenuolatinių narių rinkimą, biudžeto kontrolę, išlaidų paskirstyms, sutarčių reviziją, nuveikto Tarybos ir Seketoriato darbo peržiūrėjimą, Sandoros pakeitimą.

Egzistuojančių komisijų neliesiu. Jos yra nuolatinės ir yra šešios.

Tautų Sąjungos oficiali kalba yra pranzūzų ir anglų kalbos. Pilnaties vaidmuo — pasaulinė viešosios opinijos tribūna.

Tarybą, minėjau, sudaro 14 narių. Penki nuolatiniai nariai yra: Anglija, Prancūzija, Italija, Japonija, Vokietija. Tuo norėta rezervuoti svarbiosioms valstybėms sprendžiamą vaidmenį, tautų gyvenime ir parodyti, jog jos daugiau interesų turi, kaip mažosios valstybės. Tarybos veikimo sritys yra šios: parengti ginklavimos sumažinimo planą, kontroliuoti mandatais valdomuose kraštuose mandatų vykdymą, patvirtinti Sekretoriate tarnautojų paskyrimus, rūpintis priežiūra lig 1935 m. Saro srities valdymo, skirti komisarą Dancigo mietui ir tvarkyti ginčus, kylančius tarp laisvojo Dancigo miesto ir Lenkijos, rūpintis mažumų globa.

Taryboje kiekvienai posėdijai pirmininkauja kitas asmuo. Darbo procedūra — paskiria vieną narį pranešėju iškeltu klausimu, kuris patiekia raportą kilusiu reikalu.

Visus administracijos reikalus atlieka Tautų Sąjungos sekretoriatas, kuriame dirba 600 tarnautojų. Vyriausiuoju sekre-

toriumi yra anglas Sir'as J. Eric'as Drummondas, kuris yra vyriausiuoju pilnaties ir Tarybos sekretoriumi. Tai veikliausias asmuo Tautų Sąjungos organizme. Sekretoriate yra šie skyriai: politinis, ekonominis, ir finansinis, tranzito, administracijos komisija, mandatų, nusiginklavimo, higienos, socialinių klausimų ir opijaus, protinio bendradarbiavimo ir tarptautinių biūrų, teisių skyrius, informacijų skyrius.

Neminėsiu nei pagelbinių organizacijų, nes tai neleidžia šios temos rėmai. Tepaliesime trumpai Lietuvos santykius su Tautų Sąjunga.

Lietuva ir Tautų Sąjunga.

Kaip sakėme, Lietuva yra Tautų Sąjungos narys nuo 1921. IX. 22 d. Nuo to laiko retai kada ji neturi kokio nors klausimo Pilnaties ar Tarybos posėdy, nes Lietuva kovoja už savo teises ir arena toms teisėms ginti yra Tautų Sąjunga. Vilniaus klausimas, nuolatiniai incidentai su lenkais — neišėjo iš Tautų Sąjungos darbų. Klaipėdos klausimas, kivirčiai su Vokietija — taip pat nuolat skamba Ženevoje. Mūsų valstybei, neturinčiai didelės kariuomenės ir finansų, tėra vienintelė apsigynimo priemonė — laukti pagalbos iš pasaulinės opinijos, ką ir teikia Tautų Sąjunga. Tiesa, Tautų Sąjunga negrąžino mums Vilniaus, neišgelbės Lietuvos nuo germanizmo pavojaus Klaipėdoje ir Lietuvoje, bet vis dėlto moraliniai duoda mums progos parodyti pasauliui, jog mūsų tauta — valstybė trokšta gyventi ir gina savo šventas teises. Tautų Sąjungoje Lietuva nuolat turi reikalų. Tačiau niekuomet dar Lietuva nepasirodė atsakovo vaidmeny. Priešingai, ji buvo visuomet teisės ieškovas ir teisingumo ieškotoja. Nors iš Tautų Sąjungos perdaug negalima tikėtis, tačiau jos vaidmens neturime neigti mūsų gyvenime. Pripažindama jos vaidmenį, mūsų valstybė panaudoja jos jėgą mūsų nepriklausomybei ir teritorinei neliečiamybei išlaikyti. Šalia Tautų Sąjungos mūsų valstybė turi dar ieškoti realių užtarėjų prieš vokiečius, lenkus, rusus, bet tai ne šio rašinio tikslas.

II.

Nuolatinis Tarptautinio Teisingumo Tribunolas.

Hagoje 1899 ir 1907 metais įvyko Taikos Konferencijos. Iš šios konferencijos gimė Hagos Arbitražo Tribunolas, trečiųjų teismas, kuris patarnavo taikos tikslui, padėdamas apsiprasti su tarptautinio teismo idėja. Žinoma, nedidelė reikšmė buvo šių konferencijų ir to teismo, bet pastarasis yra, nors ir dabar egzistuoja, Nuolatinio Tarptautinio Teisingumo Tribunolo pirmtakūnas.

Įsikūrimas.

Nuolatinis Hagos Tribunolas, trumpiau pavadinus, kilo Tautų Sąjungos sandoros 14 straipsniu, kuris yra šitoks: „Taryba įpareigojama parengti ir įteikti Sąjungos nariams nuolatinio Teisingumo Tribunolo projektą. Tas Tribunolas bus kompetentingas visiems tarptautinio pobūdžio ginčams spręsti, kuriuos šalys jam paves. Jis taip pat teiks patariamąsias nuomones dėl kiekvieno ginčo, bei dalyko, kuriais į jį kreipsis Taryba ar Pilnatis".

Taryba veikė pasekmingai ir 1920. XII. 13 d. buvo Tribunolo statutas patvirtintas Pilnaty. 1921 m. rugsėjo mėnesį statutas įsigaliojo ir 1922 m. sausio mėnesį buvo išrinkti teisėjai. Tenka paminėti statuto „fakultatyvinė klauzulė". Jos reikšmė ta, kad valstybės, ją priėmusios, iš anksto pasižadėjo pavesti Tribunolui spręsti teisinius ginčus, liečiančius: sutarties aiškinimą, kiekvieną tarptautinės teisės dalyką, tikrumą kiekvieno fakto, kuris nustatytas sulaužytų tarptautinį pasižadėjimą ir pobūdį bei didumą atlyginimo už tarptautinio pasižadėjimo sulaužymą. Šiandieną tą klauzulę yra pasirašiusios 40 valstybių, Lietuva ratifikavo savo prisidėjimą prie jos 1922 m. gegužės 16 d., Lenkija nėra prisidėjusi prie tos klauzulės, gal būt dėl to, kad tada ji turėtų daug bylų dėl sienų, ypač su Lietuva.

Organizacija ir veikimas.

Nuolatinis Tarptautinis Teismas posėdžiauja Taikos Rūmuose Hagoje, Rūmuose, apie kuriuos vienas jumoristas parašė: „Čia ilsisi palaidota taika, requiescat in pace", tai buvo pasakyta po nepavykusių 1899 ir 1907 metų taikos konferencijų.

Teismą sudaro penkiolika nuolatinių teisėjų ir keturi pavaduotojai. Teisėjus renka atskirai Tautų Sąjungos Pilnatis ir Taryba. Jei kartais bylininku yra šalis, kuri neturi nuolatinio teisėjo teisme, tai statutas leidžia bylos metu turėti teisme savo tautinį teisėją „ad hoc", sakysime, Lietuva, pernai, byloje dėl Kaišiadorių — Lentvaravo geležinkelio ruožu tranzito turėjo teisėją p. Stašinską, o šiemet Klaipėdos statuto aiškinimo byloje p. M. Römerį. Teisėjai yra renkami devyneriems metams, jie yra nepriklausomi ir parinkti yra asmens, turintieji moralinį pasitikėjimą.

Tribunolas iš teisėjų tarpo renkasi trejiems metams pirmininką ir vice-pirmininką. Jis paskiria Teismo sekretorių ir jo pavaduotoją. Pirmininkas ir sekretorius gyvena Hagoje. Tribunolas yra nuolatinis, tai reiškia, kad šalys gali nuolat

juo pasinaudoti. Tribunolas kasmet turi birželio m. 15 d. vieną paprastą posėdiją, bet dažnai turi jis ir nepaprastų posėdijų. Tribunolo reikšmė ateity dar padidės labiau, jei visos valstybės ratifikuos revizijos protokolą, kuriuo Tribunolas posėdžiautų nuolatai.

Tribunolas po bylos svarstymo, žiūrint ko yra paprašytas, duoda patariamąją nuomonę arba sprendimą. Patariamoji nuomonė nėra priverstina, sprendimas privalomas. 1931. X. 15 d. byloje dėl Kaišiadorių — Lentvaravo geležinkelio ruožu tranzito buvo duota patariamoji nuomonė, o šiemet Klaipėdos statuto aiškinimo byloje buvo išneštas 1932. VIII. 11 d. sprendimas.

Tribunolas kompetentingas fakto ir teisės atžvilgiais. Kadangi nėra tarptautinio teisyno, tai Tribunolas vaduojasi sprendimuose tarptautinėmis sutartimis, tarptautiniais papročiais, bendraisiais civilizuotų tautų pripažintais teisės dėsniais, kartais sprendimais teismų. Teismo patariamosios nuomonės ir sprendimai tegalioja tik sprendžiamu reikalu.

Patariamosios nuomonės gali prašyti Pilnatis ir Taryba. Sprendimo — Tautų Sąjungos nariai ir valstybės, pasirašiusios taikos sutartis. Tikrovėje į Tribunolą gali kreiptis visos pasaulio valstybės.

Lietuva ir Hagos Tribunolas.

1931 m. sausio 28 d. Tautų Sąjungos sekretorius prašė Teismą patariamosios nuomonės dėl tranzito Nemuno upynu ir Kaišiadorių — Lentvaravo geležinkelio ruožu. Lietuvai patariamoji nuomonė, duota 1931. X. 15 d., buvo palanki.

Šiemet, 1932. IV. 11 d. Anglija, Prancūzija, Italija, Japonija, eidamos Paryžiaus Konvencijos 1924. V. 8 d. 17 straipsnio 2-ru skirsniu iškėlė Lietuvai bylą Hagos Tribunole ir prašė pasisakyti, 1) kad Lietuvos Gubernatorius Klaipėdoje neturi teisės atšaukti Klaipėdos Krašto Direktorijos pirmininką, 2) jei gali atšaukti, tai kokiomis sąlygomis ir aplinkybėmis, 3) kad kiti Direktorijos nariai pasilieka savo pareigose atšaukus pirmininką, 4) kad 1932. II. 6 d. p. Böttcherio atstatymas yra nereguliarus, 5) p. Simaičio pirmininkaujamos Direktorijos sudarymas netaisyklingas ir 6) 1932. III. 22 d. Klaipėdos Seimelio paleidimas netvarkingas. Tribunolas atmetė ieškovų pretenzijas ir esmėje patenkino Lietuvos gynimo tezes, pabrėždamas, kad ne Lietuvos suverenumas Klaipėdos krašte yra apribotas, o Klaipėdos autonomija yra apribota. Tai buvo 1932. VIII. 11 d. sprendimas, kuris pripažino netaisyklingu 1932. III. 22 d. Klaipėdos Krašto Seimelio paleidimą ir tai, kad kiti Direktorijos nariai nenustoja ėję pareigas, jei Direktorijos pirmininkas yra atšauktas.

Kazys Zupka.

Iškeliavimas

Išsidabrino mėnulis
Auksašlaitį žalią kalnų taką.
Iš sidabro versmių vėliai
Plačios upės į pakalnes teka.

Po juodų naktų iš naujo
Į šviesius dangaus skliautus įkopsim —
Kaip aušrinės vėl į naktį
Platinos dangum į marių kopas.

Kaip aušrinės trumpą naktį,
Neilgai mes ilgą kelią eisim —
Taip baisu, kad, vėl sugrįžtant,
Neužpiltų kelio naktys baisios. —

Nesugrįšim vėl iš kalnų.
Kas ateis daugiau prie skliauto versmių?
Kas nuneš mūs broliams laimės,
Kai skliautų pakalnėms nepraversim? —

Taigi Lietuva turėjo dvi bylas Hagoje ir jas laimėjo. Šventosios Lietuvai teisės pavyko apginti.

Turint galvoje nepaprastai aukštą Hagos Tribunolo autoritetą, tenka konstatuoti faktą, jog Lietuva Klaipėdos klausimu dabar bus daug galingesnė pasaulinėje opinijoje prieš vokiečių žiaurią propagandą. Germanizmas smelkiasi į Klaipėdos Kraštą **per mokyklas, Bažnyčią, spaudą ir valdininkiją.** Ir toje byloje Lietuva laimėjo kovą su germanizmu **vedamu per valdymo organus.** Vyriausybei teks nustatyti gaires, kaip pasinaudoti tuo sprendimu.

Vokiečių „Drang nach Osten" politika gresė, gresia ir grės Lietuvai. Turime būti budrūs, nes esame teisūs ir teisingi, kaip parodė ir 1932. VIII. 11 d. sprendimas.

Iš to galime daryti išvadą, kad Nuolatinio Tarptautinio Teisingumo Tribunolo reikšmė Lietuvai yra aiški, nes jo autoritetu, pasirodė faktais, galima pasitikėti savo teisėms ir teisumui apginti.

Mes patys esame Lietuvoje savęs viešpačiais — mes ir teises savo pažinkime ir jas ginkime. Santykiuos su užsieniu, taip pat mes patys turime ginti savo teises pasaulinės opinijos padedami, kuria mokėkime naudotis.

P. S. Patartina pasiskaityti ryšy su šiuo straipsniu: 1) Klaipėdos Statuto aiškinimo bylą Hagos Tribunole, išleista 1932 m. ir 2) Tautų Sąjungos tikslai ir santvarka, išleista taip pat 1932 m.

A. Vaičiulaittis

Keli anglų romantizmo bruožai

ROMANTIZMO APYAUŠRIS.

Anglų klasicizmo vadas buo Aleksandras Pape (1688—1744). Jo poezija rėmėsi protu ir buvo didaktinė. Jis ir jo sekėjai mėgdavo imti filosofines temas, dėl ko juos skaitė tik parinktas, siauras žmonių būrys. Be to, jie savo eilėraščius taip nušlifuodavo, išdailindavo, jog jausmas iš jų visai išdildavo.

Pamažu išsivaduota iš klasikų įtakos. Tas išsivadavimas, anglų romantizmo apyaušris, atėjo tokiu keliu:

1. — Pirmiausia pačiam eiliavime, poezijos technikoj pasiimta daugiau laisvės. Kai kurie poetai (Tomsonas „Metų dalyse“) pasigauna net baltųjų eilių. Grįžtama prie Šekspyro ir jo amžininko, didelio poeto, Spenserio.

2. — Naujieji poetai atsigręžia į tolimą, pasakų ūkanose skendėjančią praeitį. Čia daugiausia įtakos turėjo škotas Džemsas Makfersonas (1736—1796). Jis buvo mokytojas, iš pradžių rašė eiles klasicizmo įtakoj, vėliau sekė liaudies dainas. Jis sakėsi tarp liaudies dainų radęs ir du senosios keltų poezijos fragmentus, parašytus Osiano gališkai apie trečiąjį amžių po Kr. Tie radiniai vadinasi „Fingalas“ ir „Temora“. Vėliau imta abejoti, ar tai iš tikro Osiano kūriniai. Gal juos parašė pats Makfersonas? Ilgą laiką dėl to ėjo ginčai. Dabar daugiausia laikomasi nuomonės, kad Makfersonas pasinaudojo senosios poezijos likučiais, bet daug ir savo pridėjo.

Makfersono poezija, pilna liūdesio, švelnumo, gražaus gamtos pajautimo, nusiminimo, mirties šešėlių ir garbingų senovės didvyrių, sužavėjo visus Europos romantikus, bet vėliau pačioj Anglijoj romantizmui tas visas istorijos jausmas rado mažiau atgarsio kaip žemyne. Tada Fingalo, Malkinos vardai buvo toki garsūs, kaip ir Achilo ar Didonos. Goethe, Baironas, Šatobrianas, Lamartinas, ponia de Staël (sk. Stal), Napoleonas gėrėjosi tomis poemomis ir neabejojo jų tikrumu.

Taigi Makfersono poezija daug prisidėjo romantikų vaizduotei ir jausmui praturtinti, juose kėlė norą leistis į praeitį ir skatino protestą prieš varžančias dabarties formas („Sturm und Drang“).

3. — Klasicizmas poezijoj vengė religinio jausmo, kuris anglų literatūroj po Miltono neturėjo sau vietos. Dabar vėl grįžtama prie religinių temų, pasiduodama misticizmui, pav., Blake (sk. Bleik).

4. — Drauge su religiniu jausmu atsigavo gamtos jausmas, filantropijos — žmonių ir kitų sutvėrimų meilės dvasia poezijoj. Dabar Burns (sk. Berns, 1759—1796 m.) atkreipia akis į vargšus, bedalius, moka gėrėtis gražia kūdikyste. Jis myli ne tik žmo-

nes, bet ir gyvulius, paukščius, gėles — visą Dievo pasaulį. Pats Bernsas, būdamas kaimiečio sūnus, savo dainas, kūrė prie ūkio darbų, todėl labai glaudžiai susigyveno su gamta, jautė kiekvieną jos virpėjimą, atodūsį. Be gilaus gamtos jausmo, gailinčio nulaužtos gėlelės ar išardyto pelės lizdo, poetui dar artima pasenusios visuomeninės santvarkos satyra, entuziazmas naujoms idėjoms (pav., Prancūzų revoliucijai) ir jumoras.

Jausmingi, tarsi, iš pačios gamtos išaugę Bernso eilėraščiai yra vieni gražiausių lyrikos kūrinių.

5. — Pagaliau iškyla subjektyvizmas, tas romantizmo pamatas. Poetai daugiau dėmesio atkreipia į save, savo pergyvenimus, nuotaikas.

ROMANTIZMAS.

Anglų romantinės poezijos pradžia — 1798 m. Tada du poetai, Wordsworth (sk. Uordzuort) ir Coleridge (sk. Kolridž), išleido „Lyrines Balades". Juodu ir sudarė pirmąją anglų romantikų kartą, kitaip vadinamą „ežero poetais" (nes jie gyveno pas vieną ežerą). Prie jų dar prisidėjo Southy (Santi). Vieno amžiaus su jais buvo Valter Skotas (angl. Valter Scott), bet jis į jų būrį neįėjo.

Antras anglų romantizmo tarpas turi šiuos garsius poetus: Shelley (Šeli), Keats (Kits) ir Byron (Bairon).

Pirmieji romantikai, „ežero poetai", yra labiau konservatyvaus pobūdžio. Jie stengiasi geruoju sugyventi su visuomene, jie tarsi tik pagilina, suteikia daugiau prasmės normaliai padėčiai. Antrieji jau nesutinka su aplinkuma, jie yra maištininkai. Jie beveik nepripažįsta tradicijų, smarkiai kritikuoja melagingą dabartį. Juose vyrauja revoliucinė dvasia, jie siekia laisvės, ieško nepriklausomybės ir teisybės, nepaprastai išaukština grožį. Dėl tų kritiškų, naujoviškų idėjų jie negalėjo sugyventi su Anglija, jiems geresnės sąlygos buvo svetur. Ir mirė visi jie toli nuo savo krašto.

Anglų romantizmas skiriasi nuo likusios Europos romantizmo. Štai jo bendros ypatybės:

1. — Prancūzijoj, Vokietijoj romantizmas išėjo po kovos vėliava prieš klasicizmą. Anglijoj romantizmo srovė nesiremia kova prieš kitą srovę. Iš pradžių Wordsworth ir Coleridge dar buvo pakėlę narsesnį balsą prieš klasicizmą, bet toliau ir jie sulėtėjo ir niekas jais nepasekė. Tai dėl to, kad anglams srovių kovos neįdomios, kiekvienas jų eina savo keliu, jie neorganizuoja tokių atakų, kaip Viktor Hugo su „Hernani".

2. — Anglų romantizmo priežastis nėra individualizmas, vien atskiro asmens „aš" kėlimas. Teisybė, Baironas buvo didelis individualistas. Bet jo, taip pat ir kitų Anglijos romantikų individualizmas nėra romantizmo priežastis, bet tik viena iš jo išdavų.

3. — Anglų romantizmas nėra, pirmoj vietoj grįžimas į savo krašto praeitį. Jis stengėsi ir tikrai giliai susigyveno su praeitimi (labiausiai susiartino su Šekspyro laikais), bet tai darė kiekvienas tada, jei jam pačiam tai patiko. Praeitį jie kėlė ne dėl tautinių motyvų, bet dėl pačios praeities vertingumo. Be to, didelė jų dalis krypo ne į savo krašto senovę, bet į kitų tautų, ypač graikų (Šalis, Kitsas). Tik Valter Škotas daugiau domėjosi savo šalimi.

4. — Anglų ir romantizmas išaugo ne dėl svetimų įtakų, bet grynai iš savo žemės. Jis jautėsi nėsanti visai naujas padaras, bet jau seniau gyvavęs paskui išsekęs, dabar vėl atsigavęs ir tapęs antru to paties judėjimo perijodu. Pirmasis perijodas buvo renesanso laikais, kada gyveno Škspyras, Spenseris.

5. — Anglų romantizmas nėra savo amžiaus visuomenės pažiūrų išreiškėjas. Romantikai atgaivino jausmą, vaizduotę. Tačiau visuomenėj jausmo kultas nepadidėjo. Ji, teisybė, buvo pasidavusi paviršintiniškam pereito amžiaus sentimentalizmui, bet esmėje yra skeptiška. Platūs sluoksniai rūpinasi prekybos ir pramonės didinimu, remiasi utilitarizmu. Dvaras ir aristokratija, nežiūrint iškilmingos išvaizdos, pasižymi lengvapėdiškumu, kaip buvo prieš 100 metų Prancūzijoj regentavimo laikotarpiu. Todėl ir romantizmas Anglijoj patraukia tik atskirus rinktinius žmones. Dauguma gi nemokėjo įvertinti nei Šelio nei Kitso.

6. — Anglų romantizmas nėra vieninga rašytojų grupė, vedama tos pačios idėjos. Čia kiekvienas eina savo keliu, neieško kokių bendrų obalsių. Jei skiriamas pirmasis, „ežero poetų“, ir antrasis romantizmo tarpas, tai daugiau dėl antraeilių veiksnių — gyvenamos vietos, to paties laikotarpio, šiaip bičiulystės vienų su kitais.

Jaroslavas Hašek

«O meile, meile, visagalinti!»

Iš pradžios jis varžydavosi, bet paskum, susitikdamas su ta jauna, naivia mergaite, jis jau kalbėdavo drąsiai, didžiai puošniu ir sudėtingu stiliumi, pasiskolytu iš tik ką skaitytų nūdienių romanų.

Jam buvo septyniolika metų, o pats jis buvo gimnazistas. Visados, kada tik ją susitikdavo, sakydavo, jog jo siela esanti pripildyta linksmybės, ir vesdavosi ją į Gradčanų kalną pasiklausyti vakarinių varpų. Užlipęs ant kalno prie pilies, jis kalbėjo:

— Ponia, štai garsai, kurie slenka į šventą kambarių tylą, o žibalinių žiburių šauktukai plieskia mums į akis šviesą, trokštamąją šventojo apšvietimo šviesą, plieskia šviesos gražybę, — šviesos, kuri šviečia, mirguliuoja, dega žibančiųjų žiburių šviesoj!

Daugiau jis nebežinojo, ką bepasakyti, o jinai susižavėjusi žiūrėjo į jį ir, kadangi jis jai sakė „Ponia", ji jam sakė tuo pat: „Taip, pone!" — Stengdamosi pamėgdžioti jo tą gražųjį stilių, ji sakė:

—Tatai šviesa šviečia, apšviesdamas tamsybę, neapšviestą ir dyką, kaip dykuma, kuria prakeliauja nuliūdę žmonės.

Ir jie ėjo namo Gradčanų gatvelėmis, ir jis jai kalbėjo apie tylųjį grožį, apie intymius kampelius po senais skliautais.

O pastebėjęs ant vienų namų kertės užrašą, jog „Čia draudžiama teršti", jis greit nukreipė ją į šalį, nes, lyg nelaimei, jis buvo parodęs kaip tik į tą vietą, sakydamas, jog siela, ilgėdamosi tylybės, slėpiasi tokiame štai tyliame kampelyje, prieblandoje, ir, atiduoda save po senomis arkadomis savo ilgesio grožiui. O jinai, pastebėjusi užrašą, nekaltai paklausė jį, ką čia galima suteršti?

— Grožį net ir žvilgsnius galima suteršti, — tarė jisai, — eime. O, kaip maloni vienatvė, kaip maloni miškų tylybė, kur gyvenimo niekas neteršia, kur nėra parašų, primenančių pačius blogiausius žmogaus darbus. Gyvenimas, ponia, — nepaliaujama kova, nepaliaujamas draudimas ir įspėdinėjimas tų ar kitų verksmų. Aš norėčiaus, idant mudu išskristumėm toli toli į visatą.

Jis nutvėrė jai už rankos ir pasileido laiptais žemyn, į gatvę, bet taip nevykusiai, jog užkropino tiesiai ant savo mokytojo, kuris palengvėle lipo į Bikarką.

Jis paleido jos ranką ir, drebėdamas iš baimės, su pagarba atsistojo priešais mokytojo, o šis sušuko:

— Kai tiktai užlipsiu kalnan, tučtuojau užsirašysiu tamstą. Ryt su tamsta pasikalbėsiu, ir tamsta pats, Knoblochai, man primink apie tat. Labanakt, balandėli!

Ji jo nepastebėjo, nes ėjo pirma. Jis pasivijo ją ir tarė:

— Tai mokytojas Vachlickis, jis klausė mane, ką aš čia beveikiąs.

Tačiau kaip tik dabar jam išsirito ašaros ant blakstienų.

— Tamsta verki, pone?

— Taip, jis man grasė, ponia...

Jis ėjo su ja gatvėmis nuliūdęs ir šnekėjo apie išblėsusias svajones. Pakelėje nupirko jai apelsiną, bet ji pasakė, kad jo nevalgysianti, kad ji geriau jį sudžiovinsianti ir pasidėsianti atminimui į dienoraštį. Paskum ji paklausė, ar apelsinas galįs laimę suteikti, o jis atsakė, jog apelsinas esąs charakterio pastovumo ir tobulumo simbolis, dėl to, kad jis rutulys, o rutulys — pati tobuliausia ir pastoviausia forma.

Poetiškoji nuotaika jam išrūko, ir jis paklausė, ar ji mokanti surasti rutulio tūrį.

Jau ir tiltą praėjo ir turėjo skirtis, idant niekas nepamatytų, jog ji su kavalieriumi bevaikštinėjanti. Jie susitarė pasimatyti kitądien ir paduodama jam savo mažytę rankutę, tarė:

— Saldžių sapnų, pone!

Ir jis ištikro sapnavo taip, kaip koks persekiojamas nusikaltėlis, užmušęs kokius tris žmones.

Jam rodėsi, jog pedagogų taryba vedanti jį į Gradčanų kalną. Visi mokytojai einą su užtaisytais šautuvais, gaidžiukus atlaužę, durtuvus užsidėję, o pats direktorius bevedąs jį už virvelės. Procesijos gale jų mokyklos mokinys Vanekas vežąs ant račiukų didžiausią kryžių. Kai procesija priėjo Radecko aikštę, Vanekas nuimąs nuo račiukų kryžių ir, policininkų padedamas, dedąs jį, tą kryžių, ant pečių Knoblochui, o jis tempiąs jį į Gradčanų kalną. O aplinkui visur stovį špalerais viduriniųjų mokyklų mokiniai, mosuoją nosinėmis ir šaukią:

— Nukryžiuok jį! Nukryžiuok jį!

Jam prie kojų pririšę kažkokį mažutį pirmaklasį mokiniuką, kuris būsiąs nukryžiuotas kart su juo, už tą, kad čekų kalbos pamokoje parašė: „Sviedinys panašus į kiaušinį“. Vaikagalys raudąs, rankas iškėlęs, ir visą kelią griausmingu balsu meldžiąsis: „Kiaušinis, kiaušinio, kiaušiniui, kiaušinį, kiaušiniu, kiaušinyje“. Šalia to, jis maldaujamai žiūrįs į direktorių, kurs jam sakąs: „Viskas veltui, negaliu tamstai nieku padėti pedagogų taryba nutarė, kad tamsta būsi nukryžiuotas kartu su Knoblochu“. Nubudo jisai išsigandęs, ir jam rodėsi, jog jo kojugaly besėdįs mokytojas. Ji suspiegė taip siaubingai, jog nubudo net jo buto šeimininkė.

— Och, koks jis buvo baisus! — drebėdamas pasakojosi jis šeimininkei. — Jis sėdėjo čia pat, barzda jam sklaistės, o iš gerklės ugnis liepsnojo.

Ji uždėjo jam ant galvos kompresą, bet jis jau nebegalėjo beužmigti iki pat ryto ir aštuoniomis valandomis baimingai kūrė į gimnaziją.

Mokytojas nespėjo įeiti į klasę ir vos ką-ne-ką pasižymėjo žurnale, — tuoj:

— Knoblochas, prie lentos!

Išblyškęs ir drebėdamas Knoblochas atsistojo šalia lentos, ir mokytojas, pasityčiojamai trindamas rankas, klausė jį:

— Ar nenorėtumei tamsta man ką-ne-ką pasakyti? Ar neužmiršai tamsta kartais kokio nors įsakymo? Tamstos iš tikro trumpa atmintis. Tai kaip, tamsta nieko man ir nepriminsi?

Drebančiu balsu Knoblochas atsakė:

— Taip, aš turiu tamstai priminti, jog vakarą aš susitikau tamstą ant laiptų.

Visa klasė prapliupo kvatotis.

— Ir viskas, Knoblochai? Ar negalėtumei tamsta man apsakyti kiek smulkiau? Su kuo ten tamsta, balandėli, ėjai?

— Su savo pussesere.

— Tai išeina, kad tamsta, Knoblachai, man giminė, dėl to, kad ten buvo mano duktė, balandėli! O idant visa klasė žinotų, jog aš nutraukiu su tamsta visus giminystės ryšius, aš įrašau tamstą į juodąją knygą, atitinkamai pažymėdamas tamstos elgesį.

Knoblochas nusiminęs žingsniavo iš mokyklos namo... Kai jis ėjo pro viena namą, ten apatiniam aukšte užgrojo gramofonas: „O meile, meile, tu visagalinti!“

Knoblocho išvaizda buvo tiek liūdna, jog kažkoks valkata šuva, pasimaišęs ant tako, gailingai pažvelgė į jį ir palydėjo ligi pat buto.

Vertė *D. Urbas.*

A. P.

Tėvelis Haydnas

1790 metų Kalėdos. Ankstyvas švenčių antrosios dienos rytas. Gražiojo Reino pakrantėj prisišliejęs Bonos miestelis, senoji Kölno arkivyskupų rezidencija, pamažu bunda kartu su auštančia diena. Iš vakaro smarkiai snigo, ir dabar miestas, švarutėlis ir baltas, spindi skaisčiuose saulės spinduliuose. Aplinkui dar ramu, tik mažojoj ir siauroje Bonos gatvėje matyt skubantieji žmonės. Tai tikra muzikų gatvė: čia ir rūmų kapelmeisterio senelio Beethoveno buvęs namelis, čia ir jo sūnus Johann'as kai kurį laiką gyveno su savo šeima, čia ir kiti kurfürsto orkestro dalyviai. Šiandien Bonos muzikams nepaprasta diena. Jie rengiasi iškilmingai sutikti į Londoną važiuojantį garsųjį kompozitorių ir dirigentą Juozapą Haydną. Jiems nelengvas uždavinys prieš akis: didžiausioje Bonos bažnyčioj, vad. Münstery, jie turės pagroti paties Haydno komponuotas mišias! Groti didžiojo maestro akivaizdoje ir nepadaryti gėdos Bonos chorui ir orkestrui — mintis, kuri nedavė jiems ramybės per visą naktį ir privertė užmiršti šventes ir pramogas. Jau vakar visą pavakarę, palikę aušti ant stalo gardžią žasieną ir kitus skanėstus, jie uoliai repetavo sunkoką kūrinį. Jie nesigailėjo triūso: rytoj čia bus pats Haydnas! Gyvas ir temperamentingas mažo ūgio orkestro dirigentas[1]) iš kailio nėrėsi iki galų gale, užvoždamas portitūrą, sušuko patenkintas: „Jei jam tai netiks, tepamėginie pats geriau pagroti!" Taigi muzikai skubėjo į bažnyčią gerai pasiruošę, degdami nekantrumu greičiau pamatyti visų gerbiamą kompozitorių. Širdies gilumoj ne vienas bijojo, o neramiausias, tur būt, buvo tą naktį jaunasis Liudvikas Beethovenas, jau spėjęs savo gimtajame miestely pagarsėti kompozicijomis ir puikiai pavadavęs ne kartą rūmų vargonininką. Rytoj jis susitiks su Haydnu! Juk tai gražiausia švenčių dovana, apie kurią jis nė svajoti nesvajojo.

Münsterio bažnyčia pilnutėlė žmonių. Rūmų valdininkai, muzikai, šiaip maldingieji Bonos gyventojai susirinko dar prieš mišias. Netrukus pasirodė ir ilgai lauktas svečias, palydovo lydimas, tuoj praskambėjo ir pirmieji iškilmingi orkestro garsai. Haydno malonus veidas nušvito, o muzikai, paties kūrėjo įkvėpti ir padrąsinti, puikiai atliko savo uždavini.

Po valandos visi susirinko už gražiai paruošto stalo. Bonos muzikai entuziastingai sveikino kompozitorių, kurio akys kiekvienam maloniai šypsojosi. Už to paties stalo, tyliai ir kukliai sėdėjo jaunutis Bonos muzikas, negražus, žemo ūgio, bet reikšmingomis akimis. Tai būsimasis milžinas muzikos pasauly, Liudvikas Beethovenas. Netrukus Haydno dėmesys nukrypo į

[1]) Christian Gottlieb Neefe, 1748—1798.

jo pusę, ir taip buvo lemta susitikti dviem dvasios galiūnams, kurių vardus iki šiai dienai mini pasaulis. Trūko į jų tarpą dar vieno — Mocarto, bet jo dvasia gaubė abu, vienas ir kitas laikė jį genialiu kompozitorium, o jaunas Liudvikas svajojo pasirinkti jį savo mokytoju.

Haydnas, Mocartas, Beethovenas — tai trys žymūs vardai muzikos istorijoje. Prieš penketą metų dėkingas pasaulis minėjo didįjį Beethoveną, šiemet balandžio mėnesio 1 dieną[2]) sukako 200 metų, kai gimė Haydnas. Haydno tėviškė Žemutinėje Austrijoje, netoli Vengrų sienos. Paprastoj ūkininko troboj stovėjo didžio kūrėjo lopšys. Jį migdė geros motutės dainos, ir anksti pakirdo jo sieloj muzikos meilė. Tėvas buvo taip pat muzikalus, turėjo neblogą balsą, šiek tiek skambino. Šventadienio vakarais kukliuos Haydnų nameliuose skambėjo giesmės ir dainos, tėvams netrukus ėmė pritarti ir mažiukai. Ypač Juozukas (būsimasis kompozitorius) turėjo jautrią klausą ir lengvai pakartodavo visa, ką iš tėvo girdėjo. Tėvas pats muziką be galo mėgo ir džiaugėsi, matydamas savo sūnaus gabumus. Pažįstamų patariamas nutaria savo sūnų mokyti muzikos, ir penkerių metų vaikas jau apleidžia savo tėvų namus, gimtąjį kraštą, kur vėliau tik retkarčiais tepasirodo. Iš namų mažasis Juozukas išsivežė savo muzikalinius gabumus, savo tėvų ir krašto meilę, gilų religingumą, darbštumą ir tvarkos meilę. O tai jau yra dideli turtai. Ir kiek Haydno gyvenimas yra neturtingas išorinių įvykių, skurdus ir paprastas, tiek įdomus to žmogaus dvasios kelias, kuris jį išvedė iš vargo ir skurdo į garbingas meno viršūnes. Tėvų namus palikęs vaikas gyveno vienas svetimųjų tarpe. Ta vienuma lydėjo jį per visą gyvenimą, kaip ištikimiausias draugas, šalia kito, tokio pat brangaus ir mielo — jo muzikos. Pasekime kūrėjo pėdas, pažiūrėkime, kaip Dievo įžiebta kibirkštėlė skaisčiai įsiliepsnojo, nepalikdama vietos niekam kitam — tik kūrybai.

Apie porą metų mažasis Haydnas mokosi pas savo giminaitį skambinti, smuikuoti, susipažįsta ir su kitais styginiais ir mušamaisiais muzikos instrumentais. Atsiranda proga ir viešai pasirodyti: mirė vienas otkestro dalyvis, tuo tarpu jau nebetoli Dievo Kūno savaitė, reikia ir chorui ir orkestrui dalyvauti procesijoje. Išgelbėjo visus mažasis Juozukas. Jam buvo pavesta užimti mirusiojo vietą, — mušti būgnas. Mokytojo nurodytas Juozukas grįžo į savo kambarį ir ėmė pats lavintis. Surado didelę kašę, kuri buvo vartojama kepant duoną, ištempė skarą, pasistatė šį „instrumentą“ ant suoliuko ir ėmė energingai mušti. Miltų ir dulkių debesys dengė mažojo muzikanto veidą, rankas, drabužius, bet jo pasiryžimas nesumažėjo. Mokytojas rado jį sušilusį ir dulkėtą, kambarį troškų ir nešvarų, bet jaunas pavaduotojas buvo visai pasiruošęs.

---

[2]) Kitų nuomone — kovo 31 d.

Kartą miestelį aplankė Vienos rūmų kompozitorius ir Šv. Stepono bažnyčios choro dirigentas, Georg Reutter. Jis išgirdo malonų Haydno balselį ir, gavęs vaiko tėvų leidimą, pasiėmė jį su savim į Vieną paruošti savo chorui dainininką. Vaikas apsigyveno bendrabuty prie bažnyčios, kur iš viso buvo šeši mokiniai, dalyvaujantieji bažnyčios chore. Mokytojai gyveno čia pat. Mokiniai buvo mokomi ir išlaikomi valstybės lėšomis. Ši mokykla — bendrabutis pavadavo vaikui tėvų pastogę per 10 metų. Čia jis išaugo ir subrendo, čia kūrė pirmuosius savo muzikos dalykėlius, čia buvo padėti pirmutiniai jo lavinimosi ir auklėjimosi pagrindai. Darbo buvo daug, mokiniai ne tik mokėsi, bet ir dalyvavo bažnyčios chore, be to, buvo kviečiami dažnai į privatinius namus kaip dainininkai įvairių švenčių ir iškilmių proga. Gyvenimo sąlygos skurdžios: maistas prastas, paaugančių berniukų apetito toli gražu nepatenkindavo. Bet Haydnui ir tas buvo gerai: be šios mokyklos jis nebūtų turėjęs lėšų savo mokslui.

Komponuoti Haydnas pradėjo anksti. Rimtų kompozicijos pamokų jis niekuomet neturėjo, buvo savamokslis. Bet norą komponuoti turėjo didžiausį. Jo nuomone, svarbiausias dalykas — gaidų popierio lapas turi būti pilnas prirašytas. Vaikas uoliai dėliojo gaidų ženklus, komponuodamas dvylikos ir daugiau balsų giesmes! Kartą jį užtiko bekomponuojantį mokyklos vedėjas. „Kvailuti“, sušuko, „ar Tau nepakaktų dviejų balsų pradžiai?“ Juozukas susigėdo, bet tai nė kiek nesumažino jo noro toliau dirbti.

Laimingosios dienos mokyklos sienose netikėtai buvo nutrauktos. Mat, Haydnas išaugo iš vaiko amžiaus, jo balsas keitėsi, darėsi nemalonus. O čia pat pasitaikė ir patogi proga jam iš mokyklos atleisti. Haydnas visuomet buvo gyvas ir išdykęs berniukas. Nors turėjo jau apie 18 metų, vaikiškų šposų negalėjo užmiršti. Mokykla įsigijo naujas žirkles. Haydnas pasiskubino jas išmėginti nukirpdamas prieš jį sėdinčio mokinio peruką! Ar jis galėjo toliau pasilikti mokykloj, neturėdamas dargi gražaus balso? Ir vieną niurų ir šaltą lapkričio mėn. vakarą Haydnas atsidūrė gatvėj, be savo gražaus balso, be pinigų, nudėvėtais drabužiais, alkanas ir visų apleistas. Nuo šio vakaro prasidėjo Haydno klajonių metai. Nerūpestingos jaunos dienos pasiliko toli. Dabar tenka pačiam rūpintis savo likimu, ir Haydnas pasiryžo laimėti gyvenimo kovą. Jam padėjo vienas kitas pažįstamas muzikas, laikinai priglausdamas pas save, o muziką mėgstanti Viena davė puikių progų užsidirbti sau pragyventi. Haydnas griežė šokiams, dalyvavo privatiniuose orkestruose, kvartetuose, prisišliedavo prie gatvės muzikų ir t. t. Gyveno vargingoje palėpėje, kur buvo taip šalta, kad per naktis vanduo visiškai sušaldavo, ir kaimynai rytais galėdavo matyti Haydną besiprausiantį pas šulinį kieme! Bet jo entuziazmas nesumažėjo. Jis ir pats uoliai lavinosi, ypač atsidėjęs

studijavo kompoziciją ir smuiką, dažnai pailgindamas savo darbo dieną nakties valandomis.

Taip slinko metai, vargingi, skurdūs metai. Pagaliau Haydnui pavyko gauti muzikos direktoriaus ir rūmų kompozitoriaus vietą pas grovą Morzin'ą. Dabar jis galėjo atsidėti savo kūrybai. Netrukus pasirodė ir jo pirmoji simfonija D-dur (1759 m.).

Nuo to laiko, galima drąsiai sakyti, Haydno vargas išvargtas. Jis pamažu, bet tvirtais žingsniais žengia į garbę. Vienas po kito pasirodo jo kūriniai — simfonijos, kvartetai, kvintetai, trio, koncertai, mišios, kantatos. Vienų simfonijų Haydno yra parašyta per šimtą.

Haydno gyvenimas dar pagerėjo, kai jis perėjo į kunigaikščio Esterhazy tarnybą, kur jis ir pasiliko ištikimai iki savo mirties.

„Jauni žmonės matys iš mano pavyzdžio, kad ir iš nieko gali šis tas išeiti", — kalbėdavo Haydnas. Iš tikrųjų, jo gyvenimas yra vargo, atsižadėjimo, savo garbę jis pasiekė tik nenuilstamu darbu ir didelėmis pastangomis. Bet kiek jo gyvenimas buvo skurdus, ypač kūdikio dienos niurios ir liūdnos, tiek jo kūryboj pilna skaisčių saulės spindulių, pilna skambaus pavasario juoko, šviesaus džiaugsmo. Mažasis Juozukas mokėjo iškrėsti puikiausių šposų mokykloj ir namie, subrendęs muzikas Haydnas neužmiršo tų vaiko šposų savo simfonijose ir kvartetuose.

Haydno didžiausi nuopelnai yra instrumentalinės muzikos srityje, čia jis jaučiasi esąs visai savas, čia jis pasiekia savo didybės. Vadinasi, gražiausieji jo dalykai yra simfonijos ir skiriami keliems styginiams instrumentams kvartetai, trio, kvintetai ir t.t. Čia būtų per ilga nagrinėti plačiau, ką jis yra nauja sukūręs simfonijoje, nes tektų kalbėti ir apie tai, ką jis rado šioj srity, pradėjęs savo kompozitoriaus karierą. Trumpai tariant, Haydnas mokėjo, kurdamas taip griežtas formas turinčią simfoniją, būti visuomet naujas ir įvairus. Siauri rėmai, kuriais simfonija varžo kiekvieną kūrėją, nenustelbė jo fantazijos; į tuos rėmus Haydnas įkvėpė naujos gyvybės, paįvairino gražiais niuansais. Nors giliausius žmogaus jausmus ir gražiausias idėjas simfonijoje pareikšti teko ne jam, — tai padarė Beethovenas, — vis dėlto Haydno kompozicijos visuomet džiugins pasaulį. Jo simfonijos — tai gražios idilijos, „tai ideali tiesos kalba, darni ir nuolat gyva", sakydavo Goethe.

Paminkle, kuris nuo 1814 metų pažymi jo kapą, yra be kitko įrašyta: non omnis moriar. Iš tiesų, Haydno kūryba gyvuos amžinai, nors kūrėjo senai jau nebėra gyvųjų tarpe.

Jonas M.

Valia ir darbas

Nelaimingas žmogus, kur silpnos valios: jis vėjais nuleidžia visą savo gyvenimą. Tokiam žmogui — devyni amatai, dešimtas badas. Todėl turėti tvirtą valią, būti valios žmogumi yra be galo svarbus dalykas. Svarbus taip pat dalykas ir valią lavinti.

Doros mokslas, arba etika, nustato dorovingumo dėsnius, kurie padeda išplėtoti valią. Tie dėsniai taikomi žmogaus veikimui — darbui. Tad *darbo reikšmė valios lavinimui yra labai didelė.* Darbas yra geriausia priemonė valiai stiprinti, nes jis valią grūdina, sutelkia žmogaus dėmėsį į vieną daiktą, kelia smagumo ir išblaško liūdesį. Bet ne kiekvienas darbas esti geras valiai lavinti. Reik pažinti gero darbo sąlygas.

Geras darbas kelia džiaugsmo ir linksmumo. Nuo širdies dirbąs darbininkas yra visados linksmas. Tik tinginys vis surūgęs, susiraukęs, nelaimėmis aptekęs. Kadangi dykų, nieko nenusitveriančių, pasitaiko daugiausia turtuolių, pasiturinčių žmonių tarpe, tai ten randame daugiausia ir nelaimių. Pilnas pilvas, minkštas patalas dar nereiškia laimės. Doleriais apsikrovęs dručkis amerikonas esti kartais nelaimingiausias žmogus. Kaip arklas blizga tiktai dirvonus vagodamas, o ne gulėdamas kur pagal daržinę pašalėj, taip ir žmogus tik per darbą esti skaistus ir sveikas. Savarankiškas darbas veja iš galvos visokias kvailas mintis, kurios tinginiui be atvangos vis kaklą graužia. Darbas neleidžia žmogui dėl menkų niekų dėti galvos, krimstis, išsiblaškyti.

Šiais laikais daug kas nebenori nuo širdies dirbti. Į darbą dažnas žiūri kaip į kokią didelę naštą. Tai yra didelė mūsų laikų blogybė. Žmonės nebegali ir nebenori savęs nugalėti, nors nusigalėjimo reikalauja kiekvienas darbas. Kas akmeniui yra sunkumas, tas žmogaus prigimčiai — tingumas. Nenugalėsi savo tinginio — nieko nenuveiksi. Reikia save nugalėti, paprasti visados išvaikyti savo tingumą ir darbą padaryti malonų. „Tik dirbk, džiaugsmas savaime ateis“ — tarstelėjo kartą didysis vokiečių poetas Goethe.

Nemalonumas, kuris atsiranda kokį darbą bedirbant, kyla ne iš veikimo, ne iš paties darbo dirbimo, bet iš to *koks yra darbas ir kaip jis tvarkomas.* Šiais laikais darbo kokybė yra pablogėjusi. Didelis darbo *pasidalinimas,* kad ir neša žmonėms techniškų laimėjimų, bet iš kitos pusės tas pasidalinimas eina prieš žmogaus prigimtį. Daugumas darbų šiandie lieka be sielos. Sakysim, fabrikoj darbininkas turi dienų dienomis tik kokį šriubelį sukinėti, be jokios atmainos vienoj vietoj visą gyvenimą kneibti, nežinodamas gerai ką ir kam jis dirba. Tam darbininkui nežinoma darbo visuma, nežinoma, kur tas jo sukinėjimo šriubelis bus pritaikytas, kam jis pravers: ar į automobilio ratą kur bus įsuktas,

ar į kokios mašinos dalis įspraustas, ar kur kitur. Toks darbininkas vienas nieko nepadirba ir neužbaigia. Jam darbo vaisiai nežinomi. Ogi darbas be vaisių — nemalonus darbas.

Bet žmonės ir patys daro klaidų darbus bedirbdami. Jie dažnai *tvarkos* neturi. Klysta, kas šuoliais, nepatvariai dirba. Nepatvarus darbas, nuolatinis šokinėjimas šen ir ten, nieko gera neduoda. Reik šešias dienas dirbti ir septintą ilsėtis — taip Dievo įsakymuose net pasakyta. Tvarkingas, pastovus darbas, kuriam pridedame tvermingumo, daro stebuklus. Lašas po lašo ir akmenį prakerta. Valia daug nepadeda, jei darbas yra *be tikslo*. Nuo darbo tikslo pareina darbo įtempimas. Įtemptas darbas visados duoda malonumo. „Savo veido prakaite valgysi duoną“, — tas pirmųjų tėvų prakeikimas, slėgiąs žmoniją nuo to laiko, kai jai buvo uždaryti rojaus vartai, per darbą, nuoširdų darbą tampa žmogui palaima ir džiaugsmas.

Darbe *reik saiko*. Per daug dirbti žmogui kenkia. Kita vertus, kas nieko nedirba, tam poilsis tampa darbu. Poilsis ir darbas nėr priešingybės. Jiedu kits kitam tik sąlygos. Kartais geriau pasilsėsime ne nieko nedirbdami, bet darbą pakeisdami. Sakoma, kad galima poilsyje ką veikti, galima ir ką veikiant ilsėtis. Poilsio nereik painioti su tinginiu. Kaip didelis tingumas kelia nuovargį, taip per ne saiką darbas grąso persidirbimo pavojais. Mūsų nervai ir raumenys reikalauja tam tikro darbo saiko, kad būtų kam tikę. Ir poilsyje mūsų kūnas veikia; visiškas neveikimas juk mirtį reikštų.

Dirbti reikia visados su tam tikru *naujumu ir džiaugsmu*. Nuovargis tą naujumą ir džiaugsmą mažina. Todėl reik pasilsėti, atsinaujinti. Kartais žmogui nėr noro dirbti dėl tam tikro sustingusio savo prigimimo. Tą nenorą galima nugalėti energingu, tvirtu darbu.

Nenaudingą darbą dirbti reiškia laiką gaišinti. Labiausiai gaištame tada, kai dirbame be tvarkos. Tvarka yra išmintis, galybė, grožybė, dorybė. Nuo tvarkos tarpsta valia, nes tvarka reikalauja save nugalėti.

Visi didieji ir garsingieji darbininkai, mokslo žmonės, visuomet iš vakaro tvarkydavo savo darbus kitai dienai. Jei kurią dieną savo užsibrėžtos tvarkos neišlaikydavo, tai tą dieną laikydavo sau žuvusią. Kai tvarka griežtai išlaikoma, tai ir pats mūsų kūnas geba taikintis prie jos. Kas vienu ir tuo pačiu metu vis rytą sėda prie darbo, tas jaučia, kaip jam jaukiai sueina kraujas į smagenas. Tada lengvai nugalima ir pradžia, pati sunkiausia darbo dalis. Todėl reik būti prisirengusiam dirbti skirtu laiku. Laikrodis čia gali daug patarnauti.

Aiškūs ir tvirti dėsniai, griežta dienos ir gyvenimo tvarka nugriauna darbo kalnus ir išugdo plieninę valią.

S. T.

Sakramentalinė Bažnyčios veikmė

Kuomet nusileidžia saulė ir ateina naktis, kitam žemės pusrutuly gimsta gražus rytas. Kristaus gyvybei, užgesus ant kryžiaus, mums gimė Jo malonė. Malonė! Tai atpirkimo vaisius, tai jojo žiedas, tai išganymo priemonė, nes be Dievo malonės nėra išganymo. Tai slaptingas nuodėmingo žmogaus vidaus atgimimas, tai santykiavimas žmogaus — vaiko su Dievu — Tėvu, tai Jo dievybės lyg ir suteikimas mums. Neveltui tad apie malonėje esantį žmogų šventosios knygos sako: „Jus esate Dievo vaikai... Jus esate dievai..." Mokslas apie malonę tai lyg individualus panteizmas, nes malonės žmogus gali save, ant Kristaus, vaizduotis vynmedžio gyva šakele, kurios kamienas yra Kristus, kuri gyvena iš Jo ir Jame. Vienu žodžiu, malonė tai mūsų vidaus pakeitimas, kurį padaro Dievas, pakeitimas, kuris padaro mus meiliais Dievo vaikais. Tai stovis sielos, kuri neturi sunkios nuodėmės sąžinėje. Tai būtina sąlyga kiekvieno žmogaus išganymui. Tokią malonę, katekizmas paprastai vadina pašventčiamąja malone. Be tos malonės yra dar sustiprinamoji malonė. Tai toji malonė, apie kurią Kristus sako „Be manęs nieko negalite". Tai malonė, kuri sunkiomis pagundų valandomis mums teikiama, kad nenupultume. Tai malonė, kurios pagalba įstengiame pergalėti mūsų tingumą besiekdami dorybės. Ji duoda mums energijos sutvarkyti mūsų vidaus netvarkingus palinkimus, ji, toji virš pirmykščio pasaulio chaoso sklendenti ir jį tvarkanti Dvasia!

Dievo malonė, tai mūsų dvasinio gyvenimo alfa ir omega. Kas yra doras, dvasinis, šventas gyvenimas, jei ne dvasios pasinėrimas Dievo malonės srovėse?! Vienu žodžiu, Dievo malonė, tai mūsų sielos gyvybė, tai mūsų išganymo laidas, tai Dievas gyvenantis mumyse!

Kirstus tik tam mirė, kad mums Dievo malonės suteikti. Bažnyčia, Jo įsteigta, ir yra nekas kitas, kaip Dievo įrankis malonei teikti. Septyni sakramentai, tai septynios upės, kuriomis toji malonė teka žmonėms. Neveltui tat paveiksluose vaizduojama kaip iš kryžiaus tekančios septynios kraujo sroves suvilgo visą pasaulį! Šitą Dievo gyvenimą — malonę palaikyti mūsų sieloje — štai visa Bažnyčios programa. Apsaugoti žmogų nuo sunkios nuodemės, tos nuodėmės, kuri Dievo malonės siūlą, mus jungiantį su Dievu, nutraukia, kuri atima mums tą sielos gyvybę, kuri mus padaro Dievui nemeiliais, štai didelis Bažnyčios rūpesnis! Nustojusį, per sunkią nuodėmę, Dievo malonės

žmogų vėl kuoskubiausiai įjungti į tos malonės srovę sakramentų pagalba, štai karštas Bažnyčios noras!

Aukščiausias žmogaus tikslas yra ne žmoniškume, bet antžmoniškume, pakilime į dieviškumo sferas, kur Dievas mums pasirodo kaip tėvas vaikui, kur pakilę mes pajustame jo meilės galią ir ugdome savy tobulybę. Veržimasis prie gero, vertingo ir begalinio yra Bažnyčios etikos esmė.

Šis veržimasis ir pakilimas prie tikrojo gėrio negali įvykti vien žmogaus jėgomis. Vien savo jėgomis tai pasiekti žmogus yra persilpnas. Čia būtinai reikalinga Dievo malonė.

Dievo malonė ir meilė daro mus Dievo vaikais. Dievo vaikai tai Dievo malonės kūriniai, amžinosios meilės vaisiai. Ir ši meilė ir malonė suteikiama žmonėms sakramentalinėmis priemonėmis. Kristaus įsteigti ir Bažnyčios teikiami sakramentai yra kelias įgyti Dievo malonei būtinai reikalingai žmogui siekiančiam tobulybės ir šventumo. Septyni Bažnyčios sakramentai yra Kristaus malonės išreiškimas išoriniais ženklais.

Per sakramentus žmogus paneria savo būtybę į dieviškos meilės ir gyvybės šaltinį, pajunta Dievo malonės veikimą. Malonė, tvinstanti žmoguje amžinoji meilė — nukreipia jį prie gero ir atgimdo. Jį nusidėjusį žmogų kelia aukštyn ir ugdo jame Dievo meilę ir pasitikėjimą Juo. Krikšto ir atgailos sakramente Dievas dovanoja žmogui atlaidžios meilės dovaną: „Aš tave krikštiju, aš tave išrišu“. Išrišimas pašventina nusidėjėlio sielą ir įpila į ją meilę. Ši meilė ne tik atnaujina santykį su Dievu, bet ji ir sukuria naują žmogaus širdį, kurį pasitinka naują gyvenimą. Tokio žmogaus siela pradeda ilgėtis Viešpaties, o Dievas į jos šauksmą atsiliepia: Jis atgaivina ją savo meile. Dievas yra viską kuriąs pradas. Jis yra gyvybės, amžinosios meilės srovė mumyse. Ši meilė teka per mūsų širdį iš šaltinio, kuris yra šalia mūsų, ir nuvalo žmogų nuo visokių sielos dėmių. Atgailos sakramento esmė — žmogaus atnaujinimas. Jame pasikartoja svarbiausia krikščionybės paslaptis: dieviškumo įkūnijimas žmogiškume.

Šitos tikrenybės atleidžiančioji, pašvenčiančioji, guodžiančioji ir laiminančioji galia yra priėmime *eucharistijos* ir išpažintyje. Katalikiška siela prie tabernakulio semiasi sau gyvenimą giliausioje prasmėje. Čia tyli visi laikai ir kalba amžinybė. Apie eucharistinius apmąstymus katalikų bažnyčioje Heileris taip sako: „Kas stebi katalikų bažnyčioje šiuos besimeldžiančius žmones jų kontemplatyviniame susikaupime, tas turi pripažinti, kad šioje bažnyčioje tikrai Dievo dvasia gyvena...“

Mišių auka primena Kristaus auką ant kryžiaus ne vien simboline prasme. Golgotos auka yra nuolatinė, nors laikas ir erdvė yra ne ta. Visur yra tas pats Jėzus, Kuris mirė ant kryžiaus. Mišios yra jaudinąs pergyvenimas tikrenybėje. Iš altoriaus plaukia gailesnys, meilė, malda ir pasiaukojimas į besi-

meldžiančius žmones. Tūkstančiai katalikų kasdien semiasi iš šios Kristaus aukos jėgų ir džiaugsmo kasdieniniam gyvenimui.

Aukščiausias Bažnyčios tikslas — Dievo karalystė žemėje ir žmonių išganymas. Kad žmogus būtų išganytas jis privalo įgyti šventumo, tapti tobulas. To pasiekti žmogus tegali su Dievo malonės pagalba, todėl Bažnyčios sakramentalinė veikmė padedanti mums įgyti Dievo malonę yra vienas svarbiausių dalykų mūsų išganymui. Suprantama tat, jog katalikui, kuris visuomet privalo turėti prieš akis savo gyvenimo tikslą ir paskyrimą, nuolat reikia naudotis sakramentalinėmis Bažnyčios priemonėmis, kad gauti Dievo malonių būtinai reikalingų įgyti tobulybės ir šventumo.

Sakramentalinė praktika religingo žmogaus gyvenime yra nieku nepavaduojama. Pilnutinis krikščioniškas gyvenimas būtinai reikalauja uolios sakramentalinės praktikos. Sakramentalinės Bažnyčios priemonės duoda žmogui tai, ko jo visi darbai nustoja vertės, būtent Dievo malonę. Per sakramentus žmogus susijungia su Dievu. O kur nėra esminių religijos dalykų — Dievo meilės ir vienybės su Juo, ten visa yra tuščia ir nevertinga.

Be to, sakramentalinėj praktikoj reikalinga krikščioniško uolumo ir veiklumo, nes tik žmogaus veikime glūdi jo dorovinės jėgos. Per Dievo malonę atsinaujinęs žmogus yra dar lyg vaikas. Jame turi didėti pašvenčiamosios malonės įdiegta meilė, nes šv. Rašte pasakyta: „Kas teisus, tebūna dar teisesnis, kas šventas, tebūna dar šventesnis“ (Apr. 22, 11).

Katalikų bažnyčia reikalauja, kad kiekvienas jos narys sekmadieniais bei šventadieniais klausytų mišių ir pasisemtų stiprybės savaites darbams. Taip pat ji reikalauja nors kartą per metus prieiti išpažinties ir įgyti bent minimumą malonių. Tačiau daug geriau eiti prie išpažinties dažniau. O mūsų laikais tas nesudaro jokių nepatogumų. Juk yra švenčiamos visokių draugijų šventės, per kurias mes galime priimti atgailos sakramentą. Taip pat metuose yra daug visokių šventadienų, per kuriuos lengvai galime sutvarkyti savo sąžinės reikalus. Išpažinčiai laiką galime pasirinkti koks tik patogiausias ir geriausias. Pav., Marijos mėnuo, Jėzaus širdies mėnuo, ir t.t. Arba iš dienų galima pasirinkti sekmadienį, penktadienį ir apskritai, tokią dieną, kurią norima daugiau pasimelsti.

Katalikų bažnyčia vis teikia žmonėms iš savo brangenybių lobyno naujas dovanas. Protestantų dekanas Sedleris sako: „Be katalikiškų pamaldų mes neturėtume nei Rafaelio, nei Fra Angelico, nei Huberto, nei van Eyckų, nei Holbeimo, nei Lorenzo ir k.“. Katalikų bažnyčių puikumas išaugo tik iš gilaus pamaldų turinio. Į bažnyčią sutraukta visa gamta: lauko gėlės, bičių vaškas, kviečių varpos, druska, smilkalai, auksas, brangakmeniai, drobė ir k. Visa gamta garbina Viešpatį. Ir ta šalis yra katalikiška, kur kryžkelėse stovi kryžiai, madonos, kur

skamba varpai „Ave Maria“ ir kur žmonės sveikinas: „Garbė Jėzui Kristui!“.

Priimti sakramentus, tuos Kristaus įsteigtus ženklus Dievo malonei gauti, taip mums jauniems reikalinga! Be jų teikiamos malonės mes taip silpni esame, taip nepastovūs. Be tos malonės, mes jokio viršprigimto gero darbo, darbo nuopelningo amžinybei padarytí negalime. Jeigu ir padarome ką gerą be Dievo malonės, tai jis yra tik prigimtas geras, kuris neužsitarnauja pomirtinio atlyginimo. Ir tai savaime aišku, nes siela nustojusi Dievo malonės, tos savo gyvybės, ką ji gero gali padaryti būdama dvasios lavonu!

Išdidūs šių laikų žmonės nenori, žinoma, pripažinti Dievo malonės reikalo, jie jos apčiuopiamai nejaučia. Tačiau ar jie yra taip akli, kad nemato tos tamsybės, kurią skleidžia žmonės be Dievo malonės, žmonės, kurie nevartoja sakramentų, tų priemonių Dievo malonei įgyti. Ar jie nemato tos malonės šviesos, ar jie negirdi, kaip gražiai ji pasireiškia kilniųjų katalikų gyvenime?! Ar jie negirdėjo to, kad pirmųjų amžių krikščionių kankinių drąsa ir visiškas pasiaukojimas buvo kilęs iš jų priimamos kasdienės komunijos?! Ar jie nežino, kad tūkstančiai žmonių, kurie buvo pasinėrę šlykščiuose kūno malonumų purvuose, paragavę tos dangiškos Duonos tapo pastoviai skaistūs?! Ar jie nežino to, kad visi didieji katalikybės vadai sėmė sau energijos ir ištvermės dažnoje komunijoje?! Jei jie norėtų tai pamatyti, tai suprastų kokia bedugnė tarp žmonių mintančių ta dangiškąja Duoną ir tarp tų, kurie jos neragauja.

Tad, jeigu norime turėti vidaus skaidrios nuotaikos, jeigu norime rimtai pasišventinti eikime dažnai išpažinties! Jeigu norime turėti taip šiandien reikalingos tikėjimo išpažinimo ir jojo gynimo drąsos, priimkime dažnai komuniją! Jeigu norime pasaulį atnaujinti, dažnai patys naujinkimes susijungdami su Kristumi. *Šalyn, iš mūsų tarpo toji baudžiauninkiškoji, vergiškoji nuotaika, kuri tik griežto įsakymo klausydama, į metus sykį jungiasi su Kristumi!* Ne sausa pareiga ir įsakymu vadovaukimės šičia, bet meilės dvasia! Nebūkime nei valandėlės dvasios lavonais, per išpažintį prisikelkime, per komuniją įsijungkime į dieviškos malonės srovę, o tuomet turėsime energijos geram gyvenimui, tuomet visiems šviesime!

A. Graževičius

Liaudies padavimai V. Krėvės kūryboje

Paskaičius Krėvės „Dainavos šalies senų žmonių padavimus“, „Šarūną“ ir kai kuriuos kitus jo šios rūšies kūrinius, kyla tiesiog intriguojantis klausimas, ar iš tikrųjų Krėvė čia patiekia liaudies padavimus, ar gal tas pavadinimas „padavimai“ tai tik tam tikras autoriaus gestas efekto dėliai.

Krėvė pats davė atsakymą paskelbdamas didelę dalį jo Dzūkijoj surinkų ir kūryboj panaudotų padavimų. Pasirodo kad jei tie „padavimai“ nėra vien tik padavimai, o didelė dalimi yra Krėvės kūryba, vis dėlto remiasi tautosakos faktais ir turi ne maža liaudies padavimų elemento. Krėvės „padavimų“ įvykiai, personažas, patys siužetai ir motyvai nėra autoriaus iš piršto išlaužti. Rinkdamas dzūkų tautosaką jis aptiko ištisus padavimų ciklus apie įvairius piliakalnius, vietas, karžygius, kovas, kuriuos ir panaudojo savo kūryboje.

Tokių padavimų ciklų turime keletą: padavimai apie Raigrodo miestą, apie Merkinę ir Liškevą, apie Šarūną, apie karalių Žvaigždikį. Be šių Krėvė dar aptiko ir panaudojo ir kitus padavimus apie ežerus, miestus, akmenis ir kitas įvairias vietas, tik tie padavimai dar ne visi gal būt užrašyti, o jei ir užrašyti, tai ne visi paskelbti. Šis dalykas sudaro žymią kliūtį nagrinėjant liaudies padavimų elementą Krėvės kūryboje.

Prieš pradedant nagrinėti liaudies padavimų elementą Krėvės kūryboje, tenka dar šį tą pasakyt apie Dzūkiją, dzūkų padavimuose bei Krėvės „padavimuose“ minimas vietas, archeologinius paminklus ir pačius su jais surištus padavimus. Mat, visai nesiorentuojant geografinėse to krašto apystovose ir neturint šiek tiek žinių apie krašto archeologinius palikimus ir patys padavimai yra neaiškūs.

Ir liaudies padavimuose ir Krėvės raštuose labai dažnai minima Merkinė, Liškeva, Balyno pilis, Vinkšninė, Gelovinės ežeras ir kitos vietos. Reik atsimint, kad tai nėra utopijos. Dzūkijoj yra gana daug piliakalnių ir pilių griuvėsių. Pasitaiko vienos parapijos ribose ligi 7—8 piliakalnių. Pats krašto paviršius yra nelygus, pilnas kalnelių, skardžių, dar ligi šiol neišbrendamų raistų, ežerų, apaugęs giriomis, Daugumas šių piliakalnių, skardžių, ežerų ir raistų turi ištisus ciklus su jais surištų padavimų ir pasakų.

Krėvė surinko daugiausiai vadinamo Dainavos krašto padavimus surištus su ten esamais archeologiniais paminklais arba gamtos dalykais.

Šio krašto centras — Merkinė, apie kurią žmonėse yra įvairių padavimų. Ji yra buvusi didžiųjų Lietuvos kunigaikščių

rezidencija, todėl ligi šiandien su ja rišami įvairūs pasakojimai apie karalius. Prie pat miestelio yra ir Krėvės išgarsintasis Merkinės piliakalnis, pro kurį teka Stangės upelė.

Netoli nuo Merkinės Rūsingių miške ant kairio Nemuno kranto yra milžinkapiai, apie kuriuos yra vietos žmonėse įvairių padavimų. Pasakojama, kad kada tai Merkinę buvo užpuolę priešai. Jie buvę lietuvių sukauti, bet ir vienų ir kitų labai daug žuvę. Tie piliakalniai — milžinkapiai ir esą jų kapai. Su šiuo dar rišasi kitas padavimas apie esančius raudonomis viršunėmis kalnus netolimo Rudnios kaimo laukuose. Yra padavimas, kad čia lietuviai kovęsi su kokiais tai „neprieteliais“ ir kalnai nuo kraujo paraudę.[1]) Turime net ir dainą, kuri kalba apie tą kovą (Žiur. „Dain. kr. liaud. dain.“ 52 p.).

Taip pat netoli nuo Merkinės apsuptą ežerėliais ir raistais nedidelėj lygumėlėj ant ežero kranto randame Balyno pilį, žinomą kaip Šarūno sostinę, o nuo jos netolimais yra kalnas dainose ir padavimuose žinomas kaip Šarūno kapas. Apie šiuos kalnus yra įvairiausių padavimų. Daugelį jų Krėvė įdėjo „Šarūno“ įžangoj.

Be šių Merkinės apylinkėj yra dar ir daugiau piliakalnių ir vietų surištų su įvairiais pasakojimais. Tarp kitų čia reikia paminėti padavimais apie karalių Žvaigždikį pagarsėjusį Vinkšninės piliakalnį esantį netoli Vinkšninių kaimo.

Be artimiausių Merkinės apylinkės vietų kartais Krėvė mini ir tolimesnes, kaip Punią, Alytų, Trakus ir k. Visose šiose vietose yra piliakalniai arba pilių griuvėsiai surišti su įvairiais liaudies padavimais ir pasakomis.

Daugelis, be to, padavimų yra surišta su Liškeva. Tai nenedidelis bažnytkaimis kairiam Nemuno krante. Čia yra aukštas piliakalnis su rioksančiais pilies griuvesiais, kuriais tenka stebėtis. Sienose sukrauti milžinai akmens. Nemunas paplaudamas kairįjį krantą nugriovė ir didelę dalį piliakalnio, o kartu ir pilies liekanas. Geriau išsilaikęs tėra vienas kuoras. Pily ir dabar tebėra urvas į požemius. Apie šią pilį ir jos požemius žmonėse yra įvairių pasakojimų.

Čia tenka pastebėti tą charakteringą dalyką, kad kai apie kitas vietas yra daugiausia surišta padavimai apie kautynes su kryžiuočiais arba gudais, o dažniausia koki tai buvo „neprieteliai“ visai nesakoma, tuo tarpu padavimai apie Liškevą daugiausia mini lenkus. Išrodo, kad su jais ji ir bus turėjusi ir blogų ir gerų santykių.

Galima būtų dar daug nurodyt vietų surištų su padavimais, bet ir tai kas jau nurodyta, rodos, duos šiokį tokį vaizdą apie Dzūkijos ir ypačiai Dainavos kraštą. Čia trumpai galima pasakyti, kad paprastas, rodos, kalnelis, ežerėlis, raistas, net akmuo labai dažnai turi savo legendą, savo paslaptį. Visa tai kalba

[1]) Dainavos krašto liaudies dainos, 52 psl.

dzūkui apie protėvių žygius apie jų dvasią, apie piliakalniuose užburtą praeities garbę ir šviesios ateities simbolį Žvaigždikio kardą.

Teisingai Krėvės Višvilis sako: „Aš esu girdėjęs, kad ponai, guldami ir keldami iš miego, knygas vis skaito. Gal naudingos jos ir mokslingos labai. Gera būtų, kad ir mes jų galėtume pasiskaityti, tik jų skaityt mes dar neišmokome. Kol kas mūsų kalnai, klonys, mūsų girios, šlaitai ir raistai — vienintelės knygos, kurios mums pasakoja, kaip tėvai mūsų čia gyvenę; ir mūsų sielą viltimi ramina, kad gal ir mums šviesesnė diena dar gali būti“ (Likimo keliai. I d. 48 p.).

Nenuostabu, kad romantikas Krėvė tuo buvo sužavėtas. Rinkdamas ir tyrinėdamas dzūkų tautosaką jis joje rado užburtą nuostabų padavimų, legendų ir pasakų pasaulį, kuris, nežiūrint, kad laikas jį ardė ir griovė, o jo spalvingumą žymiai nutrynė, vis dėlto išlaikė pasakoj ir padavime esminius savo bruožus, šviti nuostabia praeities dienų didybe ir rodo kelius į giliausią mūsų tautos dvasios gelmę. Ir ne tik tai. Krėvė rado ten ir tikrai nuostabų nujautimą ir gilią mintį mūsų tautos prisikėlimo, susimbolinta karaliaus Žvaigždikio kardu. Iš tikrųjų tai verta ypačiai pabrėžti. Išrodo, kad liaudis pirmiau savo intuicija nujautė mūsų tautos atgimimo kelius nei tie, kur vėliau jų ieškojo.

Susipažinę šiek tiek su Krėvės raštuose minimomis vietomis, kraštu ir pačiais padavimias pažiūrėkime, kaip ir kiek juos panaudojo Krėvė savo kūriboj.

Čia pirmiausiai apsistosime prie „Dainavos šalies senų žmonių padavimų“.

Į šį rinkinį įeina „Milžinkapis“, „Užkeikta merga“, „Gilšė“, „Vakarinė malda“, „Užburtas kalnas“, „Sena pasaka apie narsųjį kunigaikštį Margį, Punios valdovą“, „Kunigaikštis Knutas“ ir „Daina apie arą“. Iš šių dalykų reikia išskirti „Dainą apie arą“, kuri visai neturi padavimų elemento ir legendą „Vakarinė giesmė“, o taip pat pažymėti, kad vėliau parašytas ir į „padavimus“ įterptas „Kunigaikštis Kunotas“ padavimo elemento maža teturi.

„Milžinkapy“ Krėvė pasakoja, kaip valdant Merkinę labai įtikėtai didžiųjų Lietuvos kunigaikščių ir savo žygiais gausiai pasinešusiai bajorų giminei ji buvo užpulta kryžiuočių, kuriuos merkiniečiai labai smarkiai sukovę, bet ir vienų ir kitų žuvę labai daug. Tarp jų ir trys pilies valdovo sūnūs.

Be abejo, lengva pastebėti, kad šiam Krėvės kūriniui siužetą ir svarbiausius motyvus bus davęs minėtas padavimas apie Rūdzingių miške esančius milžinkapius. Žinoma, jį autorius papildė dar kitais padavimais ir dainų motyvais. Patį turinį tenka priskirti Krėvės kūrybai, nes padavimas jau šiek tiek nublukęs ir nieko smulkiau apie tas kovas nepasakoja.

Antras šio rinkinio dalykas „Užkeikta merga“ rišama su Jociunų kaime, Krikštonių parapijoj, esančiu akmeniu, apie kurį

vietos žmonės pasakojo, kad tai esanti užkeikta merga. Padavimo yra įvairių variantų. Vieni pasakoja, kad ta mergaitė buvo verčiama tekėti už nemylimo vyro ir iš susikrimtimo akmeniu virtusi. Kiti pasakoja, kad ji norėjusi ištekėti už mylimo bernelio prieš tėvų valią. Supykusi motina ją prakeikusi ir ji virtusi akmeniu. Dzūkijoj šis padavimas plačiai yra žinomas, susidarę įvairūs jo variantai ir rišama ne tik su tuo Jociūnų kaime esančiu akmeniu, bet ir kitais. Tokią „užkeiktą mergą" randame Akmenio parapijoj, kur tasai akmuo laikomas stebuklingas, bet jis dar žinomas ir kaip „užkeikta merga". Žmonių pasakojimu esą dar žymu nuotakos kaspinai ir netolimais nuo jo rodomas mažesnis akmuo, kuris esąs tos mergos galva. Apie ją irgi pasakojama, kad verčiama ištekėti už nemylimo pati save užkeikusi ir akmeniu virtusi.

Iš šių padavimų Krėvė ir paėmė savo kūriniui siužetą. Žinoma, Krėvė jį bus kiek pakeitęs imdamas kai kuriuos motyvus iš kitų pasakojimų ar dainų, o liaudies motyvus, kurie jau daugiau atsiradę krikščionybės įtakoj praleisdamas ar pakeisdamas.

Krėvės pasakojime nerandame, kad ta mergaitė būtų „šliūban važiavusi", kaip žmonės pasakoja. Vietoj to pasakojama, kaip bernelis pagrobęs sau mergaitę svetimoj šaly. Šis motyvas bus Krėvės paimtas iš kitų liaudies pasakojimų, kur jis ne kartą užtinkamas, kaip pav., padavimuose apie Liškevą ir k. Charakteringas šis motyvas tuo, kad tie mergaičių grobimai vyksta beveik visuomet lenkų krašte. Ir tai ne tik dzūkų, bet net ir žemaičių padavimuos, kaip pav., Džiugo padavime.

Dėl „Užkeiktos mergos" turinio tenka beveik tą pat pasakyti, ką ir dėl „Milžinkapio". Tai daugiausia paties Krėvės kūryba. Žinoma, čia dar įpinta vienas kitas ir iš dainų paimtas motyvas. Kaip pavyzdžiui Šarūno raitelio patekimas priešų nelaisvėn.

Bendrai ėmus, čia Krėvės kūrybinio elemento gana daug. Padavimai, mat, laikui bėgant kiek nustojo savo spalvingumo kartais išlaikydami vien tik pagrindinį motyvą. Todėl Krėvė, juos panaudodamas savo kūryboje, turėjo tuos laiko apardytus paveikslus restauruodamas įnešti nemaža ir savo kūrybos ir iš viso tiems kartais jau blankstantiems šešėliams įkvėpti naujos gyvybės.

Kiek geriau išsilaikiusį padavimą Krėvė panaudojo „Gilšėje". Gilšė nedidelis ežerėlis netoli Krėvės gimtinio Subartonių kaimo. Apie jį yra padavimas, kad jame esąs nugrimzdęs dvaras.

Mat, anot žmonių pasakojimo, buvusi labai graži mergaitė, kurią pamilęs vienas bernas, bet kadangi jis buvęs neturtingas, tai tėvas ir nesutikęs už jo savo dukterį leisti. Tuomet jis nužudęs kaž kokį turtingą žmogų ir jo turtus pagrobęs. Už juos įsigijęs didžius dvarus ir vėl tai mergaitei pasipiršęs. Tėvas dabar jau sutikęs leisti dukterį, bet jaunoji norėdama žinoti kokiu būdu jis turtus įsigijęs pas jį paklaususi ir bernas visa jai

išpasakojęs. Tuomet ji pasakiusi, kad pirma nei už jo tekėsianti, turįs nueiti ant nužudytojo kapo ir sužinoti, kokia bausmė už tai jo laukianti. Bernas nuėjęs nakvoti ir sužinojęs, kad bausmė įvyksianti už 100 metų[1]). Tuomet jis parėjęs ir pasakęs savo mylimajai. Ši atsakiusi, kad šimtas metų ilgas laikas, gal būt jo ir nesulauksią ir ištekėjusi už jo.

Laimingai jie gyvenę ilgus metus. Jiems taip sekęsi, kad net duonos trupinėlis veltui nežuvęs. Visi juos gerbę, visi pas juos lankęsi ir viešėję. Vieną kartą užvažiavęs pas juos nakvoti kunigas. Šeimininkei nešant valgius į stalą nukritęs žemėn kiaušinis. Tame ji įžiūrėjusi blogą ženklą, nes ligi šiol per daug metų pas juos ir duonos trupinėlis veltui nenutrupėjęs, bet vyras ją raminęs, kad nėsą ko bijoti.

Naktį visiems sumigus kunigas išgirdęs balsą liepiantį jam keltis ir bėgti iš to dvaro. Iš karto kunigas nenorėjęs, bet kai tai pasikartoję antrą ir trečią kartą jis atsikėlęs ir išvažiavęs.

Kiek pavažiavęs, kunigas pastebėjo dvare pamiršęs savo maldų knygą ir siuntęs tarną atnešti, bet sugrįžęs tarnas jau radęs vien ežerą toj vietoj, kur dvarai stovėjo. Sugrįžęs ir kunigui visa papasakojęs. Nuvažiavęs ir kunigas pažiūrėti, bet jau dvaro neradęs vien staliukas plaukiojęs ežere, o ant jos buvusi maldų knyga. Jiems prie ežero artinantis staliukas irgi prie krašto priplaukęs. Tuomet kunigas pasiėmęs knygą, o staliukas kiaurai žemės nuėjęs.

Šio padavimo variantų arba bent motyvų irgi užtinkame Dzūkijoj gan plačiai. Vienas jo variantas yra rišamas su Raigrodo miestu, kurį Dievas dėl gyventojų ištvirkimo irgi ežeran nugramzdinęs.

Lengva pastebėti, kad šiame padavime jau labai žymi krikščionybės įtaka. Kunigas valdovas jos įtakoj jau virtęs kunigas dvasiškis. Krėvė savo pasakojime grąžino pirmykštį kunigo valdovo supratimą ir kartu maldų knygą visai logiškai pakeisdamas Šarūno kardu. Pagalios gali būti, kad Krėvė aptiko šio padavimo variantą, kuriame dar tas kunigo supratimas nepakitęs į dvasiškio supratimą. Pasitaiko šios rūšies pasakojimuose užtikti, kur kunigo vardą pakeičia karalius arba ciesorius ir tuomet pasakojama, kad karalius grįžęs teradęs staliuką plaukiant, o ant jos savo šoblią.

„Užburtas kalnas“ susideda iš dviejų dalių I „Sūnūs vandenai“ ir II „Neramūs kalnai“. Pirmoj daly pasakojama apie narsų Liškevos valdovą Raivedį, kuris vėliau vedė lenkę ir galų gale pats katalikas tapo. Kadangi jis išsižadėjęs savo krašto dievų ir tėvų papročius pamynęs, kriviai prakeikę tą kraštą ir paniekinę jį visi kaip tėvynės išgamą. Antroj daly pasakojama apie Vinkšnės pilies valdovą Saulį, kuris kadais labai mylėjęs jauną ir narsų Raivedį, bet, kai tas „dėl svetimos šalies pelėdos

[1]) Dėl metų skaičiaus už kiek įvyksianti bausmė pasakoja gan įvairiai.

savo krašto dievus paniekinęs ir tėvų papročius pamynęs, užgriuvusi Saulio širdis ant jo". Progai pasitaikius jis išgriovęs Liškevą. Bet Saulys turėjęs vienintelį jam iš viso būrio palinkusį sūnų Ilgį. Visi kiti žuvę kare ar medžioklėj. Kartą nerimo ir ilgesio vedamas Ilgis nujojęs į Liškevos kraštą, ten susitikęs Raivedžio dukterį Munią ir pamilęs. Bet kadangi tėvas jam niekuomet nebūtų leidęs, kaip jis sakė, raganos padermę vesti, net Liškevą išgriovęs, Ilgis miręs iš ilgesio, o senas Saulis iš gailesčio proto neteko nustojęs sūnaus.

Palyginę šiuos Krėvės kūrinius su padavimais pamatysime, kad pirmajai daliai imta medžiagos iš padavimų apie Merkinę ir Liškevą, antrai iš padavimų apie karalių Žvaigždikį.

Apie Liškevą randame tokį padavimą:

„Tai buvo senai, labai senai, dar tuo metu, kai visi žmonės buvo stabmeldžiai ir retas kuris apie tikrą Dievą buvo girdėjęs. Gyveno Merkinėje labai didelis karalius, kuris turėjęs tris brolius. Vienas jų buvo Punioje, kitas Varėnoje, o patsai jauniausias Liškevoje.

Patsai jauniausias buvo labai geras žmonėms ir todėl jį Dievas nusprendė apdovanoti. Jis dar buvo nevedęs ir todėl jam vieną naktį prisisapnavo, kad jei jis nuvyktų svetimon šalin, tai rastų ten sau žmoną, viso pasaulio moterų gražiausią".

Taip jis nujojęs ir radęs jauną gražią karalaitę. Bet ji buvusi katalikė ir sutikusi tik tuomet už jo tekėti, kai jis apsikrikštysiąs. Jis tą ir padaręs. Kai jis grįžęs savo kraštan su juo atvykę ir jo žmonos keturios dešimtys brolių, kurie pastatę Liškevoj bažnyčią.

Jo krašte buvę labai gera gyventi, todėl iš kitų žemių pradėję žmonės keltis į jos šalį. Kiti karaliai pamatę, kad visai be žmonių liksią užpuolė Liškevą ir būtų tą karalių ir karalienę nužudę, bet Dievas neleidęs nugramzdindamas jo pilį į žemę.

Čia padavimas pastebi, kad nors ir esą kalbų šmeižiančių šį karalių, bet tai esąs melas, kurį pramanę jo priešininkai. (Taut. ir žod. III kn. 328—29 psl. VIII pad.).

Kitas padavimas (Taut. ir žod. III kn. 322—23 psl. II pad.) labai artimas šiam vėl maž daug taip pat nupasakoja, kaip karalius jojęs į svečią šalį žmonos ieškoti, bet pabaigoj nurodo, kad pats karalius buvęs žmonių užmuštas. Mat, esą jo žmona su savo broliais raginusi jį apsikrikštyti. Jis atsakė tai padarysiąs, jei jie per vieną naktį ant Liškevos piliakalnio pastatysią pilį didesnę negu Merkinė. Tie broliai pasimeldę ir pasidariusi naktis, kuri tris mėnesius trukusi. Kai išaušę pilis buvusi baigta.

Bet, sako padavimas, per tą ilgą naktį laukuose javai sunyko ir pasidarė didelis badas. Žmonės supyko labai ant savo karaliaus ir pasitaikius progai jį užmušė. Karalaitė su keturiasdešimts brolių išvykusi ir apsigyvenusi Trakuose.

Palyginus šiuos ir jau pradžioj minėtus padavimus apie Liškevą su „Sūrių vandenų“ siužetu matysime, kad jie beveik sutampa. Ir vienur ir kitur Liškevos valdovas vedąs svetimos šalies karalaitę ar kunigaikštytę katalikę ir pats galų gale tampa katalikas. Dėl to jį užpuola kiti, pagonai, karaliai ir pražudo jo pilį.

Šiuose padavimuose charakteringa tai, kad vieni yra palankūs Liškevos valdovui, kiti priešingi. Iš čia gal ir tas dvilypumas paties kūrinio. Bendrai gaunamas įspūdis, kad šiuose padavimuose, kaip ir Krėvės kūriny, atsispindi tikybinės kovos — krikščionybės su stabmeldybe.

„Neramūs kalnai“ kiek mažiau pagrįsti padavimais. Su padavimais juos daugiausia riša tai paties Sauliaus asmuo ir jo vienintelis sūnus.

Padavimuose apie karalių Žvaigždikį randame, kad Vinkšninės pilies valdovas buvęs Saulis, kuris turėjęs vienintėlį sūnų čia vadinamą Žvaigždikio vardu, bet apie kokius nors jų santykius su Liškevos valdovu visai neminima.

Bendrai tenka pasakyti, kad šiuose Krėvės „padavimuose“ tautosakos, o ypačiai padavimų elementas yra gana gausus. Siužetai, epizodai, pats stilius gana glaudžiai juos riša su liaudies padavimais. Ypačiai tenka pastebėti dėl stiliaus, kuris bendrai paėmus yra tarsi sintezis liaudies padavimų, pasakų ir dainų stiliaus.

Šale „Dainavos šalies senų žmonių padavimų“ tenka suminėt kitas labai daug turįs padavimų elemento Krėvės kūrinys „Šarūnas Dainavos kunigaikštis“.

Čia vaizduojama karingas ir narsus Balyno pilies valdovas, kuris nuolatos kariauna iš pradžios su gudais, paskui su savaisiais norėdamas tapti vienintėlis Dainavos valdovas. Narsus, karingas ir atšiauraus būdo jis be atodairos laužia visus kas nelinksta po jo ranka, lieja kraują ir gaisrais šviečia padanges, ligi žūva kovoj su kryžiuočiais. Per visą tą kraują, per ašaras, be jokios atodairos Šarūnas siekia tik garbės ir galybės. Kad būtų Šarūnas turėjęs aiškią visų lietuvių centralizacijos ir valstybės idėją Krėvės aiškiai neparodyta. Kai kur ši idėja „Šarūne“ lyg ir žymi, bet nėra ryški ir išvystyta. Kitur, betgi, Šarūnas savo žodžiais ją visai paneigia.

— Kas man tėvynė! — sako jis Rainiui — visas pasaulis man — išmirę tyrai, jei aš negaliu vykdyti savo norų.

O savo norus jis taip nusako:

— Aš noriu pamilti nūnai tik vieną: — garsią, galingą garbę, tokią, kad pavydėtų man per amžius dievai ir žmonės. ... aš atiduotau ir kraują, ir ašaras ir gyvybę ne tik pasaulio, bet ir savo už vieną valandėlę tokios garbės, kokios, kol pasaulis pasauliu, niekas dar nedėvėjo.

Pačią Dainavą Krėvė vaizduoja padalintą tarp daugelio smulkių kunigaikščių.

Palyginę šį Krėvės kūrinį su liaudies padavimais pirmiausiai pamatysime, kad iš ten paimtas pats Šarūno asmuo, kurį padavimai pasakoja gyvenus senais laikais Balyno pilyje, buvus karingą ir žiaurų.

Padavimuose liaudis visai nerodo Šarūnui simpatijos ir jo žygių toli gražu aukštai nevertina, nes jis buvęs dideliai blogas žmogus — ne tik nuvarginęs ir žudęs žmones, bet net pakėlęs ranką prieš savo artimuosius ir sukilęs net prieš patį Dievą Nuo jo rankos žuvę ir tėvas ir motina ir žmona, o sukildamas prieš Dievą užsitraukęs Jo rūstybę ir buvęs dėl to smarkiai nubaustas — akmeniu virtęs ir su savo pilim žemėn nugrimzdęs.

Jis, esą, dar grįšiąs pasaulin, bet tas jo grįžimas nieko gera nežada, nes grįžęs vėl visą pasaulį varginsiąs ir piktą tedarysiąs.

Kaip matome, Krėvės ir padavimų Šarūnai labai savo charakteriu panašūs, tik jo žygiai padavimuose neturi heroizmo ir prometeiškos dvasios žymių, kaip kad Krėvės kūriny. Tai teužtinkame liaudies dainuojamuose apie jo karo žygius dainose.

Daugiau Krėvės „Šarūne“ minimų asmenų padavimuose nerandame.

Krėvė panaudodamas padavimus išleido tai, kas charakterizuoja Šarūną kaip nepateisinamai žiaurų ir bešird̨į, arba bent bandė tai sušvelninti ir pateisinti aukštesne Šarūno idėja. Liaudies padavimų Šarūno žiaurumą ir atkaklumą Krėvė paspalvina prometeizmu. Dėl tos, tur būt, priežasties Krėvė jį parodo likimo ir žmonių nuskriaustą. Paties Šarūno žodžiais tariant, jo širdis užgiuvusi nuo likimo smūgių. Nors tam pagrindo šiek tiek duoda ir padavimų duomens.

Dievų ir žmonių nuskriaustas jis prieš visų norą nepalūžęs ir galingas kelia galvą, bet jau vien savo aistringos širdies ir galingos dvasios dėka, todėl jis neturi pagrindo skaitytis nei su dievais nei su žmonėmis. Visi jo priešai skaudžiai jį nuskaudę, tat negali iš jo reikalaut nei meilės nei gero žodžio.

Žinoma, taip motyvavus Šarūnas pasidaro visai žmogiškas ir suprantamas. Bet šito aiškiai nusakyta padavimuose nėra, kaip ir iš viso bet kokio kito jo darbų motyvavimo be prigimto žiaurumo.

Be paties Šarūno asmens ir jo žygių čia randame dar kai kuriuos motyvus iš liaudies padavimų, bet jie teturi reikšmės atskiriems epizodams, o veikalo visumai nėra labai reikšmingi. Juos, kaip ir dainas, Krėvė įspraudė tik tam, kad ryškiau pabrėžti vieną kitą idėją ar charakterizuoti asmenis, todėl prie jų plačiau neapsistosime.

Šale „Šarūno“ tenka suminėt kitą didelį Krėvės kūrinį „Likimo keliais“.

Jame padavimo elementas yra ne taip gausus kaip kituose Krėvės kūriniuose ir bendrai turi visai kitos reikšmės. Čia veikia ne tiek iš padavimų paimti didvyriai, kaip žmonės, bet tėra simboliai. Tiek karalius Žvaigždikis, tiek karalienė Panikė tiek ir Amžinasis Žinis tėra tam tikrų idėjų simboliai.

Pagaliau reikšmingiausias šio veikalo simbolis yra ne koks nors padavimų herojus, kuris simbolizuotų vyraujančią veikalo idėją, bet užburtas karaliaus Žvaigždikio kardas.

Apie patį Žvaigždikį čia maža tegalima ką pasakyti, nes jis visai nėra šio kūrinio veikiantis herojus, o apie jį tesužinome iš Višvilienės pasakojimo.

Kalbant apie jo asmenį tenka pažymėti, kad Krėvė jį paėmė iš padavimų, bet panašiai kaip ir „Šarūne" tautosakos medžiagą panaudojo savaip.

Padavimuose Žvaigždikio žygiai daugiau pamatuoti, kaip Šarūno, nors kai kurie ir negalima pateisinti ar skaityt didvyriškais. Savo charakteriu Žvaigždikis panašus į Šarūną, bet skirtingi jie tuo, kad Šarūnas tai daro iš savo žiaurumo ir šiurpaus aistringumo, o Žvaigždikis daugiau iš savo lengvabūdiškumo ir, galima sakyt, nerimtumo.

Krėvė norėdamas parodyti Žvaigždikį dideliu herojum ir net mūsų tautos galybės bei dvasios simboliu kaip ir „Šarūne" bandė jo žygius motyvuot nors dalinai aukštesne idėja, bet jei tektų tai kritiškai įvertinti, tektų daryt išvadą, kad tai yra visiškai nepakankamai motyvuota. Čia, kaip ir „Šarūne" perdidelis noras kuo arčiausiai laikytis tautosakos Krėvės kūriniui bus pakenkęs.

Daug didesnės reikšmės nei Žvaigždikis „Likimo keliuose" turi karalienė Panikė — lietuvių tautos simbolis.

Jos kilmė neaiški, kaip lygiai ir jos pati asmenybė. Krėvė ją iš pradžių vaizduoja saulės dukterimi, kurią Žvaigždikis pagrobęs sau už žmoną, bet toliau ji pati sakosi esanti toji, kurią lietuviai savo šviesia deive vadinę. Ji sakosi vargstanti, o jos vargas pasibaigsiąs tik tuomet, kai bus prikeltas iš miego karalius Žvaigždikis. Ji vadina Višvilių Vincuką eiti prikelti karalių Žvaigždikį, nes tą galįs padaryti tik nekaltos širdies ir tyros sielos žmogus. Tiesa, ji sakosi pati negalinti nueiti Žvaigždikio pilin, bet Vincuką žada nuvesti pas Amžinąjį Žinį, kuris pasakysiąs, kaip Žvaigždikį iš miego prikelti.

Iš liaudies padavimų, bent paskelbtųjų, nematyt, kad būtų Žvaigždikio žmona buvusi Saulės duktė. Ten ji vaizduojama kaip vienuolė, kurią Žvaigždikis pagrobęs, arba raganos dukterimi ir net pačia ragana.

Padavimuose nei Panikės vardo, nei tokios asmenybės, kaip ją Krėvė „Likimo keliuose" vaizduoja, nerandame.

Aplamai tenka pasakyt, kad ir apie Žvaigždikį ir jo žmoną, Krėvės vadinamą Karaliene Panike, padavimai ne vienodai nu-

sako ir Krėvė savo kūrinio siužetui nepaėmė kurio vieno padavimo, bet iš įvairių pasakojimų paėmė atskirus motyvus, juos jungė, modifikavo ir papildė savo kūrybine vaizduote.

Daug daugiau padavimų faktais paremtas Žvaigždikio kardo simbolis.

Kaip Krėvės kūryboj, taip ir padavimuose jis yra garbės ir galybės simbolis ir jame yra užburtas mūsų krašto likimas. Padavimai sako, kad kai bus atrastas užburtas Žvaigždikio kardas pabusiąs ir karalius Žvaigždikis ir visus karalius nugalėsiąs, nes kas jį turi, tas gali visą pasaulį nugalėti.

Iš tikrųjų, karaliaus Žvaigždikio kardas yra vienas gražiausių simbolių mūsų tautosakoj ir plasda gyvastinga dvasia ir skaidria viltimi, kad mūsų krašto laimė nėra galutinai žuvusi. Čia net rodoma keliai į šviesią ateitį, nes sakoma, kad būtinai reikalinga atrasti Žvaigždikio kardą, kuris, anot padavimų, buvęs jam pagrobtas, bet tą tegalinti atlikti tyros dvasios asmenybė.

Be karaliaus Žvaigždikio kardo vienas įdomesnių dalykų tai Amžinasis Žinys. Krėvės kūryboj jis simbolizuoja mūsų tautos dvasios turtų sargą. Šį simbolį Krėvė bus paėmęs iš padavimų apie Pilvingių ežerą, apie kurį yra toks padavimas:

> „Kur dabar Pilvingių ežeras, ten pagonų laikais buvusi jų bažnyčia. Kai katalikai norėjo ją išgriauti, tai tie pagonų kunigai, dideli čėrauninkai, neprileido. Jie pabūrė ir tą vietą, kur bažnyčia stovėjo, užliejo vanduo ir pasidarė Pilvingių ežeras. Tuomet jis buvo labai didelis, apimdavo visas dabartines pievas, bet kas metai jis darosi mažesnis. To ežero dugne ir dabar toji bažnyčia esanti ir joje gyveną tie stabmeldžių kunigai.
>
> Sako, Pilvingių ežeras visai nuseks ir toji pagonų bažnyčia su visais jos kunigais vėl atsiras viršuje.“

Kaip matome šio padavimo siužetas labai artimas tam, ką Krėvė pasakoja apie Amžinąjį Žinį. Ir vienur ir kitur vaizduojama senovės lietuvių šventykla paslėpta nuo persekiotojų ežero dugne, tik Krėvė žymiai yra papildęs tai pasakojimais apie senovės lietuvių kultą ir istorijos dalykais. Be to, visa tai nušvietė nauja šviesa ir pridavė gilią simbolinę prasmę.

Iš viso apie „Likimo keliuose“ esantį padavimų elementą tenka pasakyti, kad jo ten esama nemaža, bet jis visai kitaip panaudotas nei kituose Krėvės kūriniuose. Čia turi reikšmės ne veikėjai, kaip gyvi žmonės, bet simboliai paimti iš padavimų arba susimbolinti padavimų didvyriai.

Iš to, kas ligi šiol kalbėta apie padavimų elementą Krėvės kūryboje visai aišku, kad jis ten labai gausus ir nepaprastai reikšmingas. Iš padavimų Krėvė paėmė savo daugelio kūrinių siužetus, vyraujančias idėjas, didvyrius, simbolius ir daugelį kitos medžiagos.

Tuose Krėvės kūriniuose padavimų ir Krėvės kūrybinio elemento santykis labai savotiškas. Jis ima čia iš padavimo savo kūriniams tik pačius reikšmingiausius dalykus ir juos savaip panaudoja. Paimdamas padavimų siužetus jis išplečia, papildo ir plačiai išvysto pačią fabulą įnešdamas savo kūrybinių elementų. Atskirus motyvus, kartais jau blankstančius arba neišvystytus, atbaigia ir papildo prisilaikydamas pagrindinės jų idėjos, simbolius jis iškelia aukštesnėn plotmėn, juos nuskaidrina ir įdvasina kultūringo ir kuriančio žmogaus dvasios troškimais ir ilgesiu; atskirus veikėjus ir didvyrius bei jų žygius nušviečia aukštesnių idėjų atošvaistomis ir įprasmina atžvilgiu į kilniuosius žmogaus tikslus.

Šitaip panaudodamas padavimų medžiagą jis nelieka vien stilizatoriumi nei kompiliatoriumi, bet reiškiasi savo kūrybine dvasia kaip savystovus kūrėjas.

Tuo būdu šiuose Krėvės kūriniuose turime originalų ir labai įdomų kolektyvinės liaudies ir individualinės atskiro rašytojo kūrybos sintezį.

Knygos

Paul Chauson. BAŽNYČIA IR TARPTAUTINIS KLAUSIMAS. Popiežių raštų sintezės apmatai. Išvertė *A. V.* Katalikų Veikimo Centro leidinys. Kaunas, 1932 m. 28 pusl.

F. Kemėšis, e. o. prof., KELIO BEIEŠKANT. (Kapitalistinės santvarkos krizė. Perspausdinta iš „N. R." nr. 10, 11, 14, 15). Kaunas, 1932 m. 46 psl. Kaina 1 lt.

J. Gobis KATALIKIŠKOJI AKCIJA IR GYVENIMAS. Panevėžys, 1932 m. 52 psl. Kaina 75 cnt.

J. Urbšys MEDŽIAGA VILNIAUS GINČO DIPLOMATINEI ISTORIJAI. Kaunas, 1932 m. „Sakalo" b-vės leid. 47 psl.

St. Šalkauskis, prof. VISUOMENINIS AUKLĖJIMAS. Epizodinis kursas, skaitytas L. U. Teologijos-Filosofijos Fakultete 1927 m. pavasario semestre. Kaunas, 1932 m. 198 psl. Kaina 6 lit.

Hardy schilgen, S. J. TU IR JI. Jaunuolio santykiai su mergaite. Išvertė Ant. Bieliūnas, S. J. Kaunas 1932 m. T. T. jezuitų leid. 212 psl.

P. Rūtelionienė KLAIKUMA. Iš didžiojo karo laikų ir tremtinių gyvenimo romanas. II tom. Kaunas, 1932 m. 350 psl. Kaina 4,50 lt.

J. Eretas. GOETHE PO ŠIMTO METŲ. Kaunas, 1932 m. Atspaudas iš „Židinio". 24 psl.

J. Mikuckis. DIENŲ GRANDYS. Eilėraščiai. Kaunas, 1932 m. 79 psl.

B. Rutkauskas NUODĖMĖS. „Sakalo" B-vės leid. Kaunas, 1932, 120 psl. Kaina 2,50 lt.

J. Paukštelis NAŠLĖS VAIKAS. Romanas. „Žinijos" b-vės leid. nr. 43. Kaunas, 1932 m. 262 psl. Kaina 4 lt.

St. Yla PASIRYŽIMAI IR LAIMĖTOJAI. Hofbaueris — Kolpingas — Danusevičius. Gyvenimo perlai nr. 1 Marijampolė, 1932 m. 84 psl. Kaina 1 lt.

Oscar Wilde DORIJANO GRĖJAUS ATVAIZDAS. Romanas. „Naujo Žodžio" leid. 1932 m. 267 psl. Kaina 3 lt. 60 cnt.

Raulas Pilus, S. J. GYVENIMAN PAŽVELRUS. Iš prancūzų kalbos išvertė *Pr. Petraitis,* salezietis. Šv. Kaziimero dr-jos leid. nr. 539 Kaunas, 1932 m. 244 psl.

Kun. A. Rodriguezo S. J. TOBULYBĖ. Jos reikalingumas ir priemonės jai įgyti. Vertė *kun. V. Kulikauskas,* M. I. C. Marijonų vienuolijos leid. Marijampolė, 1932 m. 143 psl. Kaina 1,50 lt.

Kun. Chaiguon'as Į AUKŠTYBES Dvasiškųjų mąstymų II knyga. Lietuviams skaitytojams parengė kun. *M. Vaitkus.* Šv. Kazimiero dr. leid. nr. 528. Kaunas, 1932 m. 196 psl. Kaina 3,50 lt.

St. Mastauskis Ž. Ū. Akademijos entomologijos lektorius. TAIKOMOSIOS ENTOMOLOGIJOS KURSAS. Bendroji entomologija II dalis. Vabzdžių vystymasis. Su 31 paveikslu tekste. Šv. M-jos Knygų leid. kom. leid. nr. 341. Kaunas, 1932 m. 76 psl.

Kun. J. Remeikis KATALIKŲ TIKYBOS VADOVĖLIS. Šv. Kazimierio d-jos leid. nr. 537. Kaunas, 1932 m. 133 psl. Kaina 1,50 lt.

Kun. J. Remeikis. KATALIKŲ TIKYBOS VADOVĖLIS. „Tikiu į Dievą Tėvą". Šv. Kazimiero dr-jos leid. nr. 534. Kaunas, 19332 m. 119 psl. Kaina 1,50 lt.

SAVU KELIU. V. D. U-to Stud. Ateitininkų Sąjunga 1922—1932 m. V. D. U-to Stud. A-kų Sąjungos leid. Kaunas, 1932 m. 144 psl.

Tihamer Tóth, Dr., Budapešto u-to prof. JAUNUOLIO RELIGIJA. Iš vokiečių kalbos vertė *A. Maceina.* V. S. V. „Šešupės" knygyno leid. Marijampolėje, 1932 m. 227 psl. Kaina 1,50 lt.

J. Paleckis DIENŲ NELAISVĖJ. Žurnalisto eilėraščiai ir vertimai. „Dienos" biblioteka nr. nr. 18—22, „Dienos" leid. Kaunas, 1931, 92 psl.

Antanas Ilčiukas DŪŠIA ANT POPIERIO. Lirika, Kaunas, 1932 m. 32 psl. Kaina 1 lt.

Prof. dr. V. Tumėnienė. TAVO KŪDIKIS. Kūdikis, jo priežiūra ir slaugymas. L. Kat. Moterų dr-jos leid. Kaunas, 1932 m. 73 psl. Kaina 50 cnt.

Skinderis VAISTŲ ŽOLYNAS. Kaunas, 1932 m. 82 psl. Kaina 80 cnt.

J. Būtėnas. SCIKLINĖS GONKOS, 1932 m. 52 psl. Kaina vienas litas.

S. A. Brundza. TIES ŽYDINČIAIS VEIDAIS. Lirika. Šiaulių Jaun. literatų kolegijos leid. Šiauliai, 1932 m. 62 psl. Kaina 1,50 lt.

K. Žirgulis. JAUNATVĖS VARPAI. Išleido „Sakalo" b-vė, Kaunas, 1932 m. 46 psl. Kaina 1,50 lt.

Francis Jammes DIEVAS IR VAIKAI. Išvertė J. Talmantas, Kaunas, 1932 m. 62 psl. Kaina 1,20 lt.

Red. *A. Graževičius* Ats. red. *A. Vaičiulaitis*

Vyresnieji draugai!

Jūsų pasaulėžiūra jau aiški, nusistojusi ir jūs žinote, pagal kuriuos idealus jūs turite derinti savo gyvenimą tiek mokykloje, tiek ir už jos sienų. Tačiau jūsų jaunesnieji draugai, **pradėję** mokslą vidurinėse ar aukštesnėse mokyklose, arba tų mokyklų žemesniąsias klases eidami, aiškių vadovaujamų idėjų dar neturi. Padėkite jiems susiorientuoti, jei ne kitais būdais, tai bent savosios spaudos paskleidimu. „ATEITIES SPINDULIAI“ ir „ATEITIS“ yra geriausi moksleivių draugai mokyklos suole ir jų keliavedžiai idėjų srity. Jūs didelį darbą būsite atlikę, jeigu visi Jūsų draugai ir pažįstami moksleiviai skaitys — vyresnieji — „ATEITĮ“ ir jaunesnieji — „ATEITIES SPINDULIUS“.

Kova už idėjas pasauly tebeina visu smarkumu ir mes, jaunieji, Kristaus kariuomenėje neturime būti paskutiniais.

Kiekvienam moksleiviui svarbu

lietuvių kalbos mokslo reikalui įsigyti šias knygas:

1. *V. Kamantausko* **Trumpas kalbos netaisyklingumų ir barbarizmų žodynėlis** Kaina lt. 2.—
2. *P. Butėno* **Trumpas linksnių mokslas** „ „ 2—
3. *P. Butėno* **Lietuvių kalbos prielinksnių moksl.** „ „ 3.—

Reikalaukite visuose knygynuose.

Dėmesio!

Quo vadis, modernioji Europa?

Kun. J. Lomano, 1932 m., didelio formato, 252 psl. veikalas, išsirašantiems betarpiai iš autoriaus (Utena, klebonija) kaina tik 3 lt.

Be to, išplatinusiems 10 egz. duodama vieną egzempl. dovanai. Knygos siunčiamos išpirktinai.

Žiūr. recenzijas: „Ateities“ š. m. 5 Nr., „Židinio“ 7 Nr.

„ATEITIS“ su „GAMTOS DRAUGO“ priedu

šiandien yra didžiausias ir rimčiausias mėnesinis moksleivių žurnalas, kuris eina jau **dvidešimt pirmi** metai. Tenelieka nė vieno moksleivio, kuris nebūtų to žurnalo prenumeratorium!

Daugiau progos gali nebebūti

įsigyti po 50 cnt. bet kurių metų „Ateities“ pageidaujamus sąsiuvinius, kai juos baigsime pardavinėti. Todėl visi, kurie norite sau praėjusių kurių metų komplektus pasipildyti, arba ir visai naujai įsigyti, paskubėkite pasiųsti reikiamą sumą (po 50 cnt. už sąsiuvinį plius po 15 cent. persiuntimui, nes savo kaštu siunčiame užsakymus tik ne mažesnei kaip 5 lt. sumai). Galime siųsti ir išpirktinai. 1920, 1925 ir 1927 metų jubiliejiniai sąsiuviniai kaštuoja po 1 lt.

Užsakymus siųskite **„Ateities“ adm-jai, Kaune, Laisv. Al. 3.**

Moksleiviai gali susitaupyti po 75 lt.!

Šitą retą progą turės 1932 metais tik metiniai **»ŽIDINIO«** — literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo mėnesinio iliustruoto žurnalo — apsimokėję prenumeratoriai, kurie 1932 m. galės gauti „Sakalo“ b-vės 26 knygas (jos paskelbtos „Židiny“ š. m. 1 Nr.) su 50% nuolaidos, o visus kitus, net ir naujausius leidinius ir vadovėlius, — su mažesne nuolaida bendrovės nuožiūra. O kas iš moksleivių nenori skaityti įdomių knygų, kurių „Sakalo“ b-vė turi apsčiai išleidusi!

„Židinį“ mūsų plačioji inteligentiškoji visuomenė per septyneris leidimo metus jau gerai pažino ir pamėgo. Jisai skaitytinas kiekvienam prasilavinusiam, galvojančiam žmogui. O ypač moksleiviams, kurie turi didelio dėmesio kreipti į visapusišką lavinimąsi ir sielos turtinimą, turi sekti Lietuvos ir pasaulio kultūros gyvenimą, plėsti savo akiratį, padėti nusistoti savo pasaulėžiūrai.

Nevėluokit užsisakyti „ŽIDINĮ“ š. m. II pusm.

Prenumeratos kaina: met. 35 lt., pusm. 20 lt.; pradž. mokyklų mokyt.: met. 30 lt., pusm. 15 lt.; moksleiviams ir studentams: met. 25 lt., pusm. 15 lt., (atsiimant iš adm-jos arba išsirašant mokyklose ne mažiau kaip po 5 egz.—met. 20 lt., pusm. 10 lt.).

Adr.: **„Židinys“, Kaunas, Laisvės al. 3.**

Šio Nr. kaina Lt. 2.50

Akc. „Žaibo“ B-vės sp. Kaune. — Karo cenzūros leista